

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΟΛΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Οι πολιτικές και οι πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την
αειφόρο διαχείριση των δασών και η προσαρμογή της ελληνικής δημόσιας
διοίκησης στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον**

Μπριάστικας Κωνσταντίνος

Επιβλέπων καθηγητής:
Παπαδόπουλος Ιωάννης

Θεσσαλονίκη Μάρτιος 2011

Περιεχόμενα

1.Εισαγωγή	4
2. Δασική πολιτική και σχετικές με τα δάση πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης	11
2.1 Δασική Πολιτική.....	11
2.1.1 Γενικά.....	11
2.1.2 Δασική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	14
2.1.3 Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Δάση.....	18
2.2 Πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης.....	25
2.3 Περιβαλλοντική πολιτική.....	28
2.3.1 Προστασία της φύσης.....	28
2.3.2 Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά	29
2.3.3 Προστασία των δασών από τις πυρκαγιές και την ατμοσφαιρική ρύπανση.....	30
2.3.4 Κλιματική αλλαγή	31
2.4 Ενεργειακή Πολιτική.....	33
2.5 Πολιτική για την ανάπτυξη της συνεργασίας	34
2.5.1 Μηχανισμός χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας.....	34
2.5 Εμπορική πολιτική.....	35
2.5.1 Διεθνής Συμφωνία για την τροπική ξυλεία.....	35
2.6 Πολιτική για την υγεία των φυτών, την προστασία των φυτών και του πολλαπλασιαστικού υλικού.....	36
2.6.1 Προστατευτικά μέτρα για την υγεία των φυτών.....	36
2.6.2 Εμπορία δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού	36
2.7 Πολιτική για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη.....	37
2.8 Βιομηχανική Πολιτική.....	37
2.9 Περιφερειακή Πολιτική.....	38
2.10 Χρηματοδοτικά εργαλεία	38
3. Δασική πολιτική και προσαρμογή της Ελλάδας στο νέο Ευρωπαϊκό περιβάλλον.....	44
3.1 Δασική Πολιτική και Νομοθεσία.....	44
3.1.1 Θεσμικό πλαίσιο	44
3.1.2 Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα (ΕΔΠ)	47
3.1.3 Νομοθετικό πλαίσιο.....	50
3.1.4 Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών	56

3.1.5. Εθνική Απογραφή Δασών	58
3.2 Συμμετοχή της Ελλάδας σε προγράμματα και διαδικασίες της Ε.Ε.....	59
3.2.1 Εφαρμογή προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε.....	59
3.2.1.1 Κανονισμός Αγροτικής Ανάπτυξης.....	59
3.2.1.2 Άλλα προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε.	66
3.2.2 Συμμετοχή της Ελλάδας σε διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα σε επίπεδο Ε.Ε.	68
3.2.3 Συντονισμός μεταξύ ελληνικής δασικής πολιτικής και των υπόλοιπων εθνικών δασικών πολιτικών μέσω της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού (Open Method of Coordination)	71
4. Συμπεράσματα	74
5. Βιβλιογραφικές Αναφορές	78
5.1 Επίσημα κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	78
5.2 Επίσημα κείμενα πανευρωπαϊκών και διεθνών διαδικασιών.....	84
5.3 Επίσημα κείμενα της Ελλάδας.....	86
5.4 Λοιπή βιβλιογραφία.....	87
5.5 Ιστότοποι	88
6. Συνέντευξη	90

1. Εισαγωγή

Τα δάση ανέκαθεν βοήθησαν τον άνθρωπο για τη διατροφή του, για τις βιομηχανίες του, για τους πολέμους του, ακόμα και για την υγεία του. Την εποχή των Ρωμαίων σχεδόν ολόκληρη η Ευρώπη καλύπτονταν από πυκνά δάση. Στη διάρκεια της ιστορίας οι άνθρωποι έκοψαν τα δάση για τις ανάγκες τους σε ξύλο, για να καλλιεργήσουν χωράφια, για να κατασκευάσουν πλοία, για να λειτουργήσουν τα σιδηρουργεία και υαλουργεία, για την οικοδόμηση σπιτιών και για τις βιομηχανίες τους. Κατά το Μεσαίωνα, το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος των Ευρωπαϊκών δασών έχει αφανισθεί εξαιτίας της αύξησης του πληθυσμού και της ανάγκης σε τροφή και θέρμανση καθώς το ξύλο αποτελούσε τη μοναδική πηγή ενέργειας μαζί με το νερό, με αποτέλεσμα η γεωργία να αναπτυχθεί και να επεκταθεί σε βάρος των δασών. Η καταστροφή των δασών της Ευρώπης συνεχίστηκε για πολλά χρόνια ακόμη. Τον 16ο και 17ο αιώνα τα δάση χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή караβιών που απαιτούσαν οι πόλεμοι, η ανακάλυψη των νέων ηπειρών και η μεταφορά των προϊόντων και οι ενεργειακές ανάγκες των αρχών του βιομηχανικού καπιταλισμού, υποβαθμίζοντας ακόμη περισσότερο τα δασικά οικοσυστήματα. Η αλόγιστη εκδάσωση δημιούργησε την ανάγκη του ανασχηματισμού των δασών και στο πλαίσιο αυτό θα διαμορφωθεί η έννοια της επιστημονικής αντίληψης της δασοπονίας (sustained yield) στα Γερμανικά κράτη του 18ου αιώνα και 40 χρόνια αργότερα στη Γαλλία. Πρόκειται για μια αντίληψη στη λογική της αντιμετώπισης του δάσους ως ενός φυσικού εργοστασίου παραγωγής ξυλείας και όχι από την οπτική της προστασίας της φύσεως. Γιγαντιαίες δασικές εκτάσεις του Ευρωπαϊκού χώρου θα μεταλλαχθούν σε μονοκαλλιέργειες (κατά προτίμηση κωνοφόρων, λόγω της ταχύτητας αυξήσεως της βιομάζας και των μικρών απαιτήσεων των σχετικών ειδών). Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί το δάσος του νομού Λάντ στη Γαλλία το οποίο είναι ένα τεχνητό δάσος που δημιούργησε ο άνθρωπος το 19ο αιώνα πάνω σε βαλτώδη εδάφη για την υποστήριξη της βιομηχανίας.

Σήμερα τα δάση αντιμετωπίζονται ως οικοσυστήματα και αναγνωρίζεται ο πολυλειτουργικός ρόλος των δασών και η διαχείρισή τους σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας. Τα αειφορικά διαχειριζόμενα δάση βελτιώνουν την ποιότητα ζωής μας και το ίδιο το περιβάλλον, με ποικίλους τρόπους. Σταθεροποιούν τα εδάφη, παρέχουν προστασία στην άγρια ζωή, καθαρίζουν τον αέρα και το νερό, δεσμεύουν αέρια του θερμοκηπίου, δημιουργούν θέσεις εργασίας και εισοδήματα, παρέχουν υγιείς χώρους ξεκούρασης και αναψυχής. Τα δάση συγκαταλέγονται στα χερσαία οικοσυστήματα με τη μεγαλύτερη

βιοποικιλότητα δηλαδή την ποικιλία των μορφών της ζωής σε ένα συγκεκριμένο χώρο. Στα υγιή δάση η μεγάλη ποικιλότητα της αυτοφυούς χλωρίδας και άγριας πανίδας δημιουργούν μοναδικούς βιότοπους. Η συνθετότητα αυτή αποτελεί θεμελιώδη παράγοντα της ισορροπίας των δασών διότι επιτρέπει στους οργανισμούς και τους πληθυσμούς τους να προσαρμόζονται σε μεταβαλλόμενες περιβαλλοντικά συνθήκες και να διατηρείται εν γένει η σταθερότητα του οικοσυστήματος. Για τη διαφύλαξη αυτών των πολλαπλών λειτουργιών απαιτούνται προσεγγίσεις ισόρροπης διαχείρισης βασισμένες σε κατάλληλες πληροφορίες για τα δάση. Σύμφωνα με το ψήφισμα Η1 της Υπουργικής Διάσκεψης για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη (MCPFE)¹, η αειφόρος διαχείριση των δασών ορίζεται ως «η διαχείριση και χρήση των δασών και των δασικών γαιών κατά τέτοιο τρόπο και ρυθμό ώστε να διατηρείται η βιοποικιλότητά τους, η παραγωγικότητά τους, η αναπαραγωγική τους ικανότητα, η ζωτικότητα τους και το δυναμικό τους να εκτελούν, τώρα και στο μέλλον, ουσιαστικές οικολογικές, οικονομικές και κοινωνικές λειτουργίες σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, χωρίς να προκαλείται βλάβη σε άλλα οικοσυστήματα».

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 κρατών μελών (ΕΕ-27) βρίσκεται σήμερα το 5% των δασών του πλανήτη. Τα δάση της επεκτείνονται συνεχώς τα τελευταία 60 έτη, αν και πρόσφατα με πιο αργούς ρυθμούς. Τα δάση και άλλες δασικές εκτάσεις καλύπτουν σήμερα, συνολικά, 177 εκατομμύρια εκτάρια, στην ΕΕ-27 ή περισσότερο από το 42% της χερσαίας επιφάνειάς της και συνίστανται σε ημιφυσικές² συστάδες και φυτείες ενδογενών ή εισηγμένων ειδών. Η μεγαλύτερη έκταση που καλύπτεται με δάση ή άλλες δασικές εκτάσεις βρέθηκε ότι είναι στη Σουηδία (31 εκατ. εκτάρια ή 75% της χερσαίας επιφάνειας), στην Ισπανία (28 εκατ. εκτάρια ή 57%), στη Φινλανδία (23 εκατ. εκτάρια ή 77%), στη Γαλλία (17 εκατ. εκτάρια ή 31%), στη Γερμανία (11 εκατ. εκτάρια ή 32%) και στην Ιταλία (11 εκατ. εκτάρια ή 37%). Μαζί αυτά τα έξι κράτη μέλη αποτελούν περισσότερο από τα 2/3 της συνολικής δασώδης επιφάνειας στην ΕΕ-27. Τα κράτη μέλη με τη μεγαλύτερη αναλογία της χερσαίας επιφάνειάς τους που καλύπτονταν από δάση και άλλες δασικές εκτάσεις το 2005 ήταν η Φινλανδία (77%), η Σουηδία (75%) και η Σλοβενία (65%), ενώ η χαμηλότερη ήταν στη Μάλτα (1%), στην Ιρλανδία (10%), τις Κάτω Χώρες (11%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (12%). Στην ΕΕ-27, το 2005, το 73% του δάσους (129 εκατομμύρια εκτάρια) ήταν διαθέσιμο για την προμήθεια σε ξύλο. Μεταξύ των έξι κρατών μελών με τη μεγαλύτερη χερσαία

¹ Resolution H1, General Guidelines for the Sustainable Management of Forests in Europe. Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe (MCPFE) p. 1, Helsinki, Finland 1993

² Δασώδεις εκτάσεις που επαναφυτεύονται με εντόπια είδη και φυσικώς αποικιζόμενες συστάδες μη εντόπιων ειδών. Διαθέσιμο σε <http://greekbiodiversity-habitats.web.auth.gr/habitat/2458>

επιφάνεια που καλύπτεται από δάση και άλλες δασικές εκτάσεις, η αναλογία του δάσους που ήταν διαθέσιμο για την προμήθεια σε ξύλο ποίκιλλει από 37% στην Ισπανία και 69% στη Σουηδία σε 99% στη Γερμανία και 86% στη Φινλανδία.³ Η πρόσφατη διεύρυνση της ΕΕ σε 27 κράτη μέλη οδήγησε σε σημαντική επέκταση του δασικού τομέα της ΕΕ, τόσο σε ό,τι αφορά το ποσοστό δασοκάλυψης (20%), όσο και το παραγωγικό και οικολογικό δυναμικό. Πολλά από τα νέα κράτη μέλη έχουν αποδώσει τα δικαιώματα κυριότητας ή ιδιωτικοποιήσει δασικές εκτάσεις και άλλους σχετιζόμενους με τα δάση πόρους, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισης, οι οποίες προηγουμένως ασκούνταν από το κράτος. Ωστόσο η αναλογία τώρα των δημοσίων δασών και των δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισης από τα κράτη μέλη είναι υψηλότερη σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 κρατών μελών. Το 59%, περίπου, των δασών στην ΕΕ-27, ανήκουν σε ιδιώτες και το 41%, περίπου, είναι δημόσια δάση. Περίπου το 13% των δασικών εκτάσεων στην ΕΕ -27 είναι χαρακτηρισμένο ως προστατευμένα δάση.⁴ Τα περισσότερα δάση της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είναι υπό συνεχή διαχείριση, έχουν επίσης αυξηθεί από άποψη όγκου ξυλείας και αποθέματος άνθρακα, αφαιρώντας έτσι αποτελεσματικά CO₂ από την ατμόσφαιρα. Τα δάση της ΕΕ βρίσκονται σε τελείως διαφορετικά οικολογικά περιβάλλοντα, από το αρκτικό περιβάλλον στο μεσογειακό και από το αλπικό στο πεδινό. Από όλους τους βιοτόπους στην Ευρώπη, τα δάση φιλοξενούν τον μεγαλύτερο αριθμό ειδών στην ήπειρο και διεκπεραιώνουν σημαντικές περιβαλλοντικές λειτουργίες, όπως, λόγω χάριν, η διαφύλαξη της βιολογικής ποικιλίας (βιοποικιλότητας) και η προστασία των υδάτων και του εδάφους. Τα δάση συμβάλλουν στην ανάδειξη αξιών που αναφέρονται στο τοπίο και στον πολιτισμό, και αποτελούν στήριγμα άλλων δραστηριοτήτων, όπως η ψυχαγωγία, η θήρα και ο τουρισμός.

Οι δασικές βιομηχανίες, δηλαδή οι βιομηχανίες παραγωγής πολτού, χαρτιού, χαρτιού συσκευασίας και οι βιομηχανίες επεξεργασίας ξύλου, όπως πριονιστήρια και βιομηχανίες πετασμάτων με βάση το ξύλο, με αξία παραγωγής 365 δισεκατομμύρια ευρώ και προστιθέμενη αξία περίπου 120 δισεκατομμυρίων ευρώ, περιλαμβάνουν πάνω από 3 εκατομμύρια θέσεις εργασίας σε 344.000 επιχειρήσεις. Πολλά τμήματα των βιομηχανιών αυτών διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της αειφόρου απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές, είναι γενικά ανταγωνιστικές και σημειώνουν πολύ καλές τεχνικές και

³ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/1-20102008-BP/EN/1-20102008-BP-EN.PDF

⁴ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-78-09-993/EN/KS-78-09-993-EN.PDF

εμπορικές επιδόσεις. Επίσης, οι κλάδοι του πολτού και του χαρτιού, της επεξεργασίας ξύλου και της τυπογραφίας βρίσκονται στην παγκόσμια πρωτοπορία σε πολλούς τομείς.

Πολλοί, όμως, είναι και οι παράγοντες που πλήττουν τα δάση, όπως είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση, οι καταγίδες, οι δασικές πυρκαγιές, η κλιματική αλλαγή και τα προβλήματα που συνδέονται με τους βιοτικούς παράγοντες και τη βόσκηση. Ετησίως, περίπου 0,5 εκατομμύρια ha δασών και άλλων δασικών εκτάσεων καίγονται, κυρίως στις μεσογειακές χώρες.⁵

Μολονότι αυτές οι προκλήσεις επηρεάζουν τα δάση σε ολόκληρη την Ευρώπη και αναγνωρίζεται η σημασία των δασών ως σημαντικός τομέας του περιβάλλοντος και της οικονομίας της, στις ιδρυτικές συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν προβλέπεται ρητά μια κοινή δασική πολιτική. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας⁶, η διαμόρφωση και η εφαρμογή της δασικής πολιτικής υπόκεινται στις αρμοδιότητες των κρατών μελών. Ωστόσο, τα δάση βρίσκονται ανάμεσα στις προτεραιότητες των Ευρωπαίων πολιτών, όπως αποκαλύπτεται με μελέτη της Επιτροπής για την αντίληψη του κοινού για τα δάση. Συγκεκριμένα σύμφωνα με την εν λόγω μελέτη, η διατήρηση και προστασία (44%) θεωρείται με μεγάλη διαφορά το σημαντικότερο θέμα της δασικής πολιτικής, ακολουθούν δε η υγεία των δασών και η ρύπανση (15.4%) η κλιματική αλλαγή (12.5%) και η χρήση στην οικονομία (8%).⁷

Σε αυτό το φόντο η παρούσα εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται το πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ για την προστασία και διαχείριση των δασών όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα, εξετάζεται εάν έχουν επέλθει αλλαγές όσον αφορά στη συνοχή της Ευρωπαϊκής δασικής πολιτικής, τέτοιες, ώστε να έχει διαμορφωθεί μια γενικότερη πολιτική της Ε.Ε. για τα δάση, και επιπλέον, ποιο διαφαίνεται να είναι το μέλλον αυτής της πολιτικής. Συγκεκριμένα, σε διεθνές επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της συμμετέχουν ενεργά στο Φόρουμ των Ηνωμένων Εθνών για τα Δάση (UNFF), που

⁵ Com (2005) 84 τελικό. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, της 10^{ης} Μαρτίου 2005, «Έκθεση για την εφαρμογή της Δασικής Στρατηγικής της ΕΕ», σελ. 3

⁶ Άρθρο 5 της Ενοποιημένης απόδοσης της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2008/C 115/01), της 9^{ης} Μαΐου 2008. «Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, στους τομείς οι οποίοι δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Ένωση παρεμβαίνει μόνο εφόσον και κατά τον βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μπορούν όμως, λόγω της κλίμακας ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης».

⁷ ECORYS Research and Consulting; BOKU (University of Natural Resources and Applied Life Sciences); and AC Nielsen. "Shaping forest communication in the European Union: public perceptions of forests and forestry" (Tender no. AGRI-2008-EVAL-10 // Framework Contract No. 30-CE-0101908/00-50), Final Report, Rotterdam, 17 September 2009, p. 55.

συνεστήθη το 2000, και ανέλαβαν δεσμεύσεις για την εφαρμογή διατάξεων άλλων διεθνών συμφωνιών, συμβάσεων και πρωτοκόλλων. Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, η Υπουργική Διάσκεψη για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη (MCPFE) έχει εδραιωθεί ως η κύρια πολιτική διαδικασία για την αειφόρο διαχείριση και προστασία των δασών. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, για μια μακρά περίοδο λαμβάνονταν ορισμένα μέτρα για την ανάπτυξη του δασικού τομέα, τα οποία, ωστόσο, στερούνταν συστηματικού χαρακτήρα, με πιο αξιοσημείωτα που αφορούν αποκλειστικά στην προστασία των δασών, ο κανονισμός για την προστασία των δασών στην Κοινότητα από την ατμοσφαιρική ρύπανση το 1986 και ο κανονισμός για την πυροπροστασία των κοινοτικών δασών το 1992. Οι πρώτες σημαντικές προσπάθειες προς την καθιέρωση μιας πιο συντονισμένης ευρωπαϊκής δασικής πολιτικής έγιναν στα μέσα της δεκαετίας του '90 και ως αποτέλεσμα αυτών υιοθετήθηκε η Δασική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης με ένα μη δεσμευτικό από το νόμο ψήφισμα του Συμβουλίου. Η Δασική Στρατηγική θεσπίζει ένα πλαίσιο για τις σχετικές με τα δάση ενέργειες δίνοντας έμφαση στην αειφόρο διαχείριση των δασών και στον πολυλειτουργικό τους ρόλο, βάσει του συντονισμού των δασικών πολιτικών των κρατών μελών και των κοινοτικών πολιτικών και πρωτοβουλιών που αφορούν τα δάση και τη δασοκομία. Η Επιτροπή αφού συνέταξε μια ανακοίνωση στην οποία περιγράφονται τα μέτρα και οι πρωτοβουλίες που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της δασικής στρατηγικής της ΕΕ κατά την περίοδο 1999–2004, πρότεινε την ανάπτυξη ενός Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για την αειφόρο διαχείριση των δασών. Το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα δάση (ΣΔΔ-ΕΕ) υιοθετήθηκε το 2006 για την περίοδο 2007-2011 και βασίζεται στις αρχές και τις συστάσεις που καθορίστηκαν στη Δασική Στρατηγική. Παρέχει ένα πλαίσιο σχετικών με τα δάση δράσεων σε επίπεδο Κοινότητας και κρατών μελών και λειτουργεί σαν εργαλείο συντονισμού μεταξύ της Κοινότητας και των δασικών πολιτικών των κρατών μελών. Η εφαρμογή του ΣΔΔ-ΕΕ αξιολογήθηκε ενδιάμεσα το 2009. Επιπρόσθετα με τη Δασική Στρατηγική και το Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα δάση, έχει αναληφθεί ένας αριθμός πρωτοβουλιών, μέσω κανονισμών και οδηγιών, που βρίσκονται διάσπαρτες σε άλλες διαφορετικές κοινές πολιτικές της ΕΕ και σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τα δάση και τη δασοκομία. Αυτές είναι Πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης, η Περιβαλλοντική Πολιτική η οποία περιλαμβάνει την προστασία της φύσης, την οδηγία πλαίσιο για τα νερά, την Προστασία των δασών από τις πυρκαγιές και την ατμοσφαιρική ρύπανση και την κλιματική αλλαγή, η Ενεργειακή Πολιτική, η Πολιτική για την ανάπτυξη της συνεργασίας, η Εμπορική Πολιτική, η Πολιτική για την υγεία των φυτών, την προστασία των φυτών και του πολλαπλασιαστικού υλικού, η Πολιτική για την έρευνα και

την τεχνολογική ανάπτυξη, η Βιομηχανική Πολιτική και η Περιφερειακή Πολιτική. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να στηρίξει τις πρωτοβουλίες της για την αειφόρο διαχείριση των δασών, παρέχει δύο βασικά χρηματοδοτικά εργαλεία: το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το πρόγραμμα Life+ και επικουρείται από το Κοινό Κέντρο Ερευνών, τη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος.

Το δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας εξετάζει εάν έχει προσαρμοστεί και με ποιο τρόπο η ελληνική δημόσια διοίκηση, σε θέματα δεσμεύσεων της χώρας για να ανταπεξέλθει στις συνδυασμένες δράσεις και πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις απαιτήσεις συντονισμού στο πλαίσιο της δασικής στρατηγικής και του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα δάση, καθώς επίσης και στις δεσμεύσεις της χώρας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει στην Ελλάδα για την προστασία και αειφόρο διαχείριση των δασών καθώς και με ποιο τρόπο επιτυγχάνεται ο οριζόντιος συντονισμός μεταξύ συναρμόδιων υπουργείων, γενικών διευθύνσεων και υπηρεσιών, με επιτελικές λειτουργίες σε θέματα όπως η διαμόρφωση πολιτικής και η προώθηση προγραμμάτων για την προστασία του περιβάλλοντος. Εξετάζεται η δέσμευση της Ελλάδας για την κατάρτιση εθνικού δασικού προγράμματος, το οποίο υιοθετήθηκε από την ΕΕ σύμφωνα με την πανευρωπαϊκή διαδικασία της MCPFE ως ένα πλαίσιο αναφοράς για τον προγραμματισμό των εθνικών στόχων για την αειφόρο διαχείριση των δασών, καθώς και η χάραξη εθνικής δασικής πολιτικής. Παρουσιάζεται το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία και αειφόρο διαχείριση των δασών και αναλύεται η επάρκεια και η αποτελεσματικότητά του. Επίσης, εξετάζεται η προσαρμογή της χώρας στη δέσμευση να αναπτύξει και να εφαρμόσει κριτήρια και δείκτες αειφορικής διαχείρισης των δασών της, σύμφωνα με τον κατάλογο των Πανευρωπαϊκών Κριτηρίων και Δεικτών όπως υιοθετήθηκαν από την ΕΕ στην πανευρωπαϊκή διαδικασία του MCPFE αναπροσαρμόστηκαν και ισχύουν σήμερα καθώς και η ύπαρξη εθνικών απογραφών δασών για την εκτίμηση των δασικών πόρων, τον ορθολογικό σχεδιασμό της δασικής ανάπτυξης και την διαμόρφωση της δασικής πολιτικής. Επιπρόσθετα, εξετάζεται η συμμετοχή της Ελλάδας σε προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε καθώς και σε διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα σε διεθνές, πανευρωπαϊκό και επίπεδο ΕΕ. Στο πλαίσιο υλοποίησης του Ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης, μελετάται η συνάφεια μεταξύ των στόχων και των επιμέρους δράσεων που αυτό περιέχει και της εθνικής πολιτικής δασών καθώς και ο βαθμός που επιτυγχάνεται ο

συντονισμός μεταξύ της ελληνικής δασικής πολιτικής και των υπολοίπων εθνικών δασικών πολιτικών μέσω της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού.

Ο βασικός μεθοδολογικός άξονας που ακολουθήθηκε στην παρούσα εργασία είναι η περιγραφική μέθοδος. Η έρευνα στηρίχθηκε σε βιβλιογραφικές αναφορές, σε επίσημα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως κανονισμοί, οδηγίες, ανακοινώσεις και εκθέσεις, σε μελέτες που χρηματοδοτήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθώς και δικτυακούς τόπους σχετικούς με το δασικό τομέα. Επιπρόσθετα, σε ό,τι αφορά στην προσαρμογή της Ελλάδας στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον, χρησιμοποιήθηκαν επίσημα κείμενα της Ελλάδας όπως οι απολογισμοί δραστηριοτήτων των δασικών υπηρεσιών, τα κριτήρια και δείκτες αειφορικής διαχείρισης των δασών στην Ελλάδα, η ελληνική δασική νομοθεσία, καθώς και συνέντευξη με τον κ. Ανδρέα Δρούζα, Λέκτορα Εργαστηρίου Συστηματικής Βοτανικής & Φυτογεωγραφίας, Τμήμα Βιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ο κ. Ανδρέας Δρούζας υπηρέτησε την περίοδο 2002-2007 ως Δασολόγος στη Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με αρμοδιότητες σχετικά με θέματα διεθνούς και εθνικής δασικής πολιτικής και συμμετοχή στη Μόνιμη Δασική Επιτροπή της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας της ΕΕ και άλλες μόνιμες επιτροπές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διεθνείς επιτροπές, ομάδες εργασίας και συνόδους διεθνών διαδικασιών σχετικές με το δασικό τομέα. Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη στις 22-12-2010.

Η παρούσα εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι πρωτοβουλίες που λαμβάνονται από την ΕΕ για την αειφόρο διαχείριση των δασών της Ευρώπης, είναι διάσπαρτες σε διαφορετικούς τομείς πολιτικής, με συνέπεια να δυσχεραίνει την συνοχή της δασικής πολιτικής και των σχετικών με τα δάση πολιτικών. Η Δασική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα δάση, που ενσωματώνουν το ισχύον πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ για τα δάση με σκοπό την ενίσχυση της συνοχής στην ευρωπαϊκή δασική πολιτική, αποτελούν μη δεσμευτικού χαρακτήρα εργαλεία συντονισμού μεταξύ των Κοινοτικών ενεργειών και των δασικών πολιτικών των κρατών μελών, με αποτέλεσμα ό,τι μπορεί να επιτευχθεί εξαρτάται από τα ενδιαφέροντα και τη βούληση των κρατών μελών. Αναφορικά με την ανταπόκριση της ελληνικής διοίκησης στις πρωτοβουλίες της Ε.Ε. για την προστασία των δασών, παραμένει ευκαιριακή και πάντως μη συστηματική.

2. Δασική πολιτική και σχετικές με τα δάση πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.1 Δασική Πολιτική

2.1.1 Γενικά

Η ιδρυτική συνθήκη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας στη Ρώμη το 1957, ακόμη και μετά την αναθεώρησή της από τη συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, δεν προβλέπει ρητά μια κοινή δασική πολιτική. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η ξυλεία και άλλα δασικά προϊόντα - με εξαίρεση το φελλό – δεν συμπεριλαμβάνονται στα προϊόντα του παραρτήματος Ι της συνθήκης της Ρώμης, στα οποία το άρθρο 32 της συνθήκης⁸ προβλέπει ότι εφαρμόζεται η κοινή αγορά και καθιερώνει την κοινή αγροτική πολιτική. Η κατάσταση αυτή εμπόδισε τη δημιουργία μιας πραγματικής κοινής δασικής πολιτικής. Εν προκειμένω, με βάση την αρχή της επικουρικότητας, η διαμόρφωση και η εφαρμογή της δασικής πολιτικής υπόκεινται πρώτα απ' όλα στις αρμοδιότητες των κρατών μελών. Εντούτοις, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ανέπτυξε, έστω και εμμέσως, κάποιες δράσεις και στον δασικό τομέα οι οποίες, στηρίχθηκαν σε νομικές βάσεις που αφορούσαν άλλες πολιτικές, όπως η κοινή γεωργική πολιτική, η περιφερειακή πολιτική, η βιομηχανική πολιτική, η περιβαλλοντική πολιτική, η εμπορική πολιτική κ.λπ. Πρόκειται, αναφορικά με τα Κοινοτικά δάση, για τις διατάξεις των άρθρων 37, 158 έως 162 και 174 και σε ό,τι αφορά την Κοινοτική συμμετοχή στις συμφωνίες για τα τροπικά δάση, για τις διατάξεις των άρθρων 133 και 310 της ιδρυτικής συνθήκης της ΕΚ⁹. Για μια μακρά περίοδο η Κοινότητα λαμβάνει ορισμένα μέτρα για την ανάπτυξη του δασικού τομέα, τα οποία, ωστόσο, στερούνται συστηματικού χαρακτήρα, και, εν πάση περιπτώσει δεν είναι δυνατό να διαχωριστούν από την κοινή αγροτική πολιτική και ιδιαίτερα από την πολιτική βελτίωσης των γεωργικών δομών. Το 1989 εγκρίθηκε από το Συμβούλιο το Πρόγραμμα Δασικής Δράσης, έπειτα από την ανακοίνωση της Επιτροπής για «μια κοινοτική δασική στρατηγική καθώς και πρόγραμμα δασικής δράσης»¹⁰, που εστιάζεται στην δάσωση γεωργικών εκτάσεων, στην ανάπτυξη και βέλτιστη χρήση των δασών στις αγροτικές ζώνες και στην προστασία των δασών. Επίσης, την ίδια χρονιά συστήνεται η Μόνιμη Δασική Επιτροπή ως μια πλατφόρμα συντονισμού και επικοινωνίας¹¹.

⁸ Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Ενοποιημένη απόδοση περιλαμβάνοντας τις τροποποιήσεις της Συνθήκης της Νίκαιας της 26 Φεβρουαρίου 2001 (2002/C 325/01)

⁹ www.circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/forestry/article_7218_el.htm

¹⁰ COM (88) 255 final, 11 November 1988. Community Strategy and Action Programme for the Forestry Sector. Commission Communication

¹¹ Απόφαση του Συμβουλίου 367/89, της 29ης Μαΐου 1989, για την Σύσταση Μόνιμης Δασικής Επιτροπής

Οι πρώτες πράξεις της Κοινότητας που αναφέρονται σαφώς και αποκλειστικώς στην προστασία των δασών, εκδόθηκαν το 1986 και το 1992. Πρόκειται για τον Κανονισμό (ΕΚ) με αριθ. 3528/86 του Συμβουλίου για την προστασία των δασών στην Κοινότητα από την ατμοσφαιρική ρύπανση, με τον οποίον εγκαθίσταται ένα δίκτυο παρατηρητηρίων καταγραφής της ατμοσφαιρικής ρύπανσης των δασικών περιοχών και τον Κανονισμό (ΕΚ) με αριθ. 3529/86 του Συμβουλίου, σχετικά με την προστασία των δασών στην Κοινότητα από τις πυρκαγιές. Η Κοινότητα εισέρχεται σε φάση συστηματικότερης αντιμετώπισης των δασικών προβλημάτων το 1992 και εκδίδει τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2158/92 του Συμβουλίου για την πυροπροστασία των κοινοτικών δασών. Με τους προαναφερθέντες κανονισμούς η Κοινότητα αντιμετωπίζει δύο από τις αιτίες που επηρεάζουν δυσμενώς την κατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων. Οι κανονισμοί αυτοί συνεχίστηκαν και αναπτύχτηκαν περαιτέρω οι δραστηριότητες παρακολούθησης που θεσπίστηκαν με αυτούς το 2003, με τον Κανονισμό (ΕΚ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου αριθ. 2152/2003 για την παρακολούθηση των δασών και των περιβαλλοντικών αλληλεπιδράσεων στην Κοινότητα (Έμφαση στα δάση/Forest Focus) που υλοποιήθηκε στο διάστημα 2003-2007.

Σημαντικές εξελίξεις, επίσης, με αντίκτυπο στις δασικές πολιτικές των κρατών μελών συνιστούν η θέσπιση του 6^{ου} Κοινοτικού Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον¹², το 2002, καθώς και η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ που πραγματοποιήθηκε το 2003¹³, η οποία ενίσχυσε την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης.

Η Ε.Ε. επικουρείται στις πρωτοβουλίες της για τα δάση από τρεις σημαντικούς θεσμούς. Ο πρώτος, το Κοινό Κέντρο Ερευνών (Joint Research Centre) είναι Γενική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και προσφέρει επιστημονική και τεχνική στήριξη για τη χάραξη, την ανάπτυξη, την άσκηση και την παρακολούθηση πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στις δραστηριότητες του Κοινού Κέντρου Ερευνών ενσωματώνονται όλα τα δασικά και τα σχετικά με δάση ερευνητικά προγράμματα. Ο δεύτερος, η Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Eurostat) είναι υπεύθυνη για τη συλλογή, διαχείριση και δημοσιοποίηση δεδομένων σχετικών με τα δασικά προϊόντα καθώς και στατιστικών όσον αφορά στο δασικό τομέα συνολικά. Και ο τρίτος, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (European Environment Agency) είναι υπηρεσία της Ε.Ε. αρμόδια για την παροχή ορθών και

¹² Απόφαση 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22 Ιουλίου 2002, και ενδιάμεση επανεξέταση του 6^{ου} Κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον, Com (2007) 225 τελικό, 30-4-2007

¹³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1783/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ)

ανεξάρτητων πληροφοριών για το περιβάλλον και λειτουργεί ως η κύρια πηγή πληροφόρησης για όσους συμμετέχουν στην ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση της περιβαλλοντικής πολιτικής, και επίσης για το ευρύ κοινό.

Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, η Υπουργική Διάσκεψη για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη (MCPFE) έχει εδραιωθεί ως η πολιτική διαδικασία για την αειφόρο διαχείριση και προστασία των δασών. Πρόκειται για μία πολιτική πλατφόρμα που ιδρύθηκε το 1990 στο Στρασβούργο με σκοπό το διάλογο σε θέματα που αφορούν τα ευρωπαϊκά δάση και μέσω αυτής, οι 46 ευρωπαϊκές χώρες μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέπτυξαν αναλυτικές κατευθυντήριες γραμμές για τη δασική πολιτική και ενίσχυσαν το συντονισμό και τη συνεργασία. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και η Επιτροπή έχουν υπογράψει τις αποφάσεις της MCPFE, οι δηλώσεις και τα ψηφίσματα της οποίας για τη προστασία των δασών στην Ευρώπη διαμόρφωσαν κοινές αντιλήψεις και ορισμούς, και δρομολόγησαν σειρά συνεκτικών δράσεων και κοινών στρατηγικών για την προστασία και αειφόρο διαχείριση των δασών των ευρωπαϊκών χωρών. Συνολικά πραγματοποιήθηκαν πέντε Διυπουργικές Διασκέψεις, στο Στρασβούργο το 1990, στο Ελσίνκι το 1993, στη Λισσαβόνα το 1998, στη Βιέννη 2003 και η τελευταία στη Βαρσοβία το 2007. Τα σημαντικότερα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής διαδικασίας σημειώθηκαν στο Ελσίνκι το 1993 όπου όρισε την αειφόρο διαχείριση των δασών, και στη Λισσαβόνα το 1998 όπου αναδείχτηκε ως θεμελιώδες ζήτημα η πρόοδος των Εθνικών Δασικών Προγραμμάτων (ΕΔΠ) τα οποία μέχρι σήμερα αναγνωρίζονται ρητά ως σημαντικό εργαλείο προγραμματισμού για την εθνική πολιτική. Τα ΕΔΠ αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του διεθνούς δασικού καθεστώτος και σημαντικό εργαλείο για τη σύνδεση διεθνών και εθνικών πολιτικών. Επίσης, στην ίδια διάσκεψη εκδόθηκαν τα Πανευρωπαϊκά Κριτήρια και Δείκτες για την αειφόρο διαχείριση των δασών, τα οποία είναι ένα εργαλείο για την υποβολή εθνικών εκθέσεων και την ανάπτυξη εθνικών δεικτών. Αυτά τα κριτήρια και δείκτες αναπτύχθηκαν περαιτέρω, αναθεωρήθηκαν και επικυρώθηκαν κατά τη διάρκεια της διάσκεψης της Βιέννης το 2003.¹⁴

Σε διεθνές επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τα κράτη μέλη της συμμετέχουν ενεργά στο Φόρουμ των Ηνωμένων Εθνών για τα Δάση (UNFF), που συνεστήθη το 2000, και

¹⁴ a) Albert-Ludwigs-University Freiburg; Institute of Forest and Environmental Policy; Ecologic Institute Berlin “EU policy options for the protection of European forests against harmful impacts” (ENV.B.1/ETU/2008/0049: OJ 2008/S 112 – 149606), September 2009, p. 37. b) European Forest Institute (EFI); University of Natural Resources and Applied Life Sciences (BOKU); Centre Tecnològic Forestal De Catalunya (CTFC); University of Hamburg, Institute for World Forestry (UHH/vTI) “Mid-term evaluation of the implementation of the EU Forest Action Plan” (Service Contract No. 30-CE-0227729/00-59), November 2009, p. 18

ανέλαβαν δεσμεύσεις για την εφαρμογή διατάξεων άλλων διεθνών συμφωνιών, συμβάσεων και πρωτοκόλλων, όπως της Σύμβαση-Πλαίσιο των Η.Ε. για την Αλλαγή του Κλίματος (UN Framework Convention on Climate Change, UNFCCC) και του οικείου Πρωτοκόλλου του Κυότο, της Σύμβασης για Βιολογική Ποικιλότητα (Convention on Biological Diversity, CBD), της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Αντιμετώπιση της Απερήμωσης (UN Convention to Combat Desertification UNCCD), της Διεθνούς Οργάνωσης για την Τροπική Ξυλεία (International Tropical Timber Organisation, ITTO), και της Σύμβασης για το Εμπόριο Ειδών της Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας που Απειλούνται με Εξαφάνιση (The Convention on Trade in Endangered Species, CITES).¹⁵ Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή συντονίζουν τις θέσεις τους πριν από την πραγματοποίηση διεθνών συνεδριάσεων σχετικών με τα δάση, στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας του Συμβουλίου για τα Δάση.

Παρά τις δραστηριότητες αυτές, υπήρξε η ανάγκη για την αναθεώρηση του βασικού πλαισίου συντονισμού, επικοινωνίας και συνεργασίας, ενόψει των διαφαινόμενων προβλημάτων και του μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος πολιτικής.

2.1.2 Δασική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι πρώτες σημαντικές προσπάθειες προς την καθιέρωση μιας πιο συντονισμένης ευρωπαϊκής δασικής πολιτικής έγιναν στα μέσα της δεκαετίας του '90 με αφορμή μια νομοθετική πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για δασική στρατηγική της ΕΕ (έκθεση Thomas, 1995), η οποία τροποποιήθηκε και εγκρίθηκε από την ολομέλεια του Κοινοβουλίου τον Ιανουάριο του 1997 στο Στρασβούργο.¹⁶ Σε απάντηση στην απαίτηση αυτή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέταξε ανακοίνωση στο τέλος του 1998 στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών που περιγράφει μια Δασική Στρατηγική για την Ευρωπαϊκή Ένωση¹⁷. Το Συμβούλιο, αφού έλαβε υπόψη την ανάλυση και τις κατευθυντήριες γραμμές της ανακοίνωσης της Επιτροπής, υιοθέτησε τη Δασική Στρατηγική της ΕΕ το 1998¹⁸.

Η Δασική Στρατηγική δεν αποτελεί μια νομοθετική πρόταση αλλά βασίζεται σε ένα μη δεσμευτικό από το νόμο ψήφισμα. Τα κύρια κίνητρα προς την κατεύθυνση αυτή ήταν η

¹⁵ COM (2005) 84 τελικό. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, της 10^{ης} Μαρτίου 2005, «Έκθεση για την εφαρμογή της Δασικής Στρατηγικής της ΕΕ», σελ. 4

¹⁶ www.circa.europa.eu/irc/oproce/fact_sheets/info/data/policies/forestry/article_7218_el.htm

¹⁷ COM (1998) 649 τελικό. Ανακοίνωση της επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, της 3^{ης} Νοεμβρίου 1998, για τη δασική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

¹⁸ Ψήφισμα του Συμβουλίου της 15ης Δεκεμβρίου 1998 για μία Δασική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1999/C 56/01

απουσία συντονισμού και συνοχής μεταξύ των εθνικών δασικών πολιτικών των κρατών μελών και των διαφορετικών πολιτικών που σχετίζονται με τα δάση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς επίσης και ο σημαντικός ρόλος των δασών στις διεθνείς πολιτικές συζητήσεις και πρωτοβουλίες για την αειφόρο ανάπτυξη. Το ψήφισμα του Συμβουλίου θεσπίζει ένα πλαίσιο για τις σχετικές με τα δάση ενέργειες δίνοντας έμφαση στην αειφόρο διαχείριση των δασών, βάσει του συντονισμού των δασικών πολιτικών των κρατών μελών και των κοινοτικών πολιτικών και πρωτοβουλιών που αφορούν τα δάση και τη δασοκομία. Λαμβάνει υπόψη τις δεσμεύσεις της ΕΕ και των κρατών μελών στις συναφείς διεθνείς διεργασίες, ιδίως δε την Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη το 1992 (UNCED) και τις επακόλουθες διασκέψεις, καθώς και τις διυπουργικές διασκέψεις για την προστασία των δασών στην Ευρώπη (MCPFE) (Στρασβούργο 1990, Ελσίνκι 1993, Λισσαβόνα 1998 και Βιέννη 2003)¹⁹. Η Στρατηγική υπογραμμίζει τη σημασία του πολυλειτουργικού ρόλου των δασών της ΕΕ και την ανάγκη της αειφόρου διαχείρισής τους για την συντήρηση και ενίσχυση της βιολογικής ποικιλομορφίας, των συνθηκών διαβίωσης των ζώων και φυτών και ως μέτρου κατά της κλιματικής αλλαγής και προσδιορίζει τα ουσιαστικά στοιχεία της κοινής στρατηγικής.

Το ανωτέρω ψήφισμα του Συμβουλίου προσπαθεί να ερμηνεύσει το σκοπό της αρμοδιότητας της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, δηλώνει ότι σε εκτέλεση της αρχής της επικουρικότητας και την έννοια της συνυπευθυνότητας²⁰ μεταξύ των θεσμών της ΕΕ και των κρατών μελών, η ΕΕ δύναται να συμβάλει θετικά στην εφαρμογή της αειφόρου διαχείρισης των δασών και του πολυλειτουργικού τους ρόλου, δεδομένου ότι η δασική πολιτική ανήκει στη σφαίρα αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.²¹ Επίσης, υπογραμμίζει τη χρήση των Εθνικών Δασικών Προγραμμάτων, ή ισοδύναμων μέσων για την υλοποίηση των διεθνών δεσμεύσεων, αρχών και συστάσεων, καθώς και την ενεργό συμμετοχή σε όλες τις διεθνείς διαδικασίες σχετικά με τον τομέα των δασών. Παράλληλα, τονίζει ως βασική επιδίωξη την ανάγκη να βελτιωθεί σε όλους τους τομείς της δασικής πολιτικής ο συντονισμός, η επικοινωνία και η συνεργασία εντός της Επιτροπής, μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών και μεταξύ των κρατών μελών. Καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει τα μέτρα των

¹⁹ http://ec.europa.eu/agriculture/fore/forestry_strategy_en.htm

²⁰ Η πολιτική για τα δάση αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών μελών, αλλά η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να συμβάλει στην υλοποίηση της αειφόρου διαχείρισης των δασών μέσω κοινών δράσεων

²¹ Kai Kokko; Ritva Toivonen; Paavo Pelkonen; Marko Maki-Hakola; Pia Letto-Vanamo; Raija-Riitta Enroth; Tuomas Ojanen ja Liisa Tahvanainen, "EU Competences in Forestry Policy", Finnish Ministry of Agriculture and Forestry, 6/2006,

Κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 3528/86 και (ΕΟΚ) 2158/92 για την προστασία των δασών στην Κοινότητα από την ατμοσφαιρική ρύπανση και του κοινοτικού συστήματος προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές αντίστοιχα, προκειμένου να αξιολογήσει, να συνεχίσει και να βελτιώσει την αποτελεσματικότητά τους στο πλαίσιο της ανάπτυξης ενός ευρωπαϊκού συστήματος παρακολούθησης και πληροφόρησης της υγείας των δασών. Τονίζει ότι είναι σημαντικό να συνεχιστεί και να βελτιωθεί η ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού συστήματος δασικών πληροφοριών και επικοινωνίας (EFICS) του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1615/89 και να συνεχιστεί η συνεργασία με τους εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς καθώς και την κοινοτική συμβολή στην δημιουργία προστατευόμενων περιοχών μέσω του δικτύου Natura 2000. Υπογραμμίζει, επίσης, το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν, στο πλαίσιο αυτό, η μόνιμη δασική επιτροπή, η συμβουλευτική επιτροπή δασών περιλαμβανομένου και του φελλού και η συμβουλευτική επιτροπή για την κοινοτική πολιτική στον τομέα της ξυλείας, των αποφάσεων 89/367/ΕΟΚ, 98/235/ΕΚ και 97/837/ΕΚ. Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με το ανωτέρω ψήφισμα, καλεί την Επιτροπή να υποβάλει, εντός πέντε ετών, έκθεση προς το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της δασικής στρατηγικής.

Το 2005 η Επιτροπή, ανταποκρινόμενη στο αίτημα του Συμβουλίου, συνέταξε μια ανακοίνωση για την εφαρμογή της Δασικής Στρατηγικής της ΕΕ²², συνοδευόμενη από ένα έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής²³, στο οποίο περιγράφονται αναλυτικά τα μέτρα και οι πρωτοβουλίες που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της δασικής στρατηγικής της ΕΕ κατά την περίοδο 1999–2004. Επισημαίνεται ότι κατά την εφαρμογή της στρατηγικής, ο συντονισμός με τα κράτη μέλη και οι διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη υλοποιήθηκαν με τη βοήθεια των υφιστάμενων διοικητικών δομών, ιδίως δε των επιτροπών διαχείρισης και των συμβουλευτικών επιτροπών, οι οποίες παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες στην Επιτροπή, γνωμοδοτούν και προάγουν την ανταλλαγή πληροφοριών. Η ανακοίνωση της Επιτροπής παραμένει στο πλαίσιο των βασικών αρχών και των στοιχείων που καθορίζονται στο ψήφισμα του Συμβουλίου. Επισημαίνει ότι η Στρατηγική της ΕΕ για τα δάση άλλαξε τον τρόπο με τον οποίο εξετάζονται σήμερα τα σχετικά με τα δάση ζητήματα παρέχοντας ένα πλαίσιο αναφοράς για τις συναφείς με τα δάση πολιτικές, πρωτοβουλίες και δράσεις. Ωστόσο, τονίζει την ανάγκη μιας συνεκτικότερης και συντονισμένης προσέγγισης για τη διαχείριση των δασικών πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο μέλλον. Στο πλαίσιο

²² COM (2005) 84 τελικό, 10 Μαρτίου 2005. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Έκθεση για την εφαρμογή της Δασικής Στρατηγικής της ΕΕ»
²³ SEC(2005) 333, 10-3-2005. Commission Staff Working Document. Annex to the: Communication on the implementation of the EU Forestry Strategy

αυτό η Επιτροπή πρότεινε, αφενός, την ανάπτυξη ενός Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για την αειφόρο διαχείριση των δασών, η οποία αναμένεται να εξασφαλίσει ένα συνεκτικό πλαίσιο για την υλοποίηση δράσεων σχετικών με τα δάση και να χρησιμεύσει ως μέσο συντονισμού των κοινοτικών δράσεων και δασικών πολιτικών των κρατών μελών και αφετέρου, την επανεξέταση των υφιστάμενων κοινοτικών μέσων και πρακτικών για τη διευκόλυνση του συντονισμού, της επικοινωνίας και της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων τομέων πολιτικής, που επηρεάζουν τα δάση και τη δασοκομία. Η επανεξέταση αυτή θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την απόφαση του Συμβουλίου το 1989 για τη σύσταση της Μόνιμης Δασικής Επιτροπής, καθώς και τον ρόλο του εν λόγω φορέα στην εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης, το οποίο η Επιτροπή πρότεινε να παρουσιάσει το 2006. «Ένα Σχέδιο Δράσης πρέπει να εξασφαλίζει την αναγκαία δυναμική μετασχηματισμού της Στρατηγικής της ΕΕ για τα δάση σε μία κατεύθυνση ικανή να ανταποκριθεί στο αναδυόμενο πλαίσιο πολιτικής και να παραγάγει αποτελέσματα συμβατά με τις στρατηγικές της Λισσαβώνας και του Γκέτεμποργκ».²⁴ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ (2001) θέσπισε την πρώτη στρατηγική της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη και επιπλέον προστέθηκε μία περιβαλλοντική διάσταση στη στρατηγική της Λισσαβώνας.²⁵ Το 2006 το Συμβούλιο ενέκρινε μια ανανεωμένη στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη, η οποία βασίζεται στην στρατηγική που θεσπίστηκε το 2001 και μεταξύ των βασικών της στόχων περιλαμβάνεται η προστασία του περιβάλλοντος. Η στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη της ΕΕ και η στρατηγική της Λισσαβώνας για οικονομική αύξηση και απασχόληση αλληλοσυμπληρώνονται. Η στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη διαμορφώνει το γενικό πλαίσιο εντός του οποίου η στρατηγική της Λισσαβώνας, έχοντας ως επίκεντρο την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση, αποτελεί τον κινητήρα για μια δυναμικότερη οικονομία. Οι δύο αυτές στρατηγικές αναγνωρίζουν ότι οι οικονομικοί, κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί στόχοι μπορούν να αλληλοενισχύονται και άρα θα πρέπει να συμπορεύονται. Η στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη αναγνωρίζει ότι οι επενδύσεις σε ανθρώπινο, κοινωνικό και περιβαλλοντικό κεφάλαιο καθώς και η τεχνολογική καινοτομία είναι τα προαπαιτούμενα της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής ευημερίας μακροπρόθεσμα, της κοινωνικής συνοχής, της ποιοτικής απασχόλησης και της καλύτερης προστασίας του περιβάλλοντος. Σε αυτό το πλαίσιο, μία από τις κύριες προκλήσεις που καθορίζει η στρατηγική για την αειφόρο

²⁴ COM (2005) 84 τελικό, 10 Μαρτίου 2005. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Έκθεση για την εφαρμογή της Δασικής Στρατηγικής της ΕΕ», σελ. 10

²⁵ Presidency Conclusions. Göteborg European Council 15 and 16 June 2001

ανάπτυξη είναι η διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων με αντίστοιχο γενικό στόχο τη βελτίωση της διαχείρισης και αποφυγή της υπερεκμετάλλευσης των φυσικών πόρων, αναγνωρίζοντας την αξία των υπηρεσιών του οικοσυστήματος. Μεταξύ των δράσεων, για την επίτευξη αυτού του στόχου, είναι η αειφόρος διαχείριση των δασών η οποία θα ενισχυθεί μέσω της θέσπισης Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τα Δάση.²⁶

Συνεπώς, τα δάση και η δασοκομία μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας καθώς και στους στόχους του Γκέτεμποργκ. Ωστόσο, προκειμένου να διατηρηθεί και να μεγιστοποιηθεί η συμβολή αυτή στο μέλλον, η ανάπτυξη ενός Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για την αειφόρο διαχείριση των δασών πρέπει να είναι σε θέση να παράσχει ένα πλαίσιο στο οποίο, πρώτον, θα εξασφαλίζεται η ανταγωνιστικότητα και η οικονομική βιωσιμότητα της δασικής διαχείρισης στην ΕΕ βάσει μίας προσέγγισης η οποία εξυπηρετεί ταυτοχρόνως οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους. Δεύτερον, θα ενισχύεται η συνοχή μεταξύ των πολιτικών της ΕΕ, ο συντονισμός μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών, καθώς και η θέσπιση κατάλληλων μηχανισμών παρακολούθησης της εφαρμογής της Στρατηγικής, ούτως ώστε οι διάφορες λειτουργίες των δασών και η σχέση τους με άλλες πολιτικές να αντιμετωπίζονται κατά τρόπο συνεκτικό στο πλαίσιο της διαδικασίας διαμόρφωσης πολιτικών. Τρίτον, θα ενισχύονται οι διαδικασίες διαβουλεύσεων στον τομέα της δασοκομίας σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο, προκειμένου να προωθηθεί η διαφάνεια στις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων και ο διάλογος με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Και τέλος, θα υποστηρίζονται με σταθερότητα από την ΕΕ οι διεθνείς δεσμεύσεις για την αειφόρο διαχείριση των δασών σε παγκόσμιο επίπεδο.²⁷

Το Συμβούλιο στήριξε τις προτάσεις της Επιτροπής, ιδίως όσον αφορά την αναγκαιότητα ενός σχεδίου δράσης, και υπογράμμισε ότι το εν λόγω σχέδιο πρέπει να παρέχει ένα πλαίσιο ικανό να διασφαλίσει τη συνεκτικότητα μεταξύ των διαφόρων μέτρων για τα δάση και να αποτελέσει εργαλείο συντονισμού.

2.1.3 Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Δάση

Το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα Δάση (ΣΔΔ-ΕΕ) υιοθετήθηκε το 2006 για την περίοδο 2007-2011, έπειτα από στενή συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών

²⁶ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επανεξέταση της στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη - Αναεωμένη στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη (10917/06), 26 Ιουνίου 2006, σελ. 1-13

²⁷ COM (2005) 84 τελικό. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, της 10^{ης} Μαρτίου 2005 «Έκθεση για την εφαρμογή της Δασικής Στρατηγικής της ΕΕ», σελ. 9

μελών, και σε διαβούλευση με τους εκπροσώπους των ενδιαφερομένων μερών (stakeholders). Το ΣΣΔ-ΕΕ βασίζεται στις αρχές και τις συστάσεις που καθορίστηκαν στη Δασική Στρατηγική και αποτελεί ένα πλαίσιο για ενέργειες που αφορούν τα δάση σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών και χρησιμεύει ως εργαλείο συντονισμού μεταξύ των Κοινοτικών ενεργειών και των δασικών πολιτικών των κρατών μελών. Παρέχει μία πλατφόρμα για την προσέγγιση των εκπροσώπων των κρατών μελών στη Μόνιμη Δασική Επιτροπή και των εκπροσώπων των ενδιαφερομένων μερών στη Συμβουλευτική Ομάδα Δασοκομίας και Φελλού, αλλά δεν αποτελεί άμεσα μέρος των διαδικασιών λήψης αποφάσεων της ΕΕ. Παράλληλα, δεν συνοδεύεται από ένα οικονομικό δελτίο και δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι πόροι που διατίθενται για την εφαρμογή του αλλά λειτουργεί ως ένα πλαίσιο που χρησιμοποιεί τα υπάρχοντα στοιχεία δασικής πολιτικής, υποδεικνύει τα υπάρχοντα χρηματοδοτικά εργαλεία και αξιοποιεί άλλες πολιτικές της ΕΕ οι οποίες είναι σχετικές με ζητήματα δασών όπως είναι το δίκτυο Natura 2000, τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) κλπ²⁸, που αναφέρονται παρακάτω. Επίσης, μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της αμοιβαίας ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής για ζητήματα δασοκομίας, με αποτέλεσμα τον καλύτερο συντονισμό εντός της Επιτροπής και τη βελτίωση της συνοχής μεταξύ διαφόρων κοινοτικών δράσεων.

Αρκετές χώρες μπορούν να αξιοποιήσουν το ΣΔΔ-ΕΕ για τη θέσπιση των Εθνικών Δασικών Προγραμμάτων τους (ΕΔΠ) θέτοντας έτσι τις εθνικές τους προτεραιότητες.²⁹ Το ΣΔΔ-ΕΕ βασίζεται στην αρχή της επικουρικότητας και στην έννοια της συνυπευθυνότητας. Η πολιτική για τα δάση αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών μελών, αλλά η ΕΕ μπορεί να συμβάλει στην υλοποίηση της αειφόρου διαχείρισης των δασών μέσω κοινών δράσεων.

²⁸ (a) Albert-Ludwigs-University Freiburg; Institute of Forest and Environmental Policy; Ecologic Institute Berlin “EU policy options for the protection of European forests against harmful impacts” (ENV.B.1/ETU/2008/0049: OJ 2008/S 112 – 149606), September 2009, p. 38. (b) European Forest Institute (EFI); University of Natural Resources and Applied Life Sciences (BOKU); Centre Tecnològic Forestal De Catalunya (CTFC); University of Hamburg, Institute for World Forestry (UHH/vTI) “Mid-term evaluation of the implementation of the EU Forest Action Plan” (Service Contract No. 30-CE-0227729/00-59), November 2009, p. 25

²⁹ European Forest Institute (EFI); University of Natural Resources and Applied Life Sciences (BOKU); Centre Tecnològic Forestal De Catalunya (CTFC); University of Hamburg, Institute for World Forestry (UHH/vTI) “Mid-term evaluation of the implementation of the EU Forest Action Plan” (Service Contract No. 30-CE-0227729/00-59), November 2009, p. 27

Κατά αυτή την έννοια ο γενικότερος στόχος του Σχεδίου Δράσης για τα Δάση της Ε.Ε. είναι η στήριξη και η διεύρυνση της αειφόρου διαχείρισης των δασών και του πολυλειτουργικού τους ρόλου και βασίζεται στις ακόλουθες αρχές:³⁰

- Την θέσπιση των εθνικών δασικών προγραμμάτων, ως το κατάλληλο πλαίσιο για την υλοποίηση διεθνών δεσμεύσεων σχετικών με τα δάση,
- την αυξανόμενη σημασία γενικότερων και διακλαδικών ζητημάτων στη δασική πολιτική, τα οποία απαιτούν βελτιωμένη συνοχή και συντονισμό,
- την ανάγκη επαύξησης της ανταγωνιστικότητας του δασικού τομέα της ΕΕ και της ορθής διακυβέρνησης των κοινοτικών δασών,
- την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας.

Επίσης, το ΣΔΔ-ΕΕ αποσκοπεί να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, καθώς και του προγράμματος του Γκέτεμποργκ για την αειφόρο ανάπτυξη και θέτει τέσσερις βασικούς στόχους:

- μακροπρόθεσμη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας,
- βελτίωση και προστασία του περιβάλλοντος,
- συμβολή σε μια καλύτερη ποιότητα ζωής,
- ενθάρρυνση του συντονισμού και της επικοινωνίας.

Οι ανωτέρω στόχοι συνοδεύονται από 18 βασικές ενέργειες³¹, που συγκεκριμενοποιούν πώς αυτοί μπορούν να επιτευχθούν. Οι εν λόγω ενέργειες είναι:

Αναφορικά με το στόχο: Βελτίωση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας. Επιδιώκεται να βελτιωθεί η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα του δασικού τομέα και να διευρυνθεί η αειφόρος χρήση δασικών προϊόντων και υπηρεσιών. Η Επιτροπή προτείνει πέντε βασικές ενέργειες για την επίτευξη του εν λόγω στόχου:

- Βασική ενέργεια 1: Εξέταση των επιπτώσεων της παγκοσμιοποίησης στην οικονομική βιωσιμότητα και ανταγωνιστικότητα της κοινοτικής δασοκομίας.
- Βασική ενέργεια 2: Ενθάρρυνση της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του δασικού τομέα.
- Βασική ενέργεια 3: Ανταλλαγή και αξιολόγηση εμπειριών για την αποτίμηση και εμπορία δασικών προϊόντων και υπηρεσιών εκτός ξυλείας.

³⁰ Com (2006) 302 τελικό. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, της 15^{ης} Ιουνίου 2006, σχετικά με κοινοτικό σχέδιο δράσης για τα δάση, σελ. 2-3

³¹ Com (2006) 302 τελικό. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, της 15^{ης} Ιουνίου 2006, σχετικά με κοινοτικό σχέδιο δράσης για τα δάση, σελ. 4-14

- ο Βασική ενέργεια 4: Προώθηση της χρήσης δασικής βιομάζας για την παραγωγή ενέργειας.
- ο Βασική ενέργεια 5: Προώθηση της συνεργασίας μεταξύ ιδιοκτητών δασών και διεύρυνση της εκπαίδευσης και κατάρτισης στη δασοκομία.

Αναφορικά με το στόχο: Βελτίωση και προστασία του περιβάλλοντος. Επιδιώκεται να διατηρηθεί και να διευρυνθεί κατάλληλα η βιοποικιλότητα, η παγίδευση του άνθρακα, η ακεραιότητα, η υγεία και η αντοχή των δασικών οικοσυστημάτων σε πολλαπλές γεωγραφικές κλίμακες. Η Επιτροπή προτείνει τέσσερις βασικές ενέργειες για την επίτευξη του εν λόγω στόχου:

- ο Βασική ενέργεια 6: Διευκόλυνση της συμμόρφωσης της ΕΕ προς τις υποχρεώσεις για την άμβλυνση των κλιματικών αλλαγών στο πλαίσιο της Σύμβασης πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος (UNFCCC) και του οικείου πρωτοκόλλου του Κιότο και ενθάρρυνση της προσαρμογής στις επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος
- ο Βασική ενέργεια 7: Συμβολή στην επίτευξη των αναθεωρημένων κοινοτικών στόχων για τη βιοποικιλότητα για την περίοδο από το 2010 και μετέπειτα³².
- ο Βασική ενέργεια 8: Δημιουργία ευρωπαϊκού συστήματος παρακολούθησης των δασών
- ο Βασική ενέργεια 9: Βελτίωση της προστασίας των δασών στην ΕΕ

Αναφορικά με το στόχο: Συμβολή στην ποιότητα ζωής. Επιδιώκεται η συμβολή στην ποιότητα ζωής μέσω της διαφύλαξης και βελτίωσης των κοινωνικών και πολιτιστικών διαστάσεων των δασών. Η Επιτροπή προτείνει τρεις βασικές ενέργειες για την επίτευξη του εν λόγω στόχου:

- ο Βασική ενέργεια 10: Ενθάρρυνση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και πληροφόρησης
- ο Βασική ενέργεια 11: Διατήρηση και επαύξηση των προστατευτικών λειτουργιών των δασών
- ο Βασική ενέργεια 12: Διεύρυνση του δυναμικού των αστικών και περιαστικών δασών.

Αναφορικά με το στόχο: Προώθηση του συντονισμού και της επικοινωνίας. Επιδιώκεται να βελτιωθεί η συνοχή και η διακλαδική συνεργασία, με στόχο να εξισορροπηθούν οι οικονομικοί, περιβαλλοντικοί και κοινωνικοπολιτικοί στόχοι σε πολλαπλά οργανωτικά και

³²COM(2006) 216 τελικό. Ανακοίνωση της Επιτροπής, της 22 Μαΐου 2006, «Η Ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας έως το 2010 και μετέπειτα. Η υποστήριξη των υπηρεσιών οικοσυστήματος με στόχο την ευημερία του ανθρώπου»

θεσμικά επίπεδα. Η Επιτροπή προτείνει έξι βασικές ενέργειες για την επίτευξη του εν λόγω στόχου:

- Βασική ενέργεια 13: Ενίσχυση του ρόλου της Μόνιμης Δασικής Επιτροπής.
- Βασική ενέργεια 14: Ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ τομέων πολιτικής για δασικά θέματα.
- Βασική ενέργεια 15: Εφαρμογή της ανοικτής μεθόδου συντονισμού (ΑΜΣ) στα εθνικά δασικά προγράμματα.
- Βασική ενέργεια 16: Ενίσχυση της εικόνας της ΕΕ στις διεθνείς δραστηριότητες για τα δάση
- Βασική ενέργεια 17: Ενθάρρυνση της χρήσης ξύλου και άλλων δασικών προϊόντων από δάση υπό αειφόρο διαχείριση
- Βασική ενέργεια 18: Βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών και της επικοινωνίας

Οι ενέργειες που περιγράφονται στο ΣΔΔ-ΕΕ αναφέρονται κυρίως σε ενέργειες στους τομείς του συντονισμού και της ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών, της επικοινωνίας και της έρευνας. Η Μόνιμη Δασική Επιτροπή, η Συμβουλευτική Ομάδα Δασοκομίας και Φελλού και η Συμβουλευτική Επιτροπή για την πολιτική της Κοινότητας όσον αφορά την δασοκομία και τις παράγωγες βιομηχανίες, παίζουν έναν κύριο ρόλο στην οργάνωση και την ανάληψη αυτών των στόχων.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση της εφαρμογής του ΣΔΔ-ΕΕ πραγματοποιήθηκε το 2009. Πρόκειται για μια μελέτη που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και περιέχει μαζί έναν κατάλογο της εφαρμογής των 18 βασικών ενεργειών του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα δάση και μια αξιολόγηση της σχετικότητας, αποτελεσματικότητας, και αποδοτικότητάς τους.³³ Περιέχει δε τις συστάσεις για το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα δάση στην περίοδο εφαρμογής έως το 2012. Στην εν λόγω μελέτη επισημαίνεται ότι η υλοποίηση του ΣΔΔ-ΕΕ ξεκίνησε σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασίας 2007-2011.³⁴ Σκοπός αυτού του προγράμματος είναι να εξασφαλίσει την εφαρμογή των βασικών ενεργειών που απαριθμούνται στο ΣΔΔ-ΕΕ περιγράφοντας λεπτομερώς τις συγκεκριμένες δράσεις στο πλαίσιο της κάθε βασικής ενέργειας διευκρινίζοντας το χρονικό πλαίσιο, τη μέθοδο εργασίας, τα εργαλεία και τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

³³ European Forest Institute (EFI); University of Natural Resources and Applied Life Sciences (BOKU); Centre Tecnològic Forestal De Catalunya (CTFC); University of Hamburg, Institute for World Forestry (UHH/vTI) “Mid-term evaluation of the implementation of the EU Forest Action Plan” (Service Contract No. 30-CE-0227729/00-59), November 2009

³⁴ Work programme for implementation of EU Forest Action Plan (2007-2011). European Commission, 2007

Εντούτοις, σύμφωνα με την εν λόγω μελέτη, το ΣΔΔ-ΕΕ βρίσκεται στην πορεία και για να είναι εμφανή τα αποτελέσματα σε σχέση με τους συγκεκριμένους στόχους του, θα πρέπει να παρέλθουν περισσότερα από δύο χρόνια. Επισημαίνεται, ότι αν και έχει σημειωθεί αρκετή πρόοδος στις ενέργειες του πρώτου στόχου που σχετίζονται με την οικονομική διάσταση της αειφόρου διαχείρισης των δασών και έχουν ως σκοπό τους την προώθηση της ανταγωνιστικότητας στον εν λόγω τομέα, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη αξιοποιούν τόσο τα κοινοτικά όσο και τα εθνικά κονδύλια για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του δασικού τομέα, όλες οι άλλες δράσεις έχουν υλοποιηθεί ανεπαρκώς. Πιο συγκεκριμένα, σημαντικές αδυναμίες εντοπίζονται τόσο στην αποτελεσματικότητα του ΣΔΔ-ΕΕ όσον αφορά στην ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του περιβάλλοντος, η οποία θα μπορούσε να βελτιωθεί με μια ισχυρότερη σύνδεση ΣΔΔ-ΕΕ και διαβουλεύσεων σε εθνικό και επίπεδο ΕΕ, όσο και στην εκπόνηση ενός ευρωπαϊκού συστήματος παρακολούθησης των δασών. Αφού έπαυσε να ισχύει ο κανονισμός του 2006 «Έμφαση στα δάση», δεν έχουν διατεθεί οικονομικά μέσα για τη διασφάλιση της αειφόρου διατήρησης της παρακολούθησης των δασών, δεδομένου ότι το χρηματοδοτικό μέσο LIFE+ χρησιμοποιείται για συγκεκριμένα έργα. Επίσης, μολονότι το ΣΔΔ-ΕΕ έχει αποδειχθεί αποδοτικό και αποτελεσματικό για τη βελτίωση της αμοιβαίας ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής για ζητήματα δασοκομίας, οι ενέργειες συντονισμού και επικοινωνίας προχωρούν αργά είτε λόγω της ανεπαρκούς υποβολής Εθνικών Δασικών Προγραμμάτων στη Μόνιμη Δασική Επιτροπή, είτε της μη συνάφειας των εθνικών δασικών μέτρων με τα μέτρα και τις περαιτέρω ενέργειες του ΣΔΔ-ΕΕ. Έτσι, πολλές πρωτοβουλίες που σχετίζονται με τον δασικό τομέα αναλαμβάνονται στο πλαίσιο παράλληλων διαδικασιών σε αρκετούς διαφορετικούς τομείς πολιτικής. Επίσης, ελάχιστες ενέργειες έχουν γίνει για την εκπαίδευση, πληροφόρηση και ενημέρωση, τις προστατευτικές λειτουργίες και τα αστικά και περιαστικά δάση, με αποτέλεσμα η προστιθέμενη αξία σε επίπεδο ΕΕ να παραμένει σε μεγάλο βαθμό απραγματοποίητη.³⁵

Οι κύριες συστάσεις³⁶ της ενδιάμεσης αξιολόγησης του ΣΔΔ-ΕΕ επικεντρώνονται στη συνέχιση και παρακολούθηση των δραστηριοτήτων για την ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο υλοποιούνται οι εκροές του ΣΔΔ-ΕΕ υπό τη μορφή μέτρων από τα θεσμικά όργανα της

³⁵ European Forest Institute (EFI); University of Natural Resources and Applied Life Sciences (BOKU); Centre Tecnològic Forestal De Catalunya (CTFC); University of Hamburg, Institute for World Forestry (UHH/vTI) “Mid-term evaluation of the implementation of the EU Forest Action Plan” (Service Contract No. 30-CE-0227729/00-59), November 2009, p. 27, 102, 105-113

³⁶ European Forest Institute (EFI); University of Natural Resources and Applied Life Sciences (BOKU); Centre Tecnològic Forestal De Catalunya (CTFC); University of Hamburg, Institute for World Forestry (UHH/vTI) “Mid-term evaluation of the implementation of the EU Forest Action Plan” (Service Contract No. 30-CE-0227729/00-59), November 2009, p. 114-115

ΕΕ, από τα κράτη μέλη και από άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Επίσης, στην προσπάθεια ενίσχυσης της σύνδεσης μεταξύ του ΣΔΔ-ΕΕ και των Εθνικών Δασικών Προγραμμάτων (ή αντίστοιχων) στα κράτη μέλη. Παράλληλα, στην προώθηση περιφερειακών προσεγγίσεων και συνδυαστικών συμπράξεων (επιστήμη - πολιτική - πρακτική) για την αντιμετώπιση των περιφερειακών προκλήσεων που σχετίζονται με την ανταγωνιστικότητα του δασικού τομέα, τη βελτίωση και την προστασία των δασών και τη συμβολή των δασών στην ποιότητα ζωής, με σκοπό τη δοκιμή καλών πρακτικών, την προώθηση της καινοτομίας και τη διασφάλιση της επικουρικότητας. Επιπλέον, θα μπορούσε να οργανωθεί η ανταλλαγή πληροφοριών εντός της Μόνιμης Δασικής Επιτροπής σχετικά με τα συγκεκριμένα χρηματοδοτικά μέσα που έχουν κινητοποιήσει τα κράτη μέλη για να υποστηρίξουν το ΣΔΔ-ΕΕ. Τέλος, στην εν λόγω μελέτη προτείνεται να ξεκινήσει η συζήτηση για τη συνέχιση του ΣΔΔ-ΕΕ και της Δασικής Στρατηγική της ΕΕ μετά το 2011. Με βάση τα στοιχεία που ελήφθησαν κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση του ΣΔΔ-ΕΕ προκύπτουν τα εξής θέματα για εξέταση στις συζητήσεις για μετά το 2011:

- πιο ολιστική προσέγγιση σε ζητήματα του δασικού τομέα, που θα τον καταστήσουν περισσότερο αλληλένδετο με παράλληλους τομείς, καθώς και με τις περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές,
- ενσωμάτωση διεθνών ζητημάτων δασοκομίας στη δράση της ΕΕ για τη δασοκομία,
- δυναμικότερη παρουσία της ΕΕ στις σχετικές με τα δάση διεθνείς διαδικασίες,
- επικαιροποίηση της Δασικής Στρατηγικής της ΕΕ λαμβάνοντας υπόψη τα αναδυόμενα ζητήματα και τις νέες προκλήσεις,
- ισχυροποίηση του τριγώνου «επιστήμη-πολιτική-πρακτική» μέσω συντονισμού του επιστημονικού έργου και αξιοποίησης των οικονομικών πόρων,
- προετοιμασία χρηματοδοτικών μέσων για την περίοδο μετά το 2013.

Σύμφωνα με την ενδιάμεση αξιολόγηση, η Μόνιμη Δασική Επιτροπή έχει αποδειχθεί επωφελής για το συντονισμό και την επικοινωνία μεταξύ κοινοτικών δράσεων και πολιτικών για τα δάση στα κράτη μέλη και προτείνονται μέτρα σχετικά με τη λειτουργία στο εξής, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα το σημαντικό ρόλο της εν λόγω επιτροπής στην υλοποίηση του ΣΔΔ-ΕΕ.

Το 2012 θα υποβληθεί στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης και θα πραγματοποιηθεί η τελική αξιολόγηση. Επιπρόσθετα με τη Δασική Στρατηγική και το Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα δάση, έχουν αναληφθεί και ορισμένες άλλες πολιτικές της ΕΕ, μέσω κανονισμών και οδηγιών που πρέπει

να εφαρμοστούν από τα κράτη μέλη, και σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τα δάση και τη δασοκομία, οι οποίες περιγράφονται στη συνέχεια. Πολλές ενέργειες του ανωτέρω Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τα Δάση αφορούν τις πολιτικές αυτές.

2.2 Πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) αποτελεί την ενοποιημένη αγροτική πολιτική των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διατυπώνει κοινούς κανόνες και προτεραιότητες που ακολουθούνται στον αγροτικό τομέα. Η ΚΑΠ αντιμετωπίζει επίσης τα δάση και ζητήματα σχετικά με τη δασοπονία δεδομένου ότι τα δάση μαζί με τις γεωργικές εκτάσεις καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους στην Ευρώπη.

Η νέα Πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 προσφέρει ένα ευρύ φάσμα αγροτικών μέτρων ενίσχυσης που επικεντρώνονται σε τέσσερις τομείς, σύμφωνα με τους τέσσερις θεματικούς άξονες που καθορίζονται στο νέο Κανονισμό Αγροτικής Ανάπτυξης³⁷. Οι άξονες αυτοί είναι:

- Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας,
- Η βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου,
- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας
- Η πρωτοβουλία Leader

Τα κράτη μέλη μπορούν να διαλέξουν ποια μέτρα θα συμπεριλάβουν στα εθνικά προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης σύμφωνα με τις ανάγκες τους. Πολλά δασικά μέτρα τα οποία αποσκοπούν στη διατήρηση και ανάπτυξη των οικονομικών, οικολογικών και κοινωνικών λειτουργιών των δασών στις αγροτικές περιοχές βρίσκονται κάτω από όλους τους άξονες που αναφέρονται πιο πάνω. Συγκεκριμένα:

Στον άξονα 1 (Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας), βρίσκονται τα ακόλουθα δασικά μέτρα τα οποία συμβάλλουν στην ενίσχυση και ενδυνάμωση του τομέα της δασοκομίας:

1. Μέτρα που αποσκοπούν στην προαγωγή της γνώσης και στη βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού μέσω:

³⁷ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20^{ης} Σεπτεμβρίου 2005, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)

- της επαγγελματικής κατάρτισης και δράσεων ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένης της διάδοσης επιστημονικών γνώσεων και καινοτόμων πρακτικών, για τα άτομα που απασχολούνται στον τομέα της δασοκομίας.
- της χρήσης συμβουλευτικών υπηρεσιών από τους δασοκαλλιεργητές,
- της σύστασης δασοκομικών συμβουλευτικών υπηρεσιών.

2. Μέτρα που αποσκοπούν στην αναδιάρθρωση και ανάπτυξη του φυσικού δυναμικού και στην προαγωγή της καινοτομίας, μέσω:

- της βελτίωσης της οικονομικής αξίας των δασών,
- της αύξησης της προστιθέμενης αξίας των δασοκομικών προϊόντων, της συνεργασίας για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, επεξεργασιών και τεχνολογιών στον τομέα της δασοκομίας,
- της βελτίωσης και ανάπτυξης της υποδομής που σχετίζεται με την ανάπτυξη και προσαρμογή της δασοκομίας.

Στον άξονα 2 (Βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου), περιλαμβάνονται τα ακόλουθα δασικά μέτρα που συνδέονται άμεσα με την προστασία και αναβάθμιση των δασών, των φυσικών πόρων και του τοπίου:³⁸

- Ενίσχυση της πρώτης δάσωσης γεωργικής και μη γεωργικής γης. Στήριξη της πρώτης δάσωσης γεωργικών γαιών, με στόχο την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος με έμφαση στην ενίσχυση της αντιδιαβρωτικής προστασίας, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την άμβλυση των κλιματικών μεταβολών. Επίσης, η παρέμβαση μέσω της αξιοποίησης μη γεωργικών γαιών θα συμβάλλει, επιπλέον, στην επέκταση και βελτίωση των δασικών πόρων,
- Πρώτη εγκατάσταση γεωργοδασοκομικών συστημάτων σε γεωργική γη. Τα γεωργοδασοκομικά συστήματα αναφέρονται σε συστήματα χρήσης της γης, στα οποία καλλιεργούνται δένδρα σε συνδυασμό με τη γεωργία στην ίδια έκταση,
- Ενισχύσεις Natura 2000. Παρέχονται ανά εκτάριο δάσους σε ιδιώτες ιδιοκτήτες δασών ή ενώσεις τους, για να αντισταθμίσει το κόστος και το διαφυγόν εισόδημα εξαιτίας των περιορισμών στη χρήση των δασών και άλλων δασικών εκτάσεων, που

³⁸ Οι τεχνικοί όροι και οι στόχοι των περισσότερων δασικών μέτρων του Κανονισμού Αγροτικής Ανάπτυξης, εξηγούνται και αναλύονται με περισσότερες λεπτομέρειες στο κεφάλαιο 3.2.1.1 της παρούσας εργασίας όπου περιγράφεται το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 (Αλέξανδρος Μπαλατζής), το οποίο καταρτίστηκε βάσει του ανωτέρω Κανονισμού, βλ. σελ. 60-66

οφείλονται στην εφαρμογή των οδηγιών 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΟΚ στη συγκεκριμένη περιοχή,

- Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις. Χορηγούνται ανά εκτάριο δάσους σε ιδιώτες δασοκτήμονες οι οποίοι αναλαμβάνουν εθελοντικά δασοπεριβαλλοντικές δεσμεύσεις, οι οποίες αφορούν τη αποφυγή υλοτομιών (καρπώσεων) σε διάφορους οικοτόπους δασικών ειδών, με σκοπό να βοηθήσουν στη διατήρηση των οικοτόπων αυτών και να ενισχύουν ακόμη περισσότερο τον προστατευτικό, οικολογικό και αισθητικό τους ρόλο.
- Αποκατάσταση του δασοκομικού δυναμικού και εισαγωγή δράσεων πρόληψης. Παρέχονται για την αποκατάσταση του δασοκομικού δυναμικού σε δάση που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές και πυρκαγιές και για την εισαγωγή των κατάλληλων δράσεων πρόληψης,
- Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις. Πρόκειται για τη δημιουργία μη κερδοφόρων επενδύσεων σε δάση και δασικές εκτάσεις, στοχεύοντας στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών αναψυχής, οι οποίες αυξάνουν την αξία, προς τέρψιν του κοινού, των δασών ή των δασικών εκτάσεων της συγκεκριμένης περιοχής.

Τέλος, στον άξονα 3 (Βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας), βρίσκονται τα ακόλουθα μέτρα:

- Μέτρα για τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας, όπως η ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων,
- Μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές, όπως η διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς.

Δεδομένου ότι δεν υπάρχει άμεση χρηματοδότηση για τα δάση λόγω της έλλειψης μιας συγκεκριμένης νομικής βάσης, το πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης μέσω του 2^{ου} πυλώνα της ΚΑΠ, το οποίο χρηματοδοτεί μέτρα διαχείρισης των δασών, είναι ένα ουσιαστικό χρηματοδοτικό όργανο για την δασοκομία στην ΕΕ. Η Μόνιμη Δασική Επιτροπή αντάλλαξε απόψεις στην πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση του Κανονισμού του Συμβουλίου 1698/2005/ΕΚ για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)³⁹.

³⁹ Summary report of the 117th meeting of the Standing Forestry Committee, 3rd December 2010. Available online on <http://ec.europa.eu/agriculture/minco/othco/forest/117.pdf>

2.3 Περιβαλλοντική πολιτική

2.3.1 Προστασία της φύσης

Η Κοινότητα, ήδη από το 1979, αναλογιζόμενη τον κίνδυνο εξαφάνισης πολλών ειδών και αλλοίωσης της σύνθεσης και υποβάθμισης πολλών οικοσυστημάτων, μεταξύ των οποίων και των δασικών, εξέδωσε την οδηγία του Συμβουλίου 79/409/ΕΟΚ για την προστασία των πουλιών, η οποία εξασφαλίζει εκτεταμένη προστασία των άγριων πουλιών όλης της Ευρώπης και προσδιορίζει 194 είδη και υποείδη τα οποία απειλούνται ιδιαίτερα και έχουν ανάγκη από πρόσθετα μέτρα διατήρησης. Επιπρόσθετα, με την οδηγία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, ο στόχος είναι η οδηγία να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών. Θεμέλιο λίθο για την επίτευξη του σκοπού της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ αποτελεί η δημιουργία δικτύου προστατευμένων περιοχών με την ονομασία "NATURA 2000".

Το άρθρο 12 της Δασικής Στρατηγικής της ΕΕ επικυρώνει τη σημασία της βιοποικιλότητας στις προστατευόμενες δασικές περιοχές. Το δίκτυο Natura 2000 είναι η κεντρική πολιτική προστασίας της φύσης και της βιοποικιλότητας. Η οδηγία για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων δηλώνει ότι τα κράτη μέλη θα λάβουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποφευχθεί η επιδείνωση των φυσικών οικοτόπων συμπεριλαμβανομένων και των δασών. Με βάση την απαίτηση αυτή η διαχείριση των δασών εντός του δικτύου Natura 2000 θα πρέπει να επανεξεταστεί δεδομένου ότι οι στόχοι προστασίας της φύσης είναι υψηλότερη προτεραιότητα από τις οικονομικές δραστηριότητες εκτός εάν ήδη η υπάρχουσα διαχείριση έχει δημιουργήσει ή διατηρήσει ένα δάσος υψηλής φυσικής αξίας. Επιπλέον, χωρίς να αποτρέπεται ακόμη, οποιαδήποτε δραστηριότητα μέσα σε μια περιοχή Natura, θα πρέπει να υποβάλλεται σε κατάλληλη αξιολόγηση των επιπτώσεων που μπορεί να προκαλέσει και σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι θα προκληθεί σημαντική ζημία και εξαντληθούν όλες οι εναλλακτικές λύσεις, τότε μπορεί ακόμη να πραγματοποιηθεί μόνο εάν πρόκειται για επέμβαση εξαιρετικά δημοσίου συμφέροντος ή έχει προβλεφθεί αποζημίωση. Για να καταστεί δυνατή η επίτευξη των στόχων της βιοποικιλότητας, η εν λόγω οδηγία συστήσει τα λεπτομερή σχέδια διαχείρισης, για τα οποία η Επιτροπή έδωσε μη δεσμευτικές οδηγίες με αρχές και παραδείγματα καλών πρακτικών για την ανάπτυξή τους. Το δίκτυο Natura 2000 αποτελείται από τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης σύμφωνα με την Οδηγία

92/43/ΕΟΚ και από τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για την προστασία των πουλιών. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Ιουλίου 2009, το Δίκτυο περιλαμβάνει 21.695 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας με έκταση περίπου 681.826 km² και 5.210 Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά με έκταση περίπου 560.634 km².⁴⁰

Επιπλέον, με τη θέσπιση του 6^{ου} Κοινοτικού Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον για την περίοδο 2002 - 2012, επισημαίνεται ότι είναι ανάγκη ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών πολιτικών να εδράζονται σε μια προσέγγιση βασισμένη στη γνώση, και υπογραμμίζεται ιδιαίτερα η ανάγκη για παρακολούθηση των πολλαπλών ρόλων των δασών σύμφωνα με τις συστάσεις που έχουν εγκρίνει η υπουργική διάσκεψη για την προστασία των δασών στην Ευρώπη, το φόρουμ των Ηνωμένων Εθνών για τα δάση, η σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα και άλλοι φορείς.

2.3.2 Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά

Η Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά⁴¹ αποτελεί το θεσμικό εργαλείο της ΕΕ την προστασία και διαχείριση των υδάτων και υιοθετήθηκε από την Επιτροπή το 2000 για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που προκύπτουν από την υποβάθμιση της ποιότητας των νερών και την πίεση που ασκείται στα υδατικά αποθέματα λόγω της συνεχούς αύξησης της ζήτησης για νερό καλής ποιότητας, σε όλα τα Κράτη-Μέλη. Οι ευρύτεροι στόχοι της Οδηγίας είναι να συμβάλουν στην ορθολογική χρήση των υδάτων, στην ανάσχεση των πλημμυρών και στη μείωση της ξηρασίας. Η Οδηγία θέτει ένα πλαίσιο προστασίας και διαχείρισης των υδατικών πόρων, στοχεύοντας στην επίτευξη καλής οικολογικής ποιότητας μέχρι το 2015 για όλα τα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα της Κοινότητας. Για να πετύχει το στόχο αυτό, η Οδηγία ζητά από τα κράτη μέλη να καταρτίσουν ολοκληρωμένα σχέδια διαχείρισης σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού και θέτει συγκεκριμένες προθεσμίες για την ολοκλήρωση ορισμένων συγκεκριμένων δράσεων, στο πλαίσιο της εφαρμογής της, ώστε μέχρι το τέλος του 2015 να έχει πραγματοποιηθεί πλήρη εφαρμογή των προγραμμάτων διαχείρισης και επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας. Η Οδηγία επίσης θέτει την ανάγκη για το συντονισμό των πολιτικών στη διαχείριση των δασών, στη γεωργία και σε τομείς που αφορούν τα νερά.

⁴⁰ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm#newstat

⁴¹ Οδηγία 2000/60/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23^{ης} Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων

Ο μηχανισμός πολλαπλής συμμόρφωσης επηρεάζει εμμέσως τη δασοκομία, με μέτρα δάσωσης γεωργικών γαιών που επιχειρούν να αντιμετωπίσουν τη ρύπανση που προκαλείται από τις καλλιέργειες και συνδέονται άμεσα με το πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης. Επίσης, ο μηχανισμός αυτός μπορεί να επηρεάσει τη διαχείριση των δασών, ειδικά μετά την τροποποίηση του υγειονομικού ελέγχου με την οποία καθιερώνεται διαχείριση των υδάτων στο πλαίσιο της καλής γεωργικής και περιβαλλοντικής κατάστασης με βάση το νέο πρότυπο «Δημιουργία ζωνών ανάσχεσης κατά μήκος υδατορρευμάτων» που θα καταστεί υποχρεωτικό το αργότερο από το 2012. Με την εφαρμογή της πολιτικής αυτής μπορούν να δημιουργηθούν ή να διατηρηθούν δασώδεις ζώνες ανάσχεσης.

2.3.3 Προστασία των δασών από τις πυρκαγιές και την ατμοσφαιρική ρύπανση

Η Κοινότητα από το 1986 μέχρι τα τέλη του 2006 εξέδωσε τρεις Κανονισμούς με τους οποίους εξασφαλίστηκε και χρηματοδοτήθηκε η παρακολούθηση των δασικών οικοσυστημάτων για την προστασία τους από επιβλαβείς επιδράσεις. Στο πλαίσιο αυτό, εξέδωσε τον Κανονισμό του Συμβουλίου 3528/1986/ΕΟΚ, για την προστασία των δασών στην Κοινότητα από την ατμοσφαιρική ρύπανση και τον Κανονισμό του Συμβουλίου 2158/1992/ΕΟΚ, για την πυροπροστασία των κοινοτικών δασών. Δεδομένου ότι η ισχύς και των δύο κανονισμών έληγε στις 31 Δεκεμβρίου του 2002, έπειτα και από τη Δασική Στρατηγική αποφασίστηκε να συνεχισθούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω οι δραστηριότητες παρακολούθησης που θεσπίστηκαν με τους κανονισμούς αυτούς. Έτσι το 2003 θεσπίστηκε ο Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2152/2003/ΕΚ, για την παρακολούθηση των δασών και των περιβαλλοντικών αλληλεπιδράσεων στην Κοινότητα (Έμφαση στα δάση/Forest Focus) που υλοποιήθηκε στο διάστημα 2003-2007. Το πρόγραμμα «Έμφαση στα δάση» ήταν ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρακολούθησης της υγείας των δασικών οικοσυστημάτων, που συγχρηματοδοτήθηκε από την Ε.Ε. καλύπτοντας βιοτικούς και αβιοτικούς παράγοντες όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση, οι πυρκαγιές κλπ. Αποτελούσε μέρος ενός ευρύτερου προγράμματος, παγκόσμιου επιπέδου, το οποίο είναι γνωστό ως ICP-Forests (International Cooperative Programme – Forests). Αφότου έπαυσε το 2006 να ισχύει ο κανονισμός «Έμφαση στα δάση», δεν έχουν διατεθεί οικονομικά μέσα για τη διασφάλιση της αειφόρου διατήρησης της παρακολούθησης των δασών.

Ωστόσο, από τότε που υιοθετήθηκε ο Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 614/2007/EK (Life+), ορισμένες δραστηριότητες που καλύφθηκαν προηγουμένως από το Forest Focus μπορούν επίσης να συγχρηματοδοτηθούν από το Life+ στη βάση ενός έργου, προκειμένου μεταξύ άλλων, να λυθεί η μελλοντική αβεβαιότητα για τη χρηματοδότηση της παρακολούθησης των δασών, της διαχείρισης βάσεων δεδομένων καθώς επίσης και της υποβολής έκθεσης και ανάλυσης στοιχείων. Μετά από αυτό προτάθηκε και συγχρηματοδοτήθηκε ένα έργο παρακολούθησης των δασών σε επίπεδο ΕΕ που ονομάζεται FutMon (Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός συστήματος παρακολούθησης δασών στην ΕΕ – FutMon). Σκοπός του συγκεκριμένου έργου είναι η μέτρηση, συλλογή και επεξεργασία των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων στα δάση για την παρακολούθηση της κατάστασής τους και την συμπλήρωση της Ευρωπαϊκής βάσης δεδομένων. Η διάρκεια του έργου ήταν 2 χρόνια (2009-2010) με συνολικό προϋπολογισμό 34.443.390 Ευρώ.

Εντούτοις, το χρηματοδοτικό μέσο Life+ χρησιμοποιείται για συγκεκριμένα έργα και δεν υπάρχει πια καμία υποχρέωση για τα κράτη μέλη να εκτελούν την παρακολούθηση των δασών από το Life+.

2.3.4 Κλιματική αλλαγή

Το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής έχει καταστεί ιδιαίτερα σημαντικό στις συζητήσεις περί πολιτικής και αυτό αντικατοπτρίζεται και στην υλοποίηση του ΣΔΔ-ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή την 1 Μαρτίου 2010 εξέδωσε Πράσινη Βίβλο⁴², με σκοπό την έναρξη διαλόγου σχετικά με την προσέγγιση που πρέπει να επιλέξει η ΕΕ στο ζήτημα της προστασίας των δασών και της πληροφόρησης σχετικά με τους δασικούς πόρους και την κατάστασή τους στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης για τα δάση. Βασίζεται στις σχετικές αρχές των βασικών δράσεων 6, 8 και 9 του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τα δάση καθώς και στη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής⁴³. Στην Πράσινη Βίβλο παρουσιάζονται οι κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ευρωπαϊκά δάση λόγω της κλιματικής αλλαγής και με ποιον τρόπο είναι δυνατόν να τεθούν σε κίνδυνο οι λειτουργίες τους, τα υπάρχοντα συστήματα πληροφοριών για τα δάση και τα διαθέσιμα μέσα προστασίας των δασών. Επιπλέον, τίθενται για δημόσια διαβούλευση μια σειρά από ερωτήματα σχετικά με την αποκατάσταση της ισορροπίας των δασικών λειτουργιών, την ετοιμότητα των δασών για την αλλαγή του κλίματος, την επάρκεια

⁴² COM (2010) 66 τελικό, 1-3-2010. Πράσινη Βίβλος για την προστασία των δασών και τη σχετική πληροφόρηση στην Ε.Ε. Προετοιμασία των δασών ενόψει της κλιματικής αλλαγής

⁴³ COM (2009) 147 τελικό, 1-4-2009. Λευκή Βίβλος «Η προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος: προς ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο δράσης»

των πολιτικών για τα δάση, την προσαρμογή της δασικής διαχείρισης, και την κατάσταση των δασικών πληροφοριακών συστημάτων. Οι συμμετέχοντες καλούνται, επίσης, να συνεισφέρουν τις απόψεις τους σχετικά με οποιοδήποτε άλλο θέμα που επιθυμούν να αναφέρουν. Συγκεκριμένα τέθηκαν τα ακόλουθα 5 ερωτήματα για δημόσια διαβούλευση:

1. Υπάρχει η ανάγκη για περισσότερη προσοχή στην αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ των δασικών λειτουργιών;
2. Είναι έτοιμος ο δασικός τομέας να αντιμετωπίσει την κλιματική αλλαγή; Εάν όχι απαιτείται δράση από την ΕΕ;
3. Οι υπάρχουσες σχετικές με τα δάση πολιτικές των κρατών μελών/ΕΕ είναι επαρκείς; Εάν όχι τι θα πρέπει να γίνει;
4. Χρειάζεται να επικαιροποιηθεί η εφαρμογή της αειφόρου διαχείρισης των δασών; Πως θα διατηρηθεί το απόθεμα γονιδίων;
5. Η υπάρχουσα πληροφόρηση για τα δάση είναι επαρκής; Τι μπορεί να κάνει η ΕΕ;

Η Επιτροπή θα βασιστεί στις απαντήσεις των ευρωπαίων πολιτών, των κρατών μελών, των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και άλλων εμπλεκόμενων φορέων στην Πράσινη Βίβλο για να κρίνει κατά πόσον απαιτούνται πρόσθετα μέτρα σε επίπεδο ΕΕ καθώς και πιθανή επικαιροποίηση της στρατηγικής της ΕΕ για τα δάση σε θέματα που αφορούν πτυχές σχετιζόμενες με το κλίμα.

Με τη λήξη της δημόσιας διαβούλευσης για την Πράσινη Βίβλο στις 31 Ιουλίου 2010, η Επιτροπή συνέταξε «Έκθεση πάνω στη διαβούλευση των συμμετεχόντων σχετικά με την Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής για την προστασία και παρακολούθηση των δασών»⁴⁴. Η έκθεση αυτή συνοψίζει τις απαντήσεις που δέχτηκε η Επιτροπή και προσπαθεί να εκθέσει τις κύριες γραμμές στις υφιστάμενες απόψεις των συμμετεχόντων για την προστασία και πληροφόρηση των δασών. Η Επιτροπή δέχτηκε 261 απαντήσεις, εκ των οποίων οι περισσότερες ακολούθησαν το προτεινόμενο ερωτηματολόγιο, από ενδιαφερόμενους που συνεισέφεραν στο διάλογο και ταξινομήθηκαν σε κυβερνήσεις και δημόσιες υπηρεσίες, κοινοβούλια, επιχειρήσεις και βιομηχανίες, πολίτες και ιδιοκτήτες δασών, μη κυβερνητικές οργανώσεις, ερευνητές και ακαδημαϊκούς. Επιπλέον η Επιτροπή επισημαίνει ότι τα πιο ενδιαφέροντα αποτελέσματα αυτής της διαβούλευσης είναι ότι μεταξύ όλων των συμμετεχόντων ομάδων και σε όλα τα κράτη μέλη υπάρχει ένα γενικό ενδιαφέρον προς την

⁴⁴ COM (2010) 66 fin. Report on the stakeholder consultation concerning the Commission Green Paper on forest protection and information. Available online http://ec.europa.eu/environment/consultations/forests_en.htm

κατεύθυνση της δασικής πληροφόρησης σε επίπεδο ΕΕ, υπάρχει πλήρης επίγνωση της ανάγκης να διατηρηθούν οι δασικοί γενετικοί πόροι, έχει συνειδητοποιηθεί ότι απαιτούνται περισσότερες ερευνητικές προσπάθειες για να καθιερώσουν την επαρκή γνώση για τη φύση την έκταση και τα αναμενόμενα αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής στα δάση και στο δασικό τομέα και συνεπώς χρειάζεται συνεχής υποστήριξη από την ΕΕ για έρευνα και κατά γενική ομολογία τα δάση τη Μεσογείου είναι πιθανό να επηρεαστούν περισσότερο από την κλιματική αλλαγή και η εξέλιξη σε ξηρότερες συνθήκες αύξησης είναι η πιο αναφερθείσα επίδραση της κλιματικής αλλαγής. Το ενδιαφέρον αυτής της διαβούλευσης υπήρξε μεγάλο συγκρινόμενο με το αντίστοιχο κατά τη διάρκεια υποβολής της έκθεσης για τη Δασική Στρατηγική το 2004 πριν την υιοθέτηση του Σχεδίου Δράσης για τα δάση.⁴⁵

Τα τελικά αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν στη Μόνιμη Δασική Επιτροπή⁴⁶ η οποία αντάλλαξε απόψεις πάνω στην έκθεση που παρουσίασε τα αποτελέσματα της διαβούλευσης της Πράσινης Βίβλου. Στο πλαίσιο αυτό, η Μόνιμη Δασική Επιτροπή εισηγήθηκε, η Επιτροπή να συστήσει μια ad hoc ομάδα εργασίας της Μόνιμη Δασική Επιτροπή πάνω στην παρακολούθηση και πληροφόρηση των δασών για συνεχίσει αυτό το έργο.

2.4 Ενεργειακή Πολιτική

Στο Σχέδιο Δράσης για τη Βιομάζα⁴⁷ που υιοθετήθηκε το 2005 από την Επιτροπή επισημαίνεται ότι το 35% της σχηματιζόμενης ετησίως ξυλείας στα δάση της ΕΕ παραμένει αναξιοποίητη και περιλαμβάνει μέτρα για την ταχύτερη ανάπτυξη της ενέργειας που παράγεται από βιομάζα ξύλου, αποβλήτων και γεωργικών καλλιεργειών, μέσω της δημιουργίας κινήτρων για τη χρήση της, τα οποία βασίζονται στην αγορά, καθώς και της άρσης των εμποδίων στα οποία προσκρούει η ανάπτυξη της αγοράς. Το εν λόγω σχέδιο συνδέεται με τη βασική ενέργεια 4 του Σχεδίου Δράσης για τα Δάση που αποσκοπεί να προωθήσει τη χρήση της βιομάζας του ξύλου για τη δημιουργία ενέργειας μέσω της κατάρτισης από τα κράτη μέλη εθνικών σχεδίων για τη βιομάζα. Το 2007 η Επιτροπή μέσω της Πράσινης Βίβλου «Ευρωπαϊκή Στρατηγική για Αειφόρο Ανταγωνιστική και Ασφαλή

⁴⁵ COM (2010) 66 fin. Report on the stakeholder consultation concerning the Commission Green Paper on forest protection and information, p. 4-9. Available online

http://ec.europa.eu/environment/consultations/forests_en.htm

⁴⁶ Summary report of the 117th meeting of the Standing Forestry Committee, 3rd December 2010. Available online on <http://ec.europa.eu/agriculture/minco/othco/forest/117.pdf>

⁴⁷ COM(2005) 628 τελικό. Ανακοίνωση της Επιτροπής, της 7ης Δεκεμβρίου 2005, «Σχέδιο δράσης για τη βιομάζα»

Ενέργεια» θέτει τις βάσεις της νέας ευρωπαϊκής ενεργειακής στρατηγικής. Στην Πράσινη Βίβλο περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο, με μια κοινή ευρωπαϊκή πολιτική, θα μπορούσαν να υλοποιηθούν οι τρεις κεντρικοί στόχοι της ενεργειακής πολιτικής οι οποίοι είναι η αειφόρος ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα και η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού.

Η πολιτική διαδικασία προς την κατεύθυνση αυτή κορυφώθηκε το 2009 με τη έκδοση της οδηγίας σχετικά με την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (Οδηγία 2009/28/ΕΚ ΑΠΕ) η οποία θέτει τον δεσμευτικό στόχο να επιτύχει η ΕΕ έως το 2020 μερίδιο ανανεώσιμης ενέργειας 20%. Με την προσπάθεια επίτευξης αυτού του στόχου, η συνολική ζήτηση βιομάζας από τη γεωργία και τη δασοκομία ενδέχεται να διπλασιαστεί ή να τριπλασιαστεί.⁴⁸

2.5 Πολιτική για την ανάπτυξη της συνεργασίας

2.5.1 Μηχανισμός χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1905/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, θεσπίζει ένα μηχανισμό χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας. Ο κύριος στόχος της συνεργασίας, στο πλαίσιο του παρόντος κανονισμού, είναι η εξάλειψη της φτώχειας στις χώρες και περιφέρειες και, μεταξύ άλλων, η προαγωγή της αειφόρου ανάπτυξης μέσω της προστασίας του περιβάλλοντος και της αειφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων, περιλαμβανομένης της προστασίας της βιοποικιλότητας και των δασών, μεταξύ άλλων μέσω δραστηριοτήτων για τη διατήρηση και την αειφόρο διαχείριση των δασών με την ενεργό συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων και των λαών που εξαρτώνται από τα δάση.

Στους στόχους του θεματικού προγράμματος περιβάλλον και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων περιλαμβανομένης και της ενέργειας, του ανωτέρω κανονισμού περιλαμβάνεται και καταπολέμηση της παράνομης υλοτομίας, ιδίως μέσω του Σχεδίου Δράσης για την Επιβολή του Δασικού Νόμου, τη Διακυβέρνηση και το Εμπόριο (EU FLEGT – Forest Law Enforcement Governance and Trade – Action Plan).⁴⁹ Ο βασικός στόχος του Σχεδίου Δράσης είναι να διασφαλίσει ότι η ξυλεία που εξάγεται στην Ε.Ε. έχει υλοτομηθεί νόμιμα. Ένα από τα σημαντικότερα μέτρα του Σχεδίου Δράσης είναι η δημιουργία ενός

⁴⁸ COM (2010) 66 τελικό, 1-3-2010, Πράσινη Βίβλος για την προστασία των δασών και τη σχετική πληροφόρηση στην Ε.Ε. Προετοιμασία των δασών ενόψει της κλιματικής αλλαγής, σελ. 7

⁴⁹ COM (2003) 251 τελικό. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, της 21ης Μαΐου 2003, «Η επιβολή της δασικής νομοθεσίας, η διακυβέρνηση και το εμπόριο (FLEGT). Πρόταση για σχέδιο δράσης της ΕΕ»

συστήματος χορήγησης αδειών FLEGT για να συνοδεύουν τις αποστολές ξυλείας από τρίτες χώρες, οι οποίες θα συνάψουν διμερείς εθελοντικές συμφωνίες με την Ε.Ε. (VPA – Voluntary Partnership Agreements). Οι άδειες αυτές θα βεβαιώνουν ότι η ξυλεία έχει συγκομιστεί νόμιμα σύμφωνα με τη σχετική εθνική νομοθεσία. Στο πλαίσιο αυτό, το Συμβούλιο, το 2005, εξέδωσε τον Κανονισμό 2173/2005/EK του Συμβουλίου περί δημιουργίας εθελοντικού συστήματος αδειών FLEGT για τις εισαγωγές ξυλείας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, που θεσπίζει το νομικό πλαίσιο για τις εισαγωγές στην Ε.Ε. ξυλείας από τις χώρες που θα συνάψουν διμερείς συμφωνίες και ακολούθως η Επιτροπή εξέδωσε τον Κανονισμό EK 1024/2008/EK περί καθορισμού λεπτομερών μέτρων για την εφαρμογή του Κανονισμού 2173/2005/EK.

2.5 Εμπορική πολιτική

2.5.1 Διεθνής Συμφωνία για την τροπική ξυλεία

Το 2006 η διάσκεψη διαπραγματεύσεων που συστάθηκε υπό την αιγίδα της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (ΔΗΕΕΑ) ενέκρινε το κείμενο της διεθνούς συμφωνίας για την τροπική ξυλεία του 2006 («συμφωνία ΔΗΕΕΑ»). Η Συμφωνία αυτή έχει σκοπό την οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών που παράγουν τροπική ξυλεία μέσω του εμπορίου της. Οι στόχοι της διεθνούς συμφωνίας του 2006 για την τροπική ξυλεία είναι να προωθηθούν η διεύρυνση και η διαφοροποίηση του διεθνούς εμπορίου τροπικής ξυλείας που προέρχεται από δάση αειφόρου διαχείρισης που υλοτομούνται νομίμως, καθώς και να προωθηθεί η αειφόρος διαχείριση των δασών παραγωγής τροπικής ξυλείας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση που ήταν μέρος της διεθνούς συμφωνίας για την τροπική ξυλεία του 1994 θεώρησε ότι η συμφωνία του 2006 θα εξακολουθήσει να προωθεί τους στόχους αειφόρου ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, επομένως, ήταν προς το συμφέρον της να εγκρίνει τη συμφωνία του 2006. Γεγονός που πραγματοποιήθηκε με την απόφαση 2007/648/EK του Συμβουλίου της 26ης Σεπτεμβρίου 2007 σχετικά με την υπογραφή και την προσωρινή εφαρμογή από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα της διεθνούς συμφωνίας για την τροπική ξυλεία του 2006.

Επιπλέον, το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων της ΕΕ, είναι ένα από τα σημαντικότερα συναφή με το εμπόριο αναπτυξιακά μέσα που εφαρμόζεται από οποιαδήποτε ανεπτυγμένη χώρα, και προσφέρει πρόσθετες δασμολογικές μειώσεις για τη στήριξη ευάλωτων αναπτυσσόμενων χωρών. Ο Κανονισμός (ΕΚ) αρ.732/2008 του Συμβουλίου για

την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2009 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011 μπορεί να εφαρμοστεί και για την τροπική ξυλεία.

2.6 Πολιτική για την υγεία των φυτών, την προστασία των φυτών και του πολλαπλασιαστικού υλικού

2.6.1 Προστατευτικά μέτρα για την υγεία των φυτών

Αναφορικά με το δασικό τομέα το Κοινοτικό φυτοϋγειονομικό καθεστώς έχει σκοπό την πρόληψη της διάδοσης ειδών ξένων προς τα δάση ή οργανισμών βλαβερών για τα δάση. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΕ εξέδωσε την οδηγία 2000/29/ΕΚ του Συμβουλίου με την οποία λαμβάνονται προστατευτικά μέτρα κατά της εισαγωγής στην Κοινότητα και διακίνησης επιβλαβών οργανισμών για τα δασικά φυτά και φυτικά προϊόντα. Κατά την επιτελούμενη αναθεώρησή του ενδέχεται να δημιουργηθεί μεγαλύτερη ευελιξία όσον αφορά τους περιορισμούς χρήσης και εμπορίας αναπαραγωγικού δασικού υλικού και την αντιμετώπιση των αποτελεσμάτων της κλιματικής αλλαγής όσον αφορά τα βλαβερά έντομα και ασθένειες, καθώς και τους φορείς τους. Μεταξύ των μέτρων περιλαμβάνεται η έκδοση φυτοϋγειονομικού διαβατηρίου, η κήρυξη προστατευόμενων ζωνών και οι χειρισμοί στους οποίους πρέπει να υποβάλλεται ένα προϊόν για να επιτρέπεται η είσοδος του στην Κοινότητα.

2.6.2 Εμπορία δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού

Η ΕΕ με την οδηγία 1999/105/ΕΚ του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1999 σχετικά την εμπορία του δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού, οργανώνει την εμπορία του δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού έτσι που να εξασφαλίζεται η διάθεση στην αγορά υλικού καλής ποιότητας καθώς και με γνωστή γεωγραφική προέλευση. Αναγνωρίζεται ότι η επιλογή δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού είναι σημαντική για τη δασοκομία και ότι το υλικό αυτό πρέπει να αρμόζει γενετικά στις διάφορες συνθήκες της τοποθεσίας και να είναι υψηλής ποιότητας. Με τον τρόπο αυτό τα δάση που θα δημιουργούνται από τις δασώσεις και αναδασώσεις θα είναι καλύτερα προσαρμοσμένα στο περιβάλλον και θα έχουν και ψηλότερη παραγωγικότητα.

2.7 Πολιτική για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη

Το έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο⁵⁰ θεσπίστηκε για την περίοδο 2007-2013 και αποτελεί το κύριο όργανο χρηματοδότησης της έρευνας στην Ε.Ε. Προωθεί την αριστεία της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας, της ανάπτυξης και της επίδειξης μέσω των ακόλουθων τεσσάρων προγραμμάτων: συνεργασία, ιδέες, άνθρωποι και ικανότητες. Στο τμήμα συνεργασία του έβδομου προγράμματος-πλαίσιου, υποστηρίζονται διάφορες μορφές διακρατικής συνεργασίας στην Ε.Ε. και πέραν αυτής, μια σειρά θεματικών τομέων που αντιστοιχούν σε σημαντικά πεδία της γνώσης και της τεχνολογίας στους οποίους πρέπει να υποστηρίζεται και να ενισχύεται η άριστης ποιότητας έρευνα ώστε να αντιμετωπίζονται οι ευρωπαϊκές κοινωνικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές και βιομηχανικές προκλήσεις. Στους θεματικούς τομείς «τρόφιμα, γεωργία και αλιεία και βιοτεχνολογία», «ενέργεια» και «Περιβάλλον συμπεριλαμβανομένης της αλλαγής του Κλίματος», εντοπίζονται θέματα σχετικά με την αειφόρο διαχείριση των δασών και τις δασικές βιομηχανίες.

2.8 Βιομηχανική Πολιτική

Οι δασικές βιομηχανίες είναι κλάδος που ακολουθεί την εξέλιξη των πολιτικών της ΕΕ στο πλαίσιο της βιομηχανικής πολιτικής της και της στρατηγικής της για αειφόρο ανάπτυξη, στοχεύοντας στη δημιουργία καλύτερων βασικών συνθηκών λειτουργίας των μεταποιητικών βιομηχανιών. Η ανακοίνωση της Επιτροπής για την καινοτομία και την αειφορία των δασικών βιομηχανιών στην Ε.Ε.⁵¹, υπογραμμίζει τη σημασία των δασικών βιομηχανιών στις οικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις τις οποίες θα αντιμετωπίσει η ΕΕ στο μέλλον, είτε πρόκειται για τις κλιματικές αλλαγές, είτε για την καινοτομία, είτε για την ενίσχυση του παγκόσμιου ανταγωνισμού είτε για τον εφοδιασμό σε ξύλα και ενέργεια. Η εν λόγω ανακοίνωση αποτελεί ένα περαιτέρω βήμα για την εφαρμογή της στρατηγικής βιομηχανικής πολιτικής της ΕΕ που περιγράφεται στην ανακοίνωση την οποία εξέδωσε η Επιτροπή τον Οκτώβριο του 2005 και οι προτεινόμενες ενέργειες είναι συμπληρωματικές του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τα δάση και του στόχου του που αφορά τη βελτίωση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας του δασικού κλάδου.

⁵⁰ Απόφαση αριθ. 1982/2006/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο δραστηριοτήτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (2007-2013)

⁵¹ COM(2008) 113 τελικό Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της 27ης Φεβρουαρίου 2008 για την καινοτομία και τη βιωσιμότητα των δασικών βιομηχανιών στην ΕΕ - Συνεισφορά στη στρατηγική της ΕΕ για την ανάπτυξη και την απασχόληση

2.9 Περιφερειακή Πολιτική

Η περιφερειακή πολιτική της ΕΕ υποστηρίζει τη διασφάλιση οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, προϋπόθεση της οποίας είναι η μείωση των αναπτυξιακών ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιφερειών, ακολουθώντας μια προσέγγιση που προσδίδει προστιθέμενη αξία στα προγράμματα που υλοποιούνται στις διάφορες περιφέρειες. Ένας από τους κύριους όρους για την εδαφική συνοχή στην Ευρώπη είναι να εξασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα και η ισορροπία μεταξύ των αστικών και αγροτικών περιοχών.

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)⁵² συνεισφέρει στη χρηματοδότηση των προτεραιοτήτων της Κοινότητας, και ιδίως την ανάγκη ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας, της δημιουργίας και της διατήρησης βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, και εξασφάλισης βιώσιμης ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΤΠΑ υποστηρίζει τη χρηματοδότηση διασυνοριακών, διεθνικών και διαπεριφερειακών προγραμμάτων για τα δάση και τη δασοκομία στα κράτη μέλη, όπως π.χ. την προαγωγή της βιοποικιλότητας και της προστασίας της φύσης, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων σε περιοχές NATURA, τα οποία συνδέονται ευθέως με την εφαρμογή συγκεκριμένων ενεργειών του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τα δάση, δεδομένου ότι αυτά αντιπροσωπεύουν μια προστιθέμενη αξία της πολιτικής συνοχής, σύμφωνα με τους στόχους «Σύγκλιση», «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» και «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία». Επιπλέον, η κλιματική αλλαγή και η πρόληψη του κινδύνου των δασικών πυρκαγιών αναγνωρίζονται ως προτεραιότητες της Κοινότητας και μπορούν να οδηγήσουν στη χρηματοδότηση πολλών συγκεκριμένων προγραμμάτων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο συχνά σε διασυνοριακή ή διαπεριφερειακή συνεργασία.

2.10 Χρηματοδοτικά εργαλεία

Η ΕΕ, προκειμένου να στηρίξει τις πρωτοβουλίες της για την αειφόρο διαχείριση των δασών, παρέχει δύο βασικά χρηματοδοτικά εργαλεία: το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το πρόγραμμα Life+.

Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) θεσπίστηκε με τον Κανονισμό 1290/2005/ΕΚ και χρηματοδοτεί τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης των

⁵² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5^{ης} Ιουλίου 2006 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1783/1999

κρατών μελών. Το ΕΓΤΑΑ είναι, μαζί με το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ), ένα από τα δύο εργαλεία χρηματοδότησης της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ). Τα δύο αυτά ταμεία αντικατέστησαν, από 1ης Ιανουαρίου 2007, το ΕΓΤΠΕ τμήμα Προσανατολισμού και το ΕΓΤΠΕ τμήμα Εγγυήσεων αντίστοιχα. Το ΕΓΤΑΑ στοχεύει στην ενίσχυση της πολιτικής της Ένωσης για την αγροτική ανάπτυξη καθώς και στην απλούστευση της εφαρμογής της μέσα από τέσσερις άξονες:

1. βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του γεωργικού και δασοκομικού τομέα,
2. βελτίωση του περιβάλλοντος και του τοπίου,
3. βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και της ενθάρρυνσης της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας,
4. πρωτοβουλία LEADER

Μέσα από ΕΓΤΑΑ αναδεικνύεται η νέα έμφαση που δίνει η πολιτική της ΕΕ στο περιβάλλον. Το γεγονός αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί προς όφελος των κρατών μελών με την εξασφάλιση της χρηματοδότησης για να διατηρήσουν ένα υψηλής ποιότητας αγροτικό περιβάλλον γύρω από τους οικισμούς και τις πόλεις τους. Δίνεται η δυνατότητα οι δαπάνες του άξονα 2 να συμβάλουν σε τρεις τομείς της πολιτικής της ΕΕ για το περιβάλλον: α) τη βιοποικιλότητα και συντήρηση και ανάπτυξη υψηλής φυσικής αξίας συστημάτων καλλιέργειας και δασοκομίας και των παραδοσιακών γεωργικών τοπίων, β) την προστασία των υδάτων και του εδάφους και γ) την κλιματική αλλαγή.

Ο προϋπολογισμός του ΕΓΤΑΑ ανέρχεται, για την περίοδο 2007-2013, σε 96,319 δισεκατομμύρια ευρώ, ήτοι το 20% των διαθέσιμων πόρων για την ΚΓΠ. Με πρωτοβουλία των κρατών μελών, το Ταμείο μπορεί να χρηματοδοτεί, με ανώτατο όριο 4% του συνολικού ύψους κάθε προγράμματος, ενέργειες, στόχος των οποίων είναι η προετοιμασία, η διαχείριση, η παρακολούθηση, η αξιολόγηση, η παροχή ενημέρωσης και ο έλεγχος της παρέμβασης των προγραμμάτων.⁵³ Βέβαια δεν είναι σαφές τι μέρος από το ΕΓΤΑΑ θα χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση δράσεων του ευρύτερου πεδίου του, όπως παραδείγματος χάριν, η περισσότερη υποστήριξη του δασικού τομέα. Κατά το παρελθόν, για την περίοδο 2000-2006 η οικονομική ενίσχυση από την ΕΕ για δασικά μέτρα στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης, εξαιρέσει της πρόσθετης χρηματοδότησης άμεσα από τα κράτη μέλη, ανήλθε σε 4,8 δισεκατομμύρια ευρώ, που αντιστοιχούσαν σχεδόν στο 10% του συνολικού προϋπολογισμού αγροτικής ανάπτυξης.⁵⁴ Με τη νέα προσέγγιση και έμφαση του ΕΓΤΑΑ στο περιβάλλον,

⁵³ http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/l60032_el.htm

⁵⁴ http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/environment/l60040_el.htm

κατά τη διάρκεια της περιόδου 2007-2013 του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης, η χρηματοδότηση σε μέτρα σχετικά με τη δασική ανάπτυξη, μόνο από το ΕΓΤΑΑ, προβλέπεται να ανέλθει σε 8 δισεκατομμύρια ευρώ και μαζί με την εθνική συγχρηματοδότηση το ποσό θα φτάσει τα 16 δισεκατομμύρια ευρώ.⁵⁵

Όσον αφορά στο δεύτερο χρηματοδοτικό εργαλείο, το πρόγραμμα Life+ θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 614/2007 και είναι το χρηματοδοτικό μέσο της ΕΕ για το περιβάλλον, με το οποίο χρηματοδοτούνται μέτρα και έργα με προστιθέμενη αξία για τα κράτη μέλη. Ο κύριος στόχος του Life+ είναι να συμβάλλει στην εφαρμογή, ενημέρωση και ανάπτυξη της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής και νομοθεσίας συμπεριλαμβανομένης της ενσωμάτωσης του περιβάλλοντος σε άλλες πολιτικές, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Το Life ξεκίνησε το 1992 και μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί τρεις φάσεις του προγράμματος: Life I 1992-1995, Life II 1996-1999 και Life III 2000-2006. Στην τρέχουσα φάση του προγράμματος, Life+, για την χρονική περίοδο 2007-2013 ο συνολικός προϋπολογισμός, ανέρχεται σε 2.143 δισ. Ευρώ. Το Life+ καλύπτει συγχρόνως τις λειτουργικές δαπάνες της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Επιτροπής και τη συγχρηματοδότηση των προγραμμάτων. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Κανονισμού του Life+, τουλάχιστον το 78% του προϋπολογισμού χορηγούνται για επιδοτήσεις δράσης στο πλαίσιο έργων.⁵⁶

Το Life+ αποτελείται από τρία στοιχεία⁵⁷:

1. Life+ Φύση και Βιοποικιλότητα, με στόχο να συμβάλλει στην εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής και νομοθεσίας για τη φύση και τη βιοποικιλότητα ιδιαίτερα σε σχέση με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για τη διατήρηση των άγριων πτηνών και την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση της χλωρίδας και πανίδας και των φυσικών οικοσυστημάτων και την υποστήριξη και περαιτέρω ανάπτυξη και εφαρμογή του δικτύου Natura 2000 συμπεριλαμβανομένων των παράκτιων και θαλάσσιων ειδών.
2. Life+ Περιβαλλοντική Πολιτική και Διακυβέρνηση, για την εφαρμογή των στόχων του βου Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων προτεραιότητας για τις κλιματικές αλλαγές, το περιβάλλον και την υγεία και ποιότητα ζωής, τους φυσικούς πόρους και τα απόβλητα και να συνεισφέρει στην ανάπτυξη και

⁵⁵ European Forest Institute (EFI); University of Natural Resources and Applied Life Sciences (BOKU); Centre Tecnològic Forestal De Catalunya (CTFC); University of Hamburg, Institute for World Forestry (UHH/vTI) "Mid-term evaluation of the implementation of the EU Forest Action Plan" (Service Contract No. 30-CE-0227729/00-59), November 2009, p. 20

⁵⁶ <http://ec.europa.eu/environment/life/about/index.htm#lifepius>

⁵⁷ <http://www.minenv.gr/4/41/4114/g411401-1.html>

επίδειξη των καινοτόμων προσεγγίσεων πολιτικής, τεχνολογιών, μεθόδων και εργαλείων.

3. Life+ Πληροφόρηση και Επικοινωνία, με στόχο τη διάχυση της πληροφόρησης και την αύξηση της ευαισθητοποίησης σε περιβαλλοντικά θέματα συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης των δασικών πυρκαγιών.

Συγκεκριμένα για το δασικό τομέα της ΕΕ, το Life+ συγχρηματοδοτεί καινοτόμα προγράμματα που ερευνούν τους τρόπους να διευκολυνθεί η εφαρμογή και η επιβολή της πολιτικής και της νομοθεσίας της ΕΕ για την αειφόρο διαχείριση των δασών. Στο πλαίσιο αυτό, το Life+ προωθεί τη συλλογή, ανάλυση και διάδοση πληροφοριών σχετικές με τις ασκούμενες πολιτικές που αφορούν τα δάση, εργάζεται στη βάση προγραμμάτων και συγχρηματοδότησης (περιορισμένοι πόροι σε σύγκριση με π.χ. το έμφαση στα δάση ή ICP Forests), υποστηρίζει την εναρμόνιση και αποτελεσματικότητα δραστηριοτήτων παρακολούθησης των δασών και των συστημάτων συλλογής δεδομένων και κάνει δυνατή τη χρήση των συνεργασιών με τη σύνδεση μεταξύ των μηχανισμών παρακολούθησης που καθιερώνονται σε, εθνικό, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο, υποκινεί τις συνεργασίες μεταξύ συγκεκριμένων σχετικών με τα δάση ζητημάτων και περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών και νομοθεσίας (π.χ. θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους, Natura 2000, οδηγία 2000/60/EC), συμβάλλει στην αειφόρο διαχείριση των δασών, ιδιαίτερα, με τη συλλογή στοιχείων σχετικών με τα βελτιωμένα πανευρωπαϊκά Κριτήρια και Δείκτες για αειφόρο διαχείριση των δασών όπως υιοθετήθηκαν από το MCPFE (2002) και τέλος ενισχύει τις ικανότητες σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο για να επιτρέψει το συντονισμό και την καθοδήγηση σχετικά με την παρακολούθηση των δασών.⁵⁸ Τα πιο πρόσφατα σχετικά με τα δάση προγράμματα Life έχουν διαιρεθεί στις ακόλουθες θεματικές ομάδες: Δάσος-Μεσόγειος, Δάσος-αειφόρος διαχείριση, Δάσος-διατήρηση των βιοτόπων και Δάσος-αποκατάσταση των βιοτόπων.⁵⁹

Συνοψίζοντας, σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα μέτρα προστασίας των δασών είναι διάσπαρτα σε ένα ευρύ φάσμα διαφορετικών πολιτικών της ΕΕ. Σήμερα δεν υπάρχει κανένας κανονισμός σε επίπεδο ΕΕ που να στοχεύει πρωτίστως και αποκλειστικά στην προστασία των δασών. Οι κανονισμοί του Συμβουλίου και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αριθ. 3528/1986/ΕΟΚ για την προστασία των δασών στην Κοινότητα από την ατμοσφαιρική ρύπανση, αριθ.

⁵⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 614/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23^{ης} Μαΐου 2007 σχετικά με το χρηματοδοτικό μέσο για το περιβάλλον (LIFE+), L 149/14

⁵⁹ <http://ec.europa.eu/environment/life/themes/forest/thematic.htm>

2158/1992/ΕΟΚ για την πυροπροστασία των κοινοτικών δασών και αριθ. 2152/2003/ΕΚ για την παρακολούθηση των δασών και των περιβαλλοντικών αλληλεπιδράσεων στην Κοινότητα (Εμφαση στα δάση/Forest Focus), έχουν εκπνεύσει και δεν υπάρχει πια καμία υποχρέωση για τα κράτη μέλη να υποβάλουν αναφορές και να εκτελούν την παρακολούθηση των δασών, δεδομένου ότι το πρόγραμμα Life+ χρησιμοποιείται μόνο για συγκεκριμένα έργα.

Το γεγονός ότι τα μέτρα που λαμβάνονται από την ΕΕ είναι διάσπαρτα σε διαφορετικούς τομείς πολιτικής, δυσχεραίνει την συνοχή της δασικής πολιτικής και των σχετικών με τα δάση πολιτικών. Στο πλαίσιο αυτό, οδηγούν στη μη εφαρμογή ή στη μερική εφαρμογή τους εξαιτίας των επιμέρους νομικών δεσμεύσεων, των επιμέρους χρηματοδοτικών κινήτρων και συνήθως του εθελοντικού τους χαρακτήρα. Σίγουρα οδηγούν σε αποσπασματικό έλεγχο του αντικειμενικού στόχου που είναι η προστασία των δασών σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Επιπλέον, οδηγούν σε ενδεχόμενη αντίφαση πολιτικών με παρόμοια σημασία όσον αφορά στον αντικειμενικό στόχο, χωρίς να θέτουν προτεραιότητες.⁶⁰ Για παράδειγμα, παρουσιάζονται αντιφάσεις μεταξύ της ενεργειακής πολιτικής, με την προσπάθεια επίτευξης του δεσμευτικού στόχου να επιτύχει η ΕΕ έως το 2020 μερίδιο ανανεώσιμης ενέργειας 20%, όπου η συνολική ζήτηση βιομάζας από τη γεωργία και τη δασοκομία ενδέχεται να διπλασιαστεί ή να τριπλασιαστεί, και της πολιτικής για την προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας.

Το ισχύον πλαίσιο πολιτικής της Ε.Ε. για τα δάση ενσωματώθηκε στη Δασική Στρατηγική και στο Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα δάση, που αποτελούν μη δεσμευτικού χαρακτήρα εργαλεία συντονισμού μεταξύ των Κοινοτικών ενεργειών και των δασικών πολιτικών των κρατών μελών. Στόχοι όπως η εφαρμογή της αειφόρου διαχείρισης των δασών ή ο πολυλειτουργικός τους ρόλος, εξετάζονται μόνο μέσω άτυπων διαδικασιών συντονισμού και πληροφοριών. Το γεγονός αυτό της ανεπαρκούς επιβολής έχει σαν αποτέλεσμα την έλλειψη προτεραιοτήτων κατά τον καθορισμό των στόχων μεταξύ διαφορετικών πολιτικών για τα δάση ή σχετικών με τα δάση πολιτικών. Παράλληλα, συμβουλευτικά όργανα όπως η Μόνιμη Δασική Επιτροπή, η οποία αποτελεί μια πλατφόρμα συντονισμού και επικοινωνίας δεν έχει καμία κανονιστική αρμοδιότητα στα κράτη μέλη.⁶¹

⁶⁰ Albert-Ludwigs-University Freiburg; Institute of Forest and Environmental Policy; Ecologic Institute Berlin "EU policy options for the protection of European forests against harmful impacts" (ENV.B.1/ETU/2008/0049: OJ 2008/S 112 – 149606), September 2009, p. 50-51

⁶¹ Albert-Ludwigs-University Freiburg; Institute of Forest and Environmental Policy; Ecologic Institute Berlin "EU policy options for the protection of European forests against harmful impacts" (ENV.B.1/ETU/2008/0049: OJ 2008/S 112 – 149606), September 2009, p. 50

Αυτό πρακτικά σημαίνει πως ό,τι μπορεί να επιτευχθεί αναφορικά με την προστασία και αειφόρο διαχείριση των δασών, εξαρτάται από τα ενδιαφέροντα, τη θέση και τη δραστηριότητα των κεντρικών δασικών υπηρεσιών των κρατών μελών.⁶²

Η ως τώρα εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τα δάση υπήρξε γενικά αποτελεσματική, ωστόσο, πολλές από τις βασικές του ενέργειες έχουν υλοποιηθεί ανεπαρκώς. Συγκεκριμένα οι ενέργειες συντονισμού και επικοινωνίας προχωρούν αργά είτε λόγω της ανεπαρκούς υποβολής Εθνικών Δασικών Προγραμμάτων στη Μόνιμη Δασική Επιτροπή είτε λόγω της μη συνάφειας των εθνικών δασικών μέτρων με τα μέτρα και τις περαιτέρω ενέργειες του ΣΔΔ-ΕΕ. Επίσης, έχουν γίνει ελάχιστες ενέργειες για την πληροφόρηση και ενημέρωση με αποτέλεσμα να μην έχουν υποβληθεί συστηματικές εκθέσεις των δραστηριοτήτων των κρατών μελών σχετικά με τις εσωτερικές ή διεθνείς υποχρεώσεις. Η ανάγκη για συνοχή στην προστασία και αειφόρο διαχείριση των δασών παραμένει.⁶³

Το μέλλον της Δασικής Στρατηγικής και του ΣΔΔ-ΕΕ θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης για την Πράσινη Βίβλο στην προστασία των δασών. Η Επιτροπή βασιζόμενη στις απαντήσεις των ευρωπαίων πολιτών, των κρατών μελών, των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και άλλων εμπλεκόμενων φορέων στην Πράσινη Βίβλο θα κρίνει κατά πόσον απαιτούνται πρόσθετα μέτρα σε επίπεδο Ε.Ε., πιθανή επικαιροποίηση της στρατηγικής της ΕΕ για τα δάση σε θέματα που αφορούν πτυχές σχετιζόμενες με το κλίμα καθώς, και την περίπτωση να καταστεί δυνατή μια νομικά δεσμευτική συμφωνία για τα δάση σε ευρωπαϊκό επίπεδο⁶⁴.

Στο πλαίσιο αυτό των συνδυασμένων δράσεων των ακολουθούμενων σε ευρωπαϊκό επίπεδο διαφορετικών πολιτικών για την προστασία των δασών, η Ελλάδα ως μέλος της ΕΕ οφείλει να προσαρμοστεί για την επίτευξη του αντικειμενικού στόχου της προστασίας και αειφόρου διαχείρισης των δασών.

62 Hilka Summa “Forest Action Plan and EU Forestry strategy after 2011”, EFI (European Forest Institute) Annual Conference, 15 September 2010, Dresden

63 European Forest Institute (EFI); University of Natural Resources and Applied Life Sciences (BOKU); Centre Tecnològic Forestal De Catalunya (CTFC); University of Hamburg, Institute for World Forestry (UHH/vTI) “Mid-term evaluation of the implementation of the EU Forest Action Plan” (Service Contract No. 30-CE-0227729/00-59), November 2009, p. 105-113

64 COM (2010) 66 τελικό, 1-3-2010. Πράσινη Βίβλος για την προστασία των δασών και τη σχετική πληροφόρηση στην Ε.Ε. Προετοιμασία των δασών ενόψει της κλιματικής αλλαγής, σελ. 4.

Hilka Summa “Forest Action Plan and EU Forestry strategy after 2011”, EFI (European Forest Institute) Annual Conference, 15 September 2010, Dresden, p. 11

3. Δασική πολιτική και προσαρμογή της Ελλάδας στο νέο Ευρωπαϊκό περιβάλλον

3.1 Δασική Πολιτική και Νομοθεσία

3.1.1 Θεσμικό πλαίσιο

Κύριος φορέας για την ανάπτυξη, προστασία και διαχείριση των δημοσίων δασών και τη δασοπολιτική και δασοτεχνική εποπτεία και επιτήρηση των μη δημοσίων δασών της χώρας είναι η Δασική Υπηρεσία, η οποία σήμερα λειτουργεί ως Ειδική Γραμματεία Δασών στο Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ). Η Ειδική Γραμματεία Δασών απαρτίζεται από την Κεντρική Υπηρεσία και τις Περιφερειακές Υπηρεσίες. Η κεντρική υπηρεσία που είναι το επιτελικό όργανο της όλης διοικητικής οργάνωσης της Ειδικής Γραμματείας Δασών απαρτίζεται από έξι διευθύνσεις και έχει ως βασικό σκοπό τη διαμόρφωση της δασικής πολιτικής, τη σύνταξη πολυετών προγραμμάτων δασικής ανάπτυξης, την παρακολούθηση της επιστημονικής και τεχνολογικής εξέλιξης στη διαχείριση των δασών, την οργάνωση της εκμετάλλευσης των δασών, την παρακολούθηση και ενίσχυση των ερευνητικών προγραμμάτων και την προώθηση της συνεργασίας της χώρας με την Ε.Ε., τις τρίτες χώρες και τους Διεθνείς Οργανισμούς.

Οι Περιφερειακές Δασικές Υπηρεσίες είναι τα όργανα εκτέλεσης και εφαρμογής των κατευθύνσεων και οδηγιών και γενικότερα της δασικής πολιτικής που σχεδιάζεται από την Κεντρική Υπηρεσία, αλλά και της εφαρμογής των τοπικών προγραμμάτων και μελετών. Υπάγονται διοικητικά στις αντίστοιχες Αποκεντρωμένες Διοικήσεις της χώρας και αποτελούνται από τις Διευθύνσεις Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών για κάθε μια από τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις της χώρας, τις Διευθύνσεις Δασών των Νομών, τα Δασαρχεία, τις Διευθύνσεις χωρίς Δασαρχεία, ενώ λειτουργούν και δύο ανεξάρτητες Διευθύνσεις Αναδάσωσης, ανά μία στους νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης. Επίσης, στο πλαίσιο της Ειδικής Γραμματείας Δασών λειτουργούν ως συλλογικά όργανα, τα ειδικά συμβούλια, όπως το Αναθεωρητικό Συμβούλιο Ιδιοκτησίας Δασών, το Τεχνικό Συμβούλιο Δασών και τα Περιφερειακά Συμβούλια Ιδιοκτησίας Δασών. Σε ό,τι αφορά τη δασική έρευνα αρμόδιοι είναι τα Ινστιτούτα Δασικών Ερευνών στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη και τα τμήματα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος ΑΕΙ και ΤΕΙ.

Εκτός της Ειδικής Γραμματείας Δασών, υπάρχουν και άλλοι φορείς που με τις δραστηριότητες συμβάλλουν στην προστασία και ανάπτυξη του δασικού τομέα όπως: η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ), η Ένωση

Ελλήνων Δασοκτημόνων, το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΓΕΩΤΕΕ), η Ελληνική Δασολογική Εταιρεία (ΕΔΕ) και οι μη Κυβερνητικές Περιβαλλοντικές – Οικολογικές Οργανώσεις.

Οι δομές διαμόρφωσης περιβαλλοντικής πολιτικής και άσκησης διοίκησης υπήρξαν κατά το παρελθόν εξαιρετικά περίπλοκες και ασαφείς ενώ η συναρμοδιότητα υπουργείων και υπηρεσιών σε πολλά περιβαλλοντικά θέματα κατέληγε συχνά σε απραξία με εκατέρωθεν επίρριψη ευθυνών. Συγκεκριμένα, μέχρι τον Οκτώβριο του 2009, ο γενικός σχεδιασμός των βασικών χρήσεων γης, συμπεριλαμβανομένων των δασών και δασικών εκτάσεων, στην Ελλάδα, γινόταν σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Όσον αφορά στο σχεδιασμό των χρήσεων της δασικής γης, αυτός γίνονταν από τις περιφερειακές δασικές υπηρεσίες οι οποίες υπάγονταν στις Περιφέρειες της χώρας και σήμερα υπάγονται στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις του Υπουργείου Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Επίσης, σε κεντρικό επίπεδο οι αρμοδιότητες για θέματα φυσικού περιβάλλοντος και η προώθηση των σχετικών προγραμμάτων ανήκαν στην Δ/ση Αισθητικών Δασών και Θήρας και εν μέρει στη Δ/ση Προστασίας Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος της Γενικής Διεύθυνσης Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όπου υπαγόταν τότε η Δασική Υπηρεσία. Εκτός αυτού, την αρμοδιότητα για τη χάραξη της γενικής πολιτικής σχετικά με τη χωροταξία και την προστασία του περιβάλλοντος, την κατάρτιση και τον έλεγχο της εφαρμογής ειδικών σχεδίων διαχείρισης και προγραμμάτων προστασίας του περιβάλλοντος την είχε το ΥΠΕΧΩΔΕ, χωρίς όμως να διαθέτει τα απαραίτητα όργανα για την εφαρμογή των μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος, ενώ σε νομαρχιακό επίπεδο, τα Γραφεία Περιβάλλοντος των Δ/σεων Πολεοδομίας. Αυτός ο κατακερματισμός του περιβαλλοντικού αντικειμένου μεταξύ πολλών συναρμόδιων υπουργείων χωρίς ιεραρχημένη και λειτουργική μεταξύ τους σχέση είχε ως αποτέλεσμα την ελλιπή ή ακόμη και αντιφατική αντιμετώπιση ζητημάτων όπως η προστασία και διαχείριση της βιοποικιλότητας. Η συναρμοδιότητα του ΥΠΕΧΩΔΕ και του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων αποδείχθηκε βασικός ανασταλτικός παράγοντας για την αποτελεσματική διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών. Ο ασαφής επιμερισμός αρμοδιοτήτων οδήγησε στην

περιχαράκωση και εν τέλει στη στείρα αντιπαλότητα μεταξύ των υπηρεσιών των δύο αυτών υπουργείων.⁶⁵

Σήμερα το νέο Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής συγκεντρώνει όλες τις ανωτέρω αρμοδιότητες που σχετίζονται με επιτελικές λειτουργίες όπως η διαμόρφωση πολιτικής και η προώθηση προγραμμάτων για την προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι σε κεντρικό επίπεδο, με τα θέματα φυσικού περιβάλλοντος και προώθησης προγραμμάτων, εκτός των διευθύνσεων της Ειδικής Γραμματείας Δασών, ασχολείται η Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος, υποβάλλοντας προγράμματα για την διατήρηση των προστατευομένων περιοχών και την προστασία των απειλούμενων ειδών. Η ατελέσφορη συναρμοδιότητα δύο υπουργείων εξελίχθηκε σε ζήτημα οριζόντιου συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων γενικών διευθύνσεων του νέου ΥΠΕΚΑ. Παρά τη θετική αυτή εξέλιξη, εξακολουθεί να υφίσταται η γραφειοκρατία και συχνά η αδυναμία συνεννόησης μεταξύ των υπηρεσιών τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο με τις δασικές υπηρεσίες και τις διευθύνσεις περιβάλλοντος της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Σε κάθε περίπτωση αυτός ο οριζόντιος συντονισμός μεταξύ των διευθύνσεων και υπηρεσιών άπτεται με την ιδιοσυγκρασία, την κουλτούρα και τα ενδιαφέροντα του εκάστοτε αρμοδίου υπαλλήλου.⁶⁶ Αυτό εξηγείται μέσα στο πλαίσιο των ανεπαρκειών τόσο της ελληνικής δημόσιας διοίκησης γενικότερα όσο και του συστήματος διαμόρφωσης και εφαρμογής περιβαλλοντικής πολιτικής ειδικότερα, μεταξύ των οποίων, η παντελής έλλειψη συστημάτων διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού και ποιότητας, η έλλειψη εργαλείων αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης και η απουσία αξιοκρατίας, η έλλειψη διαδικασιών και πρακτικών συντονισμού και επικοινωνίας, η έλλειψη γνωστικών πόρων της διοίκησης που θα κατευθύνουν την λήψη κρίσιμων ρυθμιστικών αποφάσεων, η έλλειψη κρίσιμων εργαλείων άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής όπως το Εθνικό Κτηματολόγιο και το Δασολόγιο, η έλλειψη δομών και διαδικασιών άντλησης δημοκρατικών και τεχνοκρατικών εισροών από τους εξειδικευμένους επιστημονικούς φορείς, την κοινωνία και το διεθνές περιβάλλον, η σαφής αδυναμία παρακολούθησης και ελέγχου της περιβαλλοντικής

⁶⁵ Πολιτεία για το Περιβάλλον. Πρόταση για εθνικό σύστημα διακυβέρνησης. Σχέδιο για δημόσιο διάλογο, WWF, Μάιος 2008, σελ. 4

⁶⁶ Συνέντευξη με τον κ. Ανδρέα Δρούζα Λέκτορα, Εργ. Συστηματικής Βοτανικής & Φυτογεωγραφίας, Τμήμα Βιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Την περίοδο 2002-2007: Δασολόγος της Γενικής Διεύθυνσης Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με αρμοδιότητες σχετικά με θέματα διεθνούς και εθνικής δασικής πολιτικής και συμμετοχή στη Μόνιμη Δασική Επιτροπή της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας της ΕΕ και άλλες μόνιμες επιτροπές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διεθνείς επιτροπές, ομάδες εργασίας και συνόδους διεθνών διαδικασιών σχετικές με το δασικό τομέα.

νομοθεσίας, η περίπλοκη και ασαφής νομοθεσία σε ζητήματα όπως οι προστατευόμενες περιοχές, οι συνθήκες ιδιοκτησίας, η χωροθέτηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και σε τομείς όπως η πολεοδομία.⁶⁷

3.1.2 Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα (ΕΔΠ)

Η Δασική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα δάση αποτελούν ουσιώδη στοιχεία για την εφαρμογή διεθνών δεσμεύσεων, αρχών και συστάσεων για την αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη των δασών και στο πλαίσιο αυτό εγκρίνουν τα Εθνικά Δασικά Προγράμματα ως τα βασικά εργαλεία πολιτικής.

Η σύνταξη των Εθνικών Δασικών Προγραμμάτων αποτελεί υποχρέωση όλων των χωρών, με απόφαση της Συνόδου Κορυφής των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον και την Ανάπτυξη που έγινε στο Ρίο – Ιανέιρο το 1992, όπου υιοθετήθηκε η Διακήρυξη του Ρίο και η Ατζέντα 21 ως ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για το περιβάλλον και την ανάγκη για αειφόρο ανάπτυξη στον κόσμο τον 21ο αιώνα.⁶⁸ Ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO) ορίζει το «Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα» (National Forest Programme), ως μια γενική έκφραση για ένα ευρύ φάσμα προσεγγίσεων προς τη διατύπωση δασικής πολιτικής, τον προγραμματισμό και την εφαρμογή της σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Ως μια από τις σημαντικότερες εκβάσεις του διεθνούς διαλόγου δασικής πολιτικής, το εθνικό δασικό πρόγραμμα είναι το πρώτο συνήθως συμφωνηθέν πλαίσιο για την αειφόρο διαχείριση των δασών που είναι εφαρμόσιμο σε όλες τις χώρες και σε όλους τους τύπους δασών. Ως εκ τούτου, ένα ΕΔΠ χρησιμεύει ως το πλαίσιο για να θέσει στην πράξη τις διεθνείς συμφωνίες στην αειφόρο διαχείριση των δασών⁶⁹.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεσμεύτηκε να αναπτύξει και να εφαρμόσει Εθνικά Δασικά Προγράμματα που να συνάδουν με την προσέγγιση της διαδικασίας της Υπουργικής Διάσκεψης για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη (MCPFE) στα εθνικά δασικά προγράμματα στην Ευρώπη, σύμφωνα με την οποία ένα Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα αποτελεί μια συμμετοχική, ολιστική, διατομεακή και επαναληπτική διαδικασία προγραμματισμού της πολιτικής, της εφαρμογής, του ελέγχου και της αξιολόγησης σε εθνικό επίπεδο προκειμένου να προχωρήσει περαιτέρω η βελτίωση της

⁶⁷ Πολιτεία για το Περιβάλλον. Πρόταση για εθνικό σύστημα διακυβέρνησης. Σχέδιο για δημόσιο διάλογο, WWF, Μάιος 2008, σελ. 4-5

⁶⁸ United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992 AGENDA 21

⁶⁹ <http://www.fao.org/forestry/nfp/43636/en/>

αιεφόρου διαχείρισης των δασών, όπως αυτή καθορίζεται στο ψήφισμα του Ελσίνκι Η1, και να συμβάλει στην αιεφόρο ανάπτυξη. Τα Εθνικά Δασικά Προγράμματα που έχουν θεσπιστεί στην ΕΕ σύμφωνα με την πανευρωπαϊκή διαδικασία (MCPFE) εξασφαλίζουν ένα πλαίσιο αναφοράς για τον προγραμματισμό των εθνικών στόχων για την αιεφόρο διαχείριση των δασών, το συντονισμό και την παρακολούθηση της προόδου στην υλοποίηση των κοινοτικών μέτρων και πρωτοβουλιών που αφορούν τα δάση, καθώς και στη μέτρηση και εκτίμηση της προστιθέμενης αξίας των εν προκειμένω ειδικών Κοινοτικών δράσεων.⁷⁰ Επίσης, τα ΕΔΠ καλύπτουν ζητήματα, όπως η παραγωγική λειτουργία των δασών και η συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη, ο ρόλος τους στην προστασία και ενίσχυση της βιοποικιλότητας στα δάση και, τέλος, κοινωνικές, ψυχαγωγικές και πολιτιστικές πτυχές.⁷¹ Επομένως, για να βελτιωθεί η διακλαδική συνεργασία, τα ΕΔΠ πρέπει να ενσωματωθούν πλήρως στις εθνικές στρατηγικές για την αιεφόρο ανάπτυξη. Το Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα κάθε χώρας αποτελεί εχέγγυο για την αιεφορική διαχείριση και ανάπτυξη των δασών. Επιπρόσθετα, οι κύριες συστάσεις της ενδιάμεσης αξιολόγησης του Σχεδίου Δράσης για τα δάση επικεντρώνονται στην ανάγκη να επιδιωχθεί μια ισχυρότερη σύνδεση μεταξύ του Σχεδίου Δράσης και των Εθνικών Δασικών Προγραμμάτων στα κράτη μέλη.

Εντούτοις, η Ελλάδα δεν έχει καταρτίσει, μέχρι σήμερα, Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα και κατ' επέκταση δεν έχει καταγράψει επίσημα Εθνική Δασική Πολιτική. Αυτό προκύπτει και από την ενδιάμεση αξιολόγηση του Σχεδίου Δράσης για τα δάση, όπου η Ελλάδα δεν περιλαμβάνεται στις χώρες που έχουν αξιοποιήσει το ΣΔΔ-ΕΕ για τη θέσπιση Εθνικού Δασικού Προγράμματος. Εξαιτίας της απουσίας ΕΔΠ, η Ελλάδα δεν διαθέτει επίσημο έγγραφο στο οποίο να καταγράφεται η ενδεδειγμένη στρατηγική για την ανάπτυξη και διαχείριση των δασών, να ιεραρχούνται οι στόχοι αυτής και με βάση τη στρατηγική αυτή να καταρτίζεται πρόγραμμα έργων και εργασιών. Επιπλέον, η χώρα δεν έχει διατυπώσει μέχρι σήμερα Δήλωση Δασικής Πολιτικής, στην οποία να προσδιορίζει τους γενικούς και ειδικούς στόχους της Δασικής Πολιτικής, όπως αυτοί θα απέρρεαν από τη στρατηγική που θα είχε υιοθετηθεί και να καθορίζει τη χρήση των δασικών πόρων για την επίτευξη των στόχων που θα είχαν τεθεί στο ΕΔΠ. Η Δασική Πολιτική σχετίζεται άμεσα με τα έργα και τις ενέργειες που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στο ΕΔΠ. Εκεί καθορίζονται

⁷⁰ Resolution V1 Strengthen synergies for sustainable forest management in Europe through cross-sectoral co-operation and National forest programmes. Fourth Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe, 28-30 April 2003, Vienna, Austria, p. 3-8

⁷¹ COM (2005) 84 τελικό, 10 Μαρτίου 2005. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Έκθεση για την εφαρμογή της Δασικής Στρατηγικής της ΕΕ», σελ. 5

και οι συγκεκριμένοι στόχοι που επιδιώκονται από την υλοποίηση του κάθε υποπρογράμματος και οι τρόποι και τα μέσα επίτευξης του όπως και τα οφέλη για την κοινωνία.

Το γεγονός αυτό, καταδεικνύει ότι ο δασικός τομέας στην Ελλάδα δεν αποτέλεσε ποτέ μέρος εθνικής στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη. Καθιστά δε προβληματική την ευθυγράμμιση της Ελλάδας με το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα δάση και τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας. Παράλληλα, η ανεπαρκής υποβολή Εθνικού Δασικού Προγράμματος στη Μόνιμη Δασική Επιτροπή έχει σαν αποτέλεσμα να προχωρούν αργά οι ενέργειες συντονισμού και επικοινωνίας των κρατών μελών της Ε.Ε. για την υλοποίηση του εν λόγω σχεδίου, προκειμένου αυτό να μπορεί να υποστηρίξει αποτελεσματικά τη συμβολή της ΕΕ στις σχετικές με τα δάση διεθνείς διαδικασίες, περιλαμβανομένης και της υποβολής εκθέσεων σχετικά με τη συμμόρφωση της ΕΕ στις διεθνείς δεσμεύσεις.⁷² Επίσης, το Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα καθώς και η ενίσχυση της διαφάνειας κατά τη σύγκρισή του με αντίστοιχα άλλων κρατών μελών πάνω σε διαφορετικές προσεγγίσεις στην προστασία και διαχείριση των δασών, αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού, με σκοπό τον προσδιορισμό των καλών πρακτικών σε επίπεδο κρατών μελών και το έναυσμα μια κοινής διαδικασίας μάθησης για άλλα κράτη μέλη για την εφαρμογή αυτών των πολιτικών.⁷³

Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι στην Ελλάδα μετά το 1987 καταρτίζονται αναπτυξιακά προγράμματα εξαετούς διάρκειας σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, για την εκτέλεση, όμως, δασοτεχνικών έργων που συγχρηματοδοτούνται από τις δημόσιες επενδύσεις και την ΕΕ. Επίσης, οι περιφερειακές δασικές υπηρεσίες της χώρας συντάσσουν ετήσια προγράμματα έργων και εργασιών δημόσιας και μη δημόσιας δασοπονίας τα οποία εγκρίνονται σε

⁷² α) Συνέντευξη με τον κ. Ανδρέα Δρούζα Λέκτορα, Εργ. Συστηματικής Βοτανικής & Φυτογεωγραφίας, Τμήμα Βιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Την περίοδο 2002-2007: Δασολόγος της Γενικής Διεύθυνσης Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με αρμοδιότητες σχετικά με θέματα διεθνούς και εθνικής δασικής πολιτικής και συμμετοχή στη Μόνιμη Δασική Επιτροπή της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας της ΕΕ και άλλες μόνιμες επιτροπές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διεθνείς επιτροπές, ομάδες εργασίας και συνόδους διεθνών διαδικασιών σχετικές με το δασικό τομέα, β) Σχέδιο Έκθεσης σχετικά με την Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής για την προστασία των δασών και τη σχετική πληροφόρηση στην ΕΕ: προετοιμασία των δασών ενόψει της κλιματικής αλλαγής (2010/2106(INI)), Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Ασφαλείας των Τροφίμων, 20-1-2011, σελ. 11 και γ) Resolution V1 Strengthen synergies for sustainable forest management in Europe through cross-sectoral co-operation and National forest programmes. Fourth Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe, 28-30 April 2003, Vienna, Austria, p. 1

⁷³ α) Βασική ενέργεια 15 του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τα δάση και β) Albert-Ludwigs-University Freiburg; Institute of Forest and Environmental Policy; Ecologic Institute Berlin "EU policy options for the protection of European forests against harmful impacts" (ENV.B.1/ETU/2008/0049: OJ 2008/S 112 – 149606), September 2009, p. 92

περιφερειακό επίπεδο. Όσον αφορά στη διαχείριση, εκμετάλλευση και παραγωγή των δασών, αυτές καθορίζονται από τα διαχειριστικά σχέδια που συντάσσονται ανά δεκαετία από τα κατά τόπους Δασαρχεία. Εντούτοις αυτός ο προγραμματισμός αφορά σε δασοτεχνικά έργα, αναφέρεται σε τοπικό επίπεδο, είναι αποσπασματικός με διαφορετικές προτεραιότητες και στοχεύσεις ανά περιοχή, και σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί εθνική στρατηγική για το δασικό τομέα και διατύπωση εθνικής δασικής πολιτικής.

Η Ελλάδα δεν αξιοποίησε ποτέ τα κριτήρια και τους δείκτες για την αειφόρο διαχείριση των δασών, που ανέπτυξε η χώρα το 2000⁷⁴ που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για τη χάραξη εθνικής δασικής πολιτικής και την κατάρτιση εθνικού δασικού προγράμματος.

Δεδομένου ότι το ΕΔΠ αναγνωρίζεται ρητά ως σημαντικό εργαλείο προγραμματισμού για την εθνική πολιτική και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του διεθνούς δασικού καθεστώτος και σημαντικό εργαλείο για τη σύνδεση διεθνών, Κοινοτικών και εθνικών πολιτικών⁷⁵, η Ελλάδα, με τη μη κατάρτιση του, είναι ανακόλουθη τόσο με το διεθνές δασικό καθεστώς όσο και σε επίπεδο ΕΕ με τη δασική στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για τα δάση.

Ωστόσο, το κενό της εθνικής δασικής πολιτικής, καλύπτεται σε ένα βαθμό από το νομικό πλαίσιο που ισχύει στην χώρα μας, για την προστασία και διαχείριση των δασών και των άλλων δασικών εκτάσεων.

3.1.3 Νομοθετικό πλαίσιο

Η ισχύουσα δασική νομοθεσία καθορίζει τα μέτρα προστασίας, συντήρησης, βελτίωσης και επέκτασης των δασών και διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος και λαμβάνει μέριμνα για τη μελέτη και κατασκευή δασοτεχνικών έργων, στα οποία εντάσσονται και τα έργα βελτίωσης και διαχείρισης των ορεινών βοσκότοπων.

Η πρώτη νομοθετική ρύθμιση της αειφορικής διαχείρισης των δασών γίνεται με το Π.Δ της 19-11-1928 «Περί διαχειρίσεως δασών, κανονισμού και τρόπου υλοτομίας, δασικής φορολογίας και μισθώματος, διαθέσεως των προϊόντων, ενοικιάσεως φόρου ρητίνης κ.λ.π.» με το οποίο υιοθετείται η αρχή της αειφορίας με την πιο απλή της μορφή, δηλαδή την αειφορία των καρπώσεων (sustained yield). Ακολούθησε ο Ν. 4173/1929 «Περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 11 Μαΐου 1929 Ν. Δ. «περί δασικού κώδικος» ο οποίος και

⁷⁴ Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών της Ελλάδας, Υπουργείο Γεωργίας, 2000, Αθήνα

⁷⁵ Albert-Ludwigs-University Freiburg; Institute of Forest and Environmental Policy; Ecologic Institute Berlin
“EU policy options for the protection of European forests against harmful impacts” (ENV.B.1/ETU/2008/0049: OJ 2008/S 112 – 149606), September 2009, p. 37

αυτός απηχεί βεβαίως τις αντιλήψεις και τις συνθήκες της εποχής του, οι οποίες απέβλεπαν προεχόντως στην οικονομική εκμετάλλευση του δάσους. Ουσιαστικά όμως, τα ελληνικά δάση άρχισαν να διαχειρίζονται με βάση τη διευρυμένη έννοια της αειφορίας, που πέρα από τις καρπώσεις επεκτείνεται και σε όλες τις λειτουργίες και υπηρεσίες του δάσους, μετά την έκδοση της αριθ. 958/1953 εγκυκλίου διαταγής του τέως Υπουργείου Γεωργίας, η οποία αφορά στην παροχή οδηγιών για τη σύνταξη διαχειριστικών μελετών και τίθενται οι απαιτήσεις διαχείρισης των δασών. Σε ό,τι αφορά στις προστατευόμενες περιοχές με το Ν.Δ. 996/1971 κηρύχθηκαν 10 Εθνικοί Δρυμοί, 19 αισθητικά δάση και 50 διατηρητέα μνημεία της φύσης. Στις προστατευόμενες περιοχές περιλαμβάνονται τα καταφύγια θηραμάτων, οι ελεγχόμενες κυνηγητικές περιοχές και τα εκτροφεία θηραμάτων.⁷⁶

Το βασικό νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει στην Ελλάδα για την προστασία και διαχείριση των δασών και άλλων δασικών εκτάσεων, είναι το Σύνταγμα του 1975, το Ν.Δ. 86/1969, ο Ν. 998/1979, ο Ν. 1650/1986, ο Ν. 3208/2003 και ο Ν. 3818/2010. Το Σύνταγμα με τα άρθρα του 24 και 117 κατοχυρώνει συνταγματικά για πρώτη φορά στην ιστορία της χώρας την προστασία των δασών και των άλλων δασικών εκτάσεων. Το Ν.Δ. 86/1969 κωδικοποίησε σχεδόν όλα τα νομοθετήματα που εκδόθηκαν από το 1928 και αποτελεί το Δασικό Κώδικα της χώρας. Ο κώδικας αυτός, εξακολουθεί μέχρι σήμερα να αποτελεί το βασικό κορμό της δασικής νομοθεσίας, αν και πολλές διατάξεις του τροποποιήθηκαν ή αντικαταστάθηκαν από διατάξεις άλλων νομοθετημάτων όπως του Ν.Δ. 886/1971, Ν.Δ. 996/1971, Ν. 248/1976, του Ν. 998/1979 και του Ν. 3208/2003. Ο Νόμος 998/1979 «Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας» καθορίζει τα συγκεκριμένα μέτρα προστασίας για τη διατήρηση, ανάπτυξη και βελτίωση των δασών και των άλλων δασικών εκτάσεων της χώρας με σκοπό τη διατήρηση και βελτίωση του όλου φυσικού περιβάλλοντος, σε συνάρτηση με το νομικό καθεστώς που διέπει την ιδιοκτησία και την εκμετάλλευσή τους. Ο Νόμος 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» περιέχει ειδικό κεφάλαιο «Για την προστασία της Φύσης και του Τοπίου», το οποίο προτείνει νέες κατηγορίες προστατευμένων περιοχών και εισάγει αλλαγές στη διοίκηση και διαχείριση των προστατευομένων περιοχών. Ο Ν. 3208/2003 «Περί προστασίας δασικών οικοσυστημάτων, κατάρτιση δασολογίου, ρύθμιση εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί δασών και δασικών εν γένει εκτάσεων και άλλες διατάξεις», αναφέρει ότι ο σχεδιασμός της διαχείρισης και εκμετάλλευσης των δασικών οικοσυστημάτων και οι δασοπονικές ενέργειες και

⁷⁶ Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών της Ελλάδας, Υπουργείο Γεωργίας, Αθήνα 2000, σελ. 18, 56

πρακτικές πρέπει να εξασφαλίζουν την προστασία του τοπίου και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, περιγράφεται ο τρόπος κατάρτισης Δασολογίου, αποφασίζεται η συγκρότηση ομάδων εργασίας από ειδικούς επιστήμονες για την κατάρτιση Ελληνικών Προτύπων για το ξύλο και τα λοιπά δασικά προϊόντα πρωτογενούς παραγωγής, καθώς και τα προϊόντα πρώτης επεξεργασίας αυτών και ορίζεται η σύσταση υπηρεσιών και θέσεων για την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης Εμπορίας Ειδών της Άγριας Πανίδας και Αυτοφυούς Χλωρίδας (Σύμβαση CITES). Ο Νόμος 3818/2010 «Προστασία δασών και δασικών εκτάσεων του Νομού Αττικής, σύσταση Ειδικής Γραμματείας Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας και λοιπές διατάξεις» επιδιώκει την αποτελεσματική προστασία των δασών και δασικών εκτάσεων του Νομού Αττικής που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του Αυγούστου του 2009 και αφετέρου καταργεί διατάξεις του Ν. 3208/2003 και λαμβάνεται πρόνοια για την άμεση κτηματογράφηση και σύνταξη δασικών χαρτών σε όποια περιοχή της χώρας πλήττεται από πυρκαγιά.

Εκτός της ανωτέρω βασικής νομοθεσίας, μια σειρά άλλων νόμων που στοχεύουν στην προστασία των δασών και του περιβάλλοντος της Ελλάδας καταγράφονται πιο κάτω:

- Ο Νόμος 3889/2010 «Χρηματοδότηση Περιβαλλοντικών Παρεμβάσεων, Πράσινο Ταμείο, Κύρωση Δασικών Χαρτών και άλλες διατάξεις»
- Ο Νόμος 3882/2010 «Εθνική Υποδομή Γεωχωρικών Πληροφοριών - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2007/2/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Μαρτίου 2007 και άλλες διατάξεις. Τροποποίηση του ν. 1647/1986 "Οργανισμός Κτηματολογίου και Χαρτογραφίσεων Ελλάδας (ΟΚΧΕ) και άλλες σχετικές διατάξεις".
- Ο Νόμος 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις»
- Ο Νόμος 2664/1998 «Εθνικό Κτηματολόγιο και άλλες διατάξεις»
- Ο Νόμος 2308/1995 «Περί Εθνικού Κτηματολογίου»
- Ο Νόμος 1734/1987 «Βοσκότοποι και ρύθμιση ζητημάτων σχετικών με κτηντροφική αποκατάσταση και με άλλες παραχωρήσεις καθώς και θεμάτων που αφορούν δασικές εκτάσεις»
- Ο Νόμος 1541/1985 «Περί της διαδικασίας παραχώρησης της εκμετάλλευσης, συντήρησης και βελτίωσης των δασών»

- Ο Νόμος 963/1979 «Περί εκποίησης δια δημοπρασίας των, εκ της δια απευθείας υπό του κράτους εκμεταλλεύσεως των δημοσίων δασών, παραγομένων δασικών προϊόντων»

Επιπρόσθετα της εθνικής νομοθεσίας, η Ελλάδα έχει υπογράψει και κυρώσει διεθνείς συμβάσεις σχετικές με την προστασία της φύσης, των προστατευομένων περιοχών και της βιοποικιλότητας. Οι κυριότερες συμβάσεις και συμφωνίες τις οποίες υλοποιεί η χώρα είναι:

- Συμφωνία επί των Διεθνούς ενδιαφέροντος Υγροτόπων, ίδια ως υγροβιότοπων, γνωστή ως Σύμβαση Ramsar, που επικυρώθηκε με το Ν.Δ. 191/1974.
- Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, που κυρώθηκε με το Νόμο 1126/1981. Τα Μετέωρα και το Άγιο Όρος εντάχθηκαν στην σύμβαση αυτή ως περιοχές με ποικίλες αξίες φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Σύμβαση για τη Διατήρηση της Άγριας Ζωής και του Φυσικού Περιβάλλοντος της Ευρώπης, γνωστή ως Σύμβαση της Βέρνης, που κυρώθηκε με το Νόμο 1335/1983.
- Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο των Απειλούμενων με Εξαφάνιση Ειδών της Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας, γνωστή ως Σύμβαση CITES, η οποία κυρώθηκε με το Νόμο 2055/1992 με τα Παραρτήματα I και II αυτής.
- Σύμβαση για τη βιοποικιλότητα η οποία που είναι αποτέλεσμα της Συνδιάσκεψης του ΟΗΕ για το περιβάλλον και την ανάπτυξη στο Ρίο το 1992 και των αποτελεσμάτων της δεύτερης Διπυργικής Συνδιάσκεψης στο Ελσίνκι για την Προστασία των Δασών το 1993 (Απόφαση Η2). Η Σύμβαση αυτή κυρώθηκε με το Νόμο 2204/1994.
- Πρόγραμμα «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα» της UNESCO, στο πλαίσιο του οποίου το όρος Όλυμπος και ο εθνικός δρυμός της Σαμαριάς στην Κρήτη εντάχθηκαν στα «Αποθέματα της Βιόσφαιρας».
- Πρωτόκολλο για τις Προστατευόμενες Περιοχές της Μεσογείου, Σύμβαση της Βαρκελώνης που υπογράφηκε το 1982. Η Σύμβαση κυρώθηκε με το Νόμο 855/1978 ενώ όλα τα πρωτόκολλα και οι πράξεις που αφορούν την εν λόγω Σύμβαση κυρώθηκαν με το Νόμο 1634/1986.
- Διεθνής Συμφωνία του 1994 για την Τροπική Ξυλεία που κυρώθηκε με το Νόμο 2511/1997.
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο που κυρώθηκε με το Νόμο 3827/2010.
- Σύμβαση για το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Δασών που κυρώθηκε με το Νόμο 3747/2009.

- Οδηγία 79/409/ΕΟΚ «Διατήρηση των άγριων πτηνών». Η Οδηγία αυτή εναρμονίστηκε στο ελληνικό Δίκαιο με τις Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις 414985/29-11-85 (ΦΕΚ 757/Β/18-12-85), 366599/16-12-96 (ΦΕΚ 1188/Β/31-12-96), 294283/23-12-97 (ΦΕΚ 68/Β/4-2-98).
- Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «Διατήρηση των φυσικών βιοτόπων και της χλωρίδας και πανίδας». Η Οδηγία αυτή εναρμονίστηκε στο ελληνικό Δίκαιο με την Κοινή Υπουργική Απόφαση 33318/3028/11-12-98 (ΦΕΚ 1289/Β/28-12-98), η οποία συμπληρώθηκε με την ΚΥΑ Η.Π. 14849/853 /Ε 103/4-4-2008 (ΦΕΚ 645/Β/11-4-08).
- Οδηγία 1999/105/ΕΚ σχετικά με την Εμπορία του Δασικού Πολλαπλασιαστικού Υλικού. Εκδόθηκε το Π.Δ. 17/2003 για την εμπορία δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού σε συμμόρφωση προς την εν λόγω Οδηγία.
- Οδηγία – Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ για τα νερά, που εναρμονίστηκε με το ελληνικό Δίκαιο με το Νόμο 3199/2003.

Όπως προαναφέρθηκε, η αειφορία, εννοιολογικά ολοκληρωμένη, πέρασε το 1953 στις προδιαγραφές εκπόνησης των μελετών διαχείρισης των ελληνικών δασών. Εντούτοις, πρόκειται για παλαιές προδιαγραφές σύνταξης διαχειριστικών μελετών, οι ρυθμίσεις και προβλέψεις των οποίων, δεν ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις της χώρας που δημιουργήθηκαν ύστερα από συνυπογραφή και συνομολογία διεθνών συμβάσεων και αποφάσεων (Συνδιάσκεψη του Ρίο το 1992, αποφάσεις Διυπουργικών Διασκέψεων στο Ελσίνκι το 1993, στη Λισσαβόνα το 1998, στη Βιέννη 2003 και στη Βαρσοβία το 2007), που αφορούν στην προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην προστασία ιδιαίτερων βιοτόπων κ.α. Οι μελέτες διαχείρισης αποτελούν το βασικό όργανο καταγραφής και απογραφής της κατάστασης του δάσους και του κοινωνικοοικονομικού και φυσικού περιβάλλοντός του, ανάλυσης των δασοπονικών φαινομένων και σχεδιασμού των μελλοντικών επεμβάσεων, για τη δημιουργία κατά χρόνο και χώρο τάξης σε αυτό.⁷⁷ Συνεπώς είναι άμεση ανάγκη για τη χώρα η τροποποίηση, συμπλήρωση και διατύπωση νέων άρθρων, διατάξεων και ρυθμίσεων των εν λόγω προδιαγραφών, που θα εναρμονίζονται με τις προδιαγραφές και τις συνυπογραφείσες διεθνείς συμβάσεις.

Επιπλέον, από τα παραπάνω προκύπτει ότι στην Ελλάδα υφίσταται επαρκές νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία και αειφόρο διαχείριση των δασών, το οποίο

⁷⁷ Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών της Ελλάδας, Υπουργείο Γεωργίας, Αθήνα 2000, σελ. 43

συνδέεται με τις βασικές επιδιώξεις της Δασικής Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τα δάση. Επίσης, η ισχύουσα νομοθεσία της χώρας έχει εναρμονιστεί, εν πολλοίς, με την Κοινοτική νομοθεσία και τις διεθνείς συμβάσεις που έχει προσυπογράψει η Ελλάδα. Παρά την ύπαρξη επαρκούς νομοθετικού πλαισίου, όμως, τα μέτρα που παίρνονται είναι κατά κανόνα αποσπασματικά και χωρίς στρατηγική και μακροπρόθεσμη προοπτική, γεγονός που συνδέεται με την απουσία Εθνικού Δασικού Προγράμματος και Εθνικής Δασικής Πολιτικής. Παράλληλα, η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Κοινοτική και τις διεθνείς συμβάσεις που έχει προσυπογράψει η χώρα προσκρούουν σε προβλήματα μη έγκαιρης εναρμόνισης ή στρεβλής εναρμόνισης ή μη λήψη μέτρων που οδηγούν συχνά στη παραπομπή της χώρας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, σε οικονομικές κυρώσεις ή αποκλεισμούς από αναπτυξιακές πολιτικές.⁷⁸

Επιπρόσθετα, η δασική νομοθεσία της χώρας, είναι περίπλοκη με αποσπασματικές και πολλές φορές αντιφατικές ρυθμίσεις στο καθεστώς που διέπει τα δάση και τις εν γένει δασικές εκτάσεις και ιδιαίτερα στο ιδιοκτησιακό. Η κωδικοποίηση της δασικής νομοθεσίας⁷⁹ δεν έχει καταστεί δυνατή, μολονότι έχει εξαγγελθεί πολλές φορές. Οι δε ιδιοκτησιακές συνθήκες που διέπουν τα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας είναι περίπλοκες εξαιτίας της απουσίας εθνικού κτηματολογίου, δασολογίου και χαρτογράφησης των δασών και δασικών εκτάσεων.⁸⁰

Τα ανωτέρω έχουν οδηγήσει στη μη ικανοποιητική προστασία του δασικού χώρου και στη διαιώνιση των ιδιοκτησιακών εκκρεμοτήτων επί μακρό χρονικό διάστημα, με αμφισβητήσεις τόσο επί του δασικού ή όχι χαρακτήρα των εκτάσεων, όσο και επί του ιδιοκτησιακού καθεστώτος από το οποίο αυτές διέπονται. Οι διαρκείς αυτές αμφισβητήσεις με τις χρονοβόρες διαδικασίες που αντιμετωπίζονται, οι ατέρμονες δίκες και οι λοιπές διοικητικές ρυθμίσεις, που έχουν ως αποτέλεσμα την υπέρμετρη απασχόληση υπηρεσιών και δικαστηρίων και την πολυετή ταλαιπωρία των πολιτών, επενεργούν ανασταλτικά στην αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας και στην αποτελεσματική προστασία των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων.⁸¹

⁷⁸ Πολιτεία για το Περιβάλλον. Πρόταση για εθνικό σύστημα διακυβέρνησης. Σχέδιο για δημόσιο διάλογο, WWF, Μάιος 2008, σελ. 5

⁷⁹ Τη στιγμή που γράφεται η εργασία είναι σε εξέλιξη δημόσια διαβούλευση για τη Δασική Νομοθεσία (βλέπε: <http://www.ypeka.gr>)

⁸⁰ Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών της Ελλάδας, Υπουργείο Γεωργίας, Αθήνα 2000, σελ. 22, 56

⁸¹ <http://www.dasi-ydata.gr/frontend/article.php?aid=36&cid=65>

Η κατάρτιση του Εθνικού Κτηματολογίου και των Δασικών Χαρτών θα συμβάλει στην επίλυση των περίπλοκων ιδιοκτησιακών συνθηκών της χώρας, στην προστασία των δασών από καταπατήσεις, εκχερσώσεις, εμπρησμούς αλλά και στην άμβλυση των προστριβών μεταξύ ιδιωτών και δημοσίου.

3.1.4 Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών

Η Ελλάδα το 2000, ανταποκρινόμενη στις διεθνείς πρωτοβουλίες για την αειφορική διαχείριση των δασών, υιοθέτησε τα Πανευρωπαϊκά Κριτήρια και Δείκτες αειφορικής διαχείρισης των δασών και τα προσαρμοσε στις ιδιόζουσες δασοπονικές συνθήκες της χώρας. Τα Κριτήρια και οι Δείκτες έχουν καθοριστεί για την εκτίμηση της κατάστασης των δασικών πόρων και την μεταβολή της διαχρονικά, οι οποίοι κατόπιν μέτρησης τους περιοδικά, καταδεικνύουν κατά πόσο εφαρμόζεται η αρχή της αειφορίας στη διαχείρισή τους.

Για την ανάπτυξη Κριτηρίων και Δεικτών, έχουν αναληφθεί οι ακόλουθες πέντε διεθνείς πρωτοβουλίες⁸² :

- του Ελσίνκι, Πανευρωπαϊκά Κριτήρια και Δείκτες - Υπουργική Διάσκεψη για την Προστασία των Δασών – MCPFE - Ministerial Conference for the Protection of Forests in Europe,
- ITTO - Διεθνής Οργανισμός Τροπικής Ξυλείας - International Tropical Timber Organization,
- του Μόντρεαλ - Montreal Process,
- της Ξηράς Ζώνης της Αφρικής,
- της Εγγύς Ανατολής.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στις συσκέψεις που ακολούθησαν τη δεύτερη Διυπουργική Συνδιάσκεψη για την Προστασία των Δασών του Ελσίνκι το 1993, υιοθετήθηκε ο κατάλογος των Πανευρωπαϊκών Κριτηρίων και Δεικτών. Όλα τα κράτη μέλη δεσμεύτηκαν να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν κριτήρια και δείκτες αειφορικής διαχείρισης των δασών τους σε τρία στάδια, δηλαδή σε επίπεδο εθνικό, στη συνέχεια κατά γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας και τέλος κατά διαχειριστική ή δασική διοικητική μονάδα.⁸³ Ο κατάλογος των Πανευρωπαϊκών Κριτηρίων και Δεικτών αποτέλεσε το πλαίσιο για την ανάπτυξη των

⁸² Κριτήρια και δείκτες για αειφόρο διαχείριση των Κυπριακών δασών, Τμήμα Δασών, Υπουργείο Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Λευκωσία, 2006

⁸³ Resolution L2, Pan-European Criteria, Indicators and Operational Level Guidelines for Sustainable Forest Management, Third Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe, 2-4 June 1998, Lisbon, Portugal

κριτηρίων και δεικτών σε εθνικό επίπεδο για τα δάση της Ελλάδας. Για την επίτευξη του στόχου αυτού η Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, η οποία πλέον υπάγεται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, προέβη στην αξιολόγηση της κατάστασης των δασικών πόρων με τη συλλογή μεγάλου αριθμού πληροφοριών από διάφορες πηγές και υπηρεσίες, αφού τα Κριτήρια και οι Δείκτες αγγίζουν σχεδόν όλα τα αντικείμενα της δασοπονίας, αναλύοντας ποσοτικούς και περιγραφικούς δείκτες.

Η έκθεση αυτή με τίτλο «Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών της Ελλάδας» αποτελείται από έξι (6) κεφάλαια που αφορούν τα πιο κάτω κριτήρια:⁸⁴

- Διατήρηση και ανάπτυξη των δασικών πόρων και η συμβολή τους στον παγκόσμιο κύκλο του άνθρακα,
- Διατήρηση του δασικού οικοσυστήματος, υγεία και ζωτικότητα,
- Διατήρηση και ενίσχυση των παραγωγικών λειτουργιών των δασών (ξύλο και άλλα δασικά προϊόντα),
- Διατήρηση, συντήρηση και εμπλουτισμός της βιοποικιλότητας των δασικών οικοσυστημάτων,
- Διατήρηση και βελτίωση των προστατευτικών λειτουργιών στη διαχείριση του δάσους (κυρίως έδαφος και νερό),
- Διατήρηση των άλλων κοινωνικοοικονομικών λειτουργιών και συνθηκών.

Συνολικά αναπτύσσονται έξι (6) κριτήρια, εξήντα δύο (62) ποσοτικοί και εικοσιτέσσερις (24) περιγραφικοί δείκτες, που αφορούν στο νομικό, ρυθμιστικό, θεσμικό, χρηματοδοτικό πλαίσιο και στα πληροφοριακά στοιχεία των θεματικών ενοτήτων από τις οποίες αποτελείται κάθε κριτήριο. Στην εν λόγω έκθεση, επισημαίνεται η απουσία του στοιχείου της διαχρονικότητας κατά την ανάπτυξη ορισμένων δεικτών, εξαιτίας, αφενός, της έλλειψης περισσότερων διαδοχικών Εθνικών Απογραφών Δασών και αφετέρου στη διακοπή της Ετήσιας Επετηρίδας Στατιστικών Στοιχείων της Γενικής Γραμματείας Δασών & Φυσικού Περιβάλλοντος το 1986, με αποτέλεσμα η πληροφόρηση για την εξέλιξη ορισμένων δασικών παραμέτρων να είναι ελλιπής και επισφαλής. Ως αποτέλεσμα αυτών των δυσκολιών, ο δείκτης αρκείται σε μια στατική καταγραφή αυτού χωρίς να δείχνει την εξελικτική πορεία ενός δασικού χαρακτηριστικού. Τρεις από τους δείκτες που περιέχονται στον κατάλογο των Πανευρωπαϊκών Δεικτών δεν αναπτύχθηκαν λόγω έλλειψης πληροφοριών ενώ αναπτύχθηκαν

⁸⁴ Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών της Ελλάδας, Υπουργείο Γεωργίας, Αθήνα 2000

και ορισμένοι δείκτες που δεν αναφέρονται στον εν λόγω κατάλογο δεδομένου ότι κάθε χώρα διατηρεί το δικαίωμα να προσθέτει ή να αφαιρεί δείκτες ανάλογα με τις οικολογικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν σ' αυτή. Τα κριτήρια και οι δείκτες, όπως επισημαίνεται και στην εν λόγω έκθεση, θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για τη χάραξη Εθνικής Δασικής Πολιτικής και την σύνταξη Εθνικού Δασικού Προγράμματος.

Τα πανευρωπαϊκά κριτήρια και δείκτες αναπροσαρμόστηκαν κατά την διάρκεια της τέταρτης Διπλοσυγκυβερνητικής Διάσκεψης για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη (MCPFE) στη Βιέννη το 2002⁸⁵, και επομένως προκύπτει η υποχρέωση για την Ελλάδα να εναρμονιστεί με αυτά.

3.1.5. Εθνική Απογραφή Δασών

Η συμβολή των Εθνικών Απογραφών Δασών στην εκτίμηση των δασικών πόρων, τον ορθολογικό σχεδιασμό της δασικής ανάπτυξης και στην διαμόρφωση της δασικής πολιτικής είναι σημαντική. Στην Ελλάδα, ως τώρα έχει πραγματοποιηθεί με επιστημονικές μεθόδους μία μόνο Εθνική Απογραφή Δασών, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύθηκαν το 1992. Εντούτοις, η απογραφή αυτή δεν ήταν ολοκληρωμένη διότι κάλυψε μόνον μέρος των δασικών παραμέτρων και αρκετοί ορισμοί αυτών δεν ταυτίζονται πλήρως με τους ορισμούς που αναφέρονται στις Εκτιμήσεις Δασικών Πόρων του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας/ Οικονομική Επιτροπή του ΟΗΕ για την Ευρώπη (FAO/ECE 1990). Της εν λόγω απογραφής είχε προηγηθεί μια άλλη εμπειρικού τύπου απογραφή με τίτλο «Κατανομή των Δασών της Ελλάδας» του 1964, η οποία αποτελεί μόνον απογραφή εκτάσεων και όχι όγκου ξυλαποθέματος και προσαύξεσης. Η Εθνική Απογραφή Δασών παρέχει ακριβή στοιχεία για την έκταση, τον όγκο, την προσαύξηση, τη θνησιμότητα, την ποιότητα και το είδος της συγκομιζόμενης ξυλείας.⁸⁶

Η έλλειψη περισσότερων απογραφών στην Ελλάδα δυσχεραίνει την ανάλυση των ποσοτικών δεικτών αειφορικής διαχείρισης, διότι δεν υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία. Το γεγονός αυτό, έχει οδηγήσει σε αρνητικά για τη χώρα αποτελέσματα και αποτελεί συχνά αιτία απώλειας χρηματικών εισροών από την Ε.Ε.⁸⁷ Επίσης, η έλλειψη τακτικών ανά

⁸⁵ Improved Pan-European qualitative and quantitative criteria and indicators for sustainable forest management. as adopted by the MCPFE Expert Level Meeting 7-8 October 2002, Vienna, Austria.

⁸⁶ Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών της Ελλάδας, Υπουργείο Γεωργίας, Αθήνα 2000, σελ. 21-22

⁸⁷ Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών της Ελλάδας, Υπουργείο Γεωργίας, Αθήνα 2000, σελ. 22

δεκαετία απογραφών δυσχεραίνει τις ενέργειες συντονισμού και επικοινωνίας της χώρας με την Ε.Ε. στο πλαίσιο υλοποίησης της Δασικής Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης για τα δάση, δεδομένου ότι η επικοινωνία γίνεται κατά κύριο λόγο στη βάση στατιστικών δεδομένων και στοιχείων, έτσι ώστε να απεικονίζεται με ακρίβεια η βιοποικιλότητα των δασών και οι αλλαγές στο απόθεμα του άνθρακα. Επομένως, η πραγματοποίηση τακτικών ανά δεκαετία απογραφών κατά τα πρότυπα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με εναρμονισμένους ορισμούς και συγκρίσιμα δεδομένα, είναι απολύτως απαραίτητη και πρέπει να αποτελέσει πολιτική επιλογή πρώτης προτεραιότητας.

3.2 Συμμετοχή της Ελλάδας σε προγράμματα και διαδικασίες της Ε.Ε.

3.2.1 Εφαρμογή προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε.

3.2.1.1 Κανονισμός Αγροτικής Ανάπτυξης

Όπως έχει αναφερθεί, η Ελλάδα δεν έχει καταρτίσει το Εθνικό της Δασικό Πρόγραμμα, στο οποίο θα έθετε του στόχους της για την αειφόρο διαχείριση, την ανάπτυξη και την προστασία των δασών. Επίσης δεν διαθέτει Εθνική Δασική Πολιτική. Ωστόσο, η χώρα θέτει τις εθνικές της προτεραιότητες και τους στόχους της στον τομέα των δασών μέσω του Κανονισμού Αγροτικής Ανάπτυξης⁸⁸ της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, αξιοποιώντας τα δασικά μέτρα που βρίσκονται σε αυτόν.

Ο Κανονισμός Αγροτικής Ανάπτυξης χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Γεωργίας για την Αγροτική Ανάπτυξη (ΕΓΤΑΑ) και προσφέρει ένα ευρύ φάσμα συγχρηματοδοτούμενων μέτρων διαχείρισης των δασών, τα οποία έχουν γίνει το κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο της ΕΕ για το δασικό τομέα. Με βάση τον ανωτέρω κανονισμό, καταρτίστηκε το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 (Αλέξανδρος Μπαλτατζής) της Ελλάδας το οποίο αποτελεί το μέσο για την υλοποίηση του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης για την περίοδο 2007-2013 και επικεντρώνεται σε τέσσερις θεματικούς άξονες με τα αντίστοιχα μέτρα: 1) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας, 2) Βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου, 3) Βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και 4) Δημιουργία τοπικών ικανοτήτων για την απασχόληση και τη διαφοροποίηση στις αγροτικές περιοχές μέσω της προσέγγισης Leader. Λόγω της μεγάλης

⁸⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)

σημασίας που είχε δοθεί στο περιβάλλον κατά την εκπόνηση του εν λόγω προγράμματος, εντοπίζονται σε αυτό πολλά μέτρα τα οποία με έμμεσο ή άμεσο τρόπο συμβάλουν στην προστασία, διαχείριση και ανάπτυξη των δασών. Ορισμένα από αυτά τα δασικά μέτρα που περιλαμβάνονται στους ανωτέρω θεματικούς άξονες, ιδιαίτερα στον άξονα 2, και χρησιμοποιεί η χώρα προκειμένου να θέσει τους στόχους της βρίσκονται σε συνάφεια με τους στόχους του Σχεδίου Δράσης της Ε.Ε. για τα δάση και συνδέονται άμεσα με τις επιμέρους ενέργειες του εν λόγω σχεδίου. Πιο συγκεκριμένα:

1. Στον άξονα 1 περιλαμβάνονται τα ακόλουθα δασικά μέτρα τα οποία συμβάλουν στην ενίσχυση και ενδυνάμωση του τομέα της δασοκομίας:

α) Μέτρο 111: Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένης της διάδοσης επιστημονικών γνώσεων και καινοτόμων πρακτικών, για τα άτομα που απασχολούνται στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας. Αναφορικά με το δασικό τομέα, το μέτρο αποσκοπεί στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση των ατόμων που εμπλέκονται στον τομέα της δασοκομίας, με σκοπό την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος και την ανάπτυξη στρατηγικών και οργανωτικών δεξιοτήτων όσον αφορά στη διαχείριση της δασοκομικής εκμετάλλευσης. Η παρεχόμενη επαγγελματική εκπαίδευση στο πλαίσιο του μέτρου, θα προσφέρει στους εκπαιδευόμενους σύγχρονες γνώσεις και δεξιότητες σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που εστιάζονται κυρίως στην ευαισθητοποίηση τους σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας και επίτευξης των δασοπεριβαλλοντικών προτεραιοτήτων. Ο στόχος του μέτρου αυτού δεν παρουσιάζει συνάφεια με τους στόχους του Σχεδίου Δράσης της Ε.Ε. για τα δάση. Ο φορέας εφαρμογής του μέτρου είναι η Δ/νση Γεωργικών Εφαρμογών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

β) Μέτρο 114: Χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών παρεχόμενων στην εκμετάλλευση γεωργικών και δασοκομικών. Αναφορικά με το δασικό τομέα το μέτρο αποσκοπεί στη στήριξη των δασοκαλλιεργητών να κάνουν χρήση υπηρεσιών παροχής συμβουλών με στόχους τη διαρκή βελτίωση της τήρησης των κανονιστικών προτύπων και τη βελτίωση των επιδόσεων και της αειφορίας των δασικών εκμεταλλεύσεων. Ο στόχος του μέτρου αυτού δεν παρουσιάζει συνάφεια με τους στόχους του Σχεδίου Δράσης της Ε.Ε. για τα δάση. Ο φορέας εφαρμογής του μέτρου είναι η Γενική Δ/νση Φυτικής Παραγωγής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

γ) Μέτρο 123: Αύξηση της αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων. Στόχος του μέτρου είναι η αύξηση της προστιθέμενης αξίας και της ανταγωνιστικότητας των δασικών

προϊόντων μέσω επενδύσεων που αφορούν στην διατήρηση και αύξηση της προμήθειας πρώτης ύλης, στον εκσυγχρονισμό και την ίδρυση των πολύ μικρών μονάδων μεταποίησης και στην βελτίωση της εμπορίας των προϊόντων, δεδομένου ότι η ανταγωνιστικότητα στον δασικό τομέα της χώρας παρουσιάζει μία στασιμότητα τα τελευταία χρόνια ως προς την παραγωγή δασικών προϊόντων ενώ οι εισαγωγές ξυλείας είτε πρώτης ύλης (στρογγυλής ξυλείας) είτε προϊόντων πρωτογενούς επεξεργασίας, αυξάνονται διαρκώς για να ικανοποιήσουν την εγχώρια ζήτηση. Ο στόχος του μέτρου αυτού δεν παρουσιάζει συνάφεια με τους στόχους του Σχεδίου Δράσης της Ε.Ε. για τα δάση.

Ο φορέας εφαρμογής του μέτρου είναι η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

δ) Μέτρο 125: Βελτίωση και ανάπτυξη της υποδομής που σχετίζεται με την ανάπτυξη και προσαρμογή της γεωργίας και της δασοκομίας. Σε ό,τι αφορά στο δασικό τομέα υπάρχει η δράση «Διάνοιξη και Βελτίωση δασικού οδικού δικτύου εντός των υπό εκμετάλλευση δασών». Στόχος του μέτρου είναι η αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση (με την ευρύτερη έννοιά της) και επιτήρηση των δασών και δασικών εκτάσεων της χώρας, οι καλύτερες συνθήκες διαβίωσής του ορεινού πληθυσμού και η ανάπτυξη του τουρισμού. Για να είναι προσπελάσιμο το δασικό οδικό δίκτυο, που έχει διανοιγεί ή πρόκειται να διανοιγεί στα δάση και δασικές εκτάσεις της χώρας, απαιτείται η διαρκής βελτίωσή του.

Ο στόχος του μέτρου αυτού συνδέεται με το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα δάση και συγκεκριμένα συνεισφέρει στο στόχο «Βελτίωση και προστασία του περιβάλλοντος», του Σχεδίου Δράσης, καθώς υπάρχει συνάφεια, με την έννοια της επιτήρησης των δασών, με τη βασική ενέργεια 9 του εν λόγω στόχου, που επιδιώκει την βελτίωση της προστασίας των δασών στην Ε.Ε. Ο φορέας εφαρμογής του μέτρου είναι η Δ/ση Διαχείρισης Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος της Γενικής Δ/σης Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος της Ειδικής Γραμματείας Δασών του ΥΠΕΚΑ.

2. Στον άξονα 2 περιλαμβάνονται δασικά μέτρα που συνδέονται άμεσα με την προστασία και αναβάθμιση των δασών, των φυσικών πόρων και του τοπίου:

α) Μέτρο 221: Πρώτη δάσωση γεωργικής γης. Το μέτρο αποσκοπεί στην επέκταση και βελτίωση των δασικών πόρων, μέσω της στήριξης της πρώτης δάσωσης γεωργικών γαιών. Ο στόχος του μέτρου είναι η προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος και ιδίως η ενίσχυση της αντιδιαβρωτικής προστασίας, ο εμπλουτισμός του υπόγειου υδροφορέα, η διατήρηση της βιοποικιλότητας και η αύξηση της φυτικής μάζας για την άμβλυνση των κλιματικών

μεταβολών, εξαιτίας των πιέσεων που δέχονται οι φυσικοί πόροι και η βιοποικιλότητα από την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας.

Ο στόχος του μέτρου αυτού, συνδέεται άμεσα με την Δασική Στρατηγική καθώς και τους στόχους του Σχεδίου Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δάση, και συγκεκριμένα συνεισφέρει στους 2 από τους 4 βασικούς στόχους του οι οποίοι επιγραμματικά είναι:

- Η βελτίωση και προστασία του περιβάλλοντος
- Η Συμβολή στην ποιότητα ζωής.

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με το στόχο «βελτίωση και προστασία του περιβάλλοντος» του Σχεδίου Δράσης για τα δάση, το μέτρο συνδέεται με τη βασική ενέργεια 6 για την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, δεδομένου ότι η συμβολή της δασοκομίας για την δέσμευση του άνθρακα, δύναται να είναι η αύξηση της έκτασης των δασών μέσω της δάσωσης γεωργικής γης, με είδη που είναι προσαρμοσμένα στις τοπικές συνθήκες ή κατά προτίμηση, αυτόχθονα είδη ή είδη τοπικής προέλευσης. Επίσης, το μέτρο συνδέεται με τις βασικές ενέργειες 7 και 9, του ίδιου στόχου, αφού συμβάλλει στην προστασία των δασών και τη διατήρηση της δασικής βιοποικιλότητας. Για αυτό το λόγο η υλοποίηση του μέτρου πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που να μην επηρεάζει αρνητικά περιοχές, οικοτόπους και τοπία οικοσυστημάτων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον ή είναι αξιοσημεία από οικολογική άποψη. Επιπλέον, σε ό,τι αφορά στο στόχο «συμβολή στην ποιότητα ζωής» του Σχεδίου Δράσης, το μέτρο συνδέεται με τις βασικές ενέργειες 11 και 12 για τη διατήρηση και επαύξηση των προστατευτικών λειτουργιών των δασών και τη διεύρυνση του δυναμικού των αστικών και περιαστικών δασών. Το μέτρο αυτό συμβάλλει, επίσης, στην κοινοτική στρατηγική κατευθυντήρια γραμμή 3.2 «Βελτίωση του περιβάλλοντος και του τοπίου» της απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για την αγροτική ανάπτυξη 2007 – 2013⁸⁹. Ο φορέας εφαρμογής του μέτρου είναι η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

β) Μέτρο 224: Ενισχύσεις Natura 2000. Η λογική του μέτρου είναι να δοθούν κίνητρα σε ιδιώτες δασοκτήμονες (ιδιώτες ιδιοκτήτες δασών ή ενώσεις τους, και μισθωτές των ιδιοκτητών αυτών εκτάσεων) για την λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000, ώστε να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη, εφ' όσον

⁸⁹ Απόφαση 2009/61/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για την αγροτική ανάπτυξη 2007 – 2013

οι ενοχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις όσον αφορά τους στόχους που τίθενται από την οδηγία 92/43/ΕΟΚ και την 79/409/ΕΟΚ και για την διευθέτηση συγκεκριμένων προβλημάτων που απορρέουν από την εφαρμογή τους.

Το μέτρο αποσκοπεί στη διαφύλαξη, βελτίωση και αποκατάσταση μιας επαρκούς ποικιλίας και έκτασης βιοτόπων και οικοτόπων για όλα τα είδη της άγριας πτηνοπανίδας και η διατήρηση των κατάλληλων συνθηκών φωλεοποίησης και αναπαραγωγής των ειδών του παραρτήματος Ι της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. Αυτό θα πραγματοποιηθεί με τη στήριξη ετησίως και ανά εκτάριο δάσους σε ιδιώτες ιδιοκτήτες δασών ή ενώσεις τους, για να αντισταθμίσει το κόστος και το διαφυγόν εισόδημα εξαιτίας των περιορισμών στη χρήση των δασών και άλλων δασικών εκτάσεων, που οφείλονται στην εφαρμογή των οδηγιών 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΟΚ στη συγκεκριμένη περιοχή.

Ο στόχος του μέτρου αυτού συνδέεται με τη Δασική Στρατηγική και με τους στόχους του Σχεδίου Δράσης της Ε.Ε. για τα δάση. Συγκεκριμένα συνεισφέρει στο στόχο «Βελτίωση και προστασία του περιβάλλοντος» καθώς υπάρχει συνάφεια με τη βασική ενέργεια 7 του εν λόγω στόχου, που επιδιώκει τη συμβολή για την επίτευξη των αναθεωρημένων κοινοτικών στόχων για τη βιοποικιλότητα για την περίοδο από το 2010 και μετέπειτα. Επίσης, συνεισφέρει στο στόχο «Συμβολή στην ποιότητα ζωής» καθώς υπάρχει συνάφεια με τη βασική ενέργεια 11, του εν λόγω σχεδίου, που επιδιώκει τη διατήρηση και επαύξηση των προστατευτικών λειτουργιών των δασών. Επιπλέον, υπάρχει συνάφεια με το 6ο Κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον⁹⁰, άρθρα 2 και 6 τα οποία προβλέπουν την στήριξη μέτρων για την ποιοτική αναβάθμιση των φυσικών οικοσυστημάτων. Ο Φορέας εφαρμογής του μέτρου είναι η Δ/ση Αισθητικών Δασών, Δρυμών και Θήρας της Γενικής Δ/σης Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος της Ειδικής Γραμματείας Δασών του ΥΠΕΚΑ

γ) Μέτρο 226: Αποκατάσταση του δασοκομικού δυναμικού και εισαγωγή δράσεων πρόληψης.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι δασικές πυρκαγιές έχουν καταστροφικές συνέπειες στο περιβάλλον και ειδικότερα στα δάση της χώρας μας, προκαλώντας την έντονη διάβρωση, απερίμωση, απώλεια της βιοποικιλότητας και των ενδιαιτημάτων, καθώς επίσης και την υποβάθμιση της ποιότητας του νερού, ο στόχος του μέτρου είναι η αποκατάσταση του δασοκομικού δυναμικού και η βελτίωση των συνθηκών πρόληψης για την αντιτυρική

⁹⁰ Απόφαση 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου για τη θέσπιση του 6^{ου} κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον.

προστασία των δημόσιων δασών και δασικών εκτάσεων που διασφαλίζει την προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, την αύξηση της βιοποικιλότητας, την υδατική ισορροπία – λεκάνες απορροής, την πρόληψη των φυσικών κινδύνων (πυρκαγιές, πλημμύρες, διάβρωση του εδάφους) και την άμβλυνση των κλιματικών αλλαγών.

Στο πλαίσιο αυτού του μέτρου, είναι επιλέξιμες οι ακόλουθες δράσεις:

Δράση 1: Βελτίωση των συνθηκών πρόληψης για την αντιτυρική προστασία των δασών και δασικών εκτάσεων και αποκατάσταση δασών και δασικών εκτάσεων που έχουν υποστεί καταστροφές κυρίως από πυρκαγιές,

Δράση 2: Ορεινά αντιπλημμυρικά και αντιδιαβρωτικά έργα για αποφυγή των επιπτώσεων πλημμυρών,

Δράση 3: Έργα Αναδάσωσης - Ορεινά αντιπλημμυρικά και αντιδιαβρωτικά έργα αποκατάστασης καμένων εκτάσεων.

Ο στόχος του μέτρου αυτού συνδέεται με τη Δασική Στρατηγική και με τους στόχους του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τα δάση. Συγκεκριμένα συνεισφέρει στο στόχο «Βελτίωση και προστασία του περιβάλλοντος» του Σχεδίου Δράσης καθώς υπάρχει συνάφεια με τις βασικές ενέργειες 6, 7 και 9 του εν λόγω στόχου, οι οποίες επιδιώκουν την άμβλυνση της κλιματικής αλλαγής, τη διατήρηση της δασικής βιοποικιλότητας και την βελτίωση της προστασίας των δασών της Ε.Ε. Επίσης, συνεισφέρει στο στόχο «Συμβολή στην ποιότητα ζωής» του Σχεδίου Δράσης καθώς υπάρχει συνάφεια με τη βασική ενέργεια 11 του εν λόγω στόχου, που επιδιώκει τη διατήρηση και επαύξηση των προστατευτικών λειτουργιών των δασών.

Επιπλέον, υπάρχει συνάφεια με την απόφαση της Επιτροπής που δηλώνει ότι το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, έχει ταξινομηθεί σε ζώνη υψηλού κινδύνου. Η απόφαση αυτή λήφθηκε στα πλαίσια εφαρμογής της παρ. 2 και 5 του άρθρου 2 του Κανονισμού για την πυροπροστασία των κοινοτικών δασών⁹¹.

Τέλος το μέτρο αυτό συμβάλλει στην κοινοτική στρατηγική κατευθυντήρια γραμμή 3.2 «Βελτίωση του περιβάλλοντος και του τοπίου» της απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για την αγροτική ανάπτυξη 2007 – 2013. Ο Φορέας εφαρμογής της Δράσης 1 είναι η Δ/ση Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος της Γενικής Δ/σης Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος της Ειδικής Γραμματείας Δασών του ΥΠΕΚΑ και αντίστοιχα ο φορέας εφαρμογής των Δράσεων 2 και 3 είναι η Δ/ση Αναδασώσεων και Ορεινής Υδρονομίας της

⁹¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2158/1992 του Συμβουλίου, για την πυροπροστασία των κοινοτικών δασών

Γενικής Δ/σης Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος της Ειδικής Γραμματείας Δασών του ΥΠΕΚΑ.

δ) Μέτρο 227: Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις.

Το μέτρο στοχεύει στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων (προστασία της βιοποικιλότητας, διατήρηση του τοπίου) με την δημιουργία μη κερδοφόρων επενδύσεων σε δάση και δασικές εκτάσεις, στοχεύοντας επίσης και στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών αναψυχής, με την επαύξηση της αξίας αυτών των περιοχών προς όφελος του κοινού. Επιπρόσθετα, η βιολογική καταπολέμηση της ασθένειας του έλκους της καστανιάς που έχει προσβάλλει τα περισσότερα καστανοδάση της χώρας, θα συμβάλλει στην διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην άμβλυνση των κλιματικών αλλαγών και στην βελτίωση της αισθητικής του τοπίου. Στο πλαίσιο αυτού του μέτρου, είναι επιλέξιμες οι ακόλουθες δράσεις:

Δράση 1: «Έργα δασικής αναψυχής σε δημόσια δάση και δασικές εκτάσεις» και

Δράση 2: «Εκπόνηση μελέτης και εκτέλεση των προβλεπόμενων από αυτή μικρών έργων για την καταπολέμηση του έλκους της καστανιάς»

Εντούτοις, θα γίνει εφαρμογή του μέτρου μόνο για τη δράση (2).

Ο στόχος του μέτρου αυτού συνδέεται με τη Δασική Στρατηγική και με τους στόχους του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τα δάση. Συγκεκριμένα συνεισφέρει στο στόχο «Βελτίωση και προστασία του περιβάλλοντος» του Σχεδίου Δράσης καθώς υπάρχει συνάφεια με τις βασικές ενέργειες 6 και 7 του εν λόγω στόχου, οι οποίες επιδιώκουν την άμβλυνση της κλιματικής αλλαγής και τη διατήρηση της δασικής βιοποικιλότητας. Επίσης, συνεισφέρει στο στόχο «Συμβολή στην ποιότητα ζωής» του Σχεδίου Δράσης καθώς υπάρχει συνάφεια με τη βασική ενέργεια 11 του εν λόγω στόχου, που επιδιώκει τη διατήρηση και επαύξηση των προστατευτικών λειτουργιών των δασών. Επιπλέον, υπάρχει συνάφεια με το 6ο Κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον, άρθρα 2 και 6 τα οποία προβλέπουν την στήριξη μέτρων για την ποιοτική αναβάθμιση των φυσικών οικοσυστημάτων. Ο φορέας εφαρμογής του μέτρου είναι η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

3. Στον άξονα 3 περιλαμβάνονται τα ακόλουθα μέτρα:

α) Μέτρο 313: Ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων. Ο στόχος του μέτρου αυτού δεν παρουσιάζει συνάφεια με τους στόχους του Σχεδίου Δράσης της Ε.Ε. για τα δάση. Ο φορέας εφαρμογής του μέτρου είναι η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

β) Μέτρο 323: Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς.

Στόχος του μέτρου είναι η προστασία και ανάδειξη περιοχών φυσικού κάλλους, καθώς και των παραδοσιακών στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς της υπαίθρου. Ενδεικτικά περιλαμβάνει σχέδια δράσης και παρεμβάσεις σχετικές με τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση περιοχών, με προτεραιότητα σε τοποθεσίες υψηλής φυσικής αξίας (όταν αυτές προσδιοριστούν με σχετική μελέτη-εμπειρογνωμοσύνη) όπως βελτίωση – σήμανση μονοπατιών, φυτοτεχνικές εργασίες, τεχνικά έργα μικρής κλίμακας για την προστασία του εδάφους, διαμόρφωση θέσεων θέας καθώς και δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, εκτός των περιοχών Natura. Ο στόχος του μέτρου αυτού δεν παρουσιάζει συνάφεια με τους στόχους του Σχεδίου Δράσης της Ε.Ε. για τα δάση. Ο φορέας εφαρμογής του μέτρου είναι η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

3.2.1.2 Άλλα προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε.

Η Ελλάδα, εκτός του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 (Αλέξανδρος Μπαλατατζής) στο πλαίσιο του Κανονισμού Αγροτικής Ανάπτυξης της Κ.Α.Π., υλοποιεί τα ακόλουθα προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε.⁹²

- Το έργο με τίτλο AdaptFor «Προσαρμογή της διαχείρισης των δασών στην κλιματική αλλαγή στην Ελλάδα».

Το έργο διεξάγεται στο πλαίσιο του προγράμματος Life+ (LIFE08 ENV/GR/000554) και υλοποιείται από το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος και αποσκοπεί:

- Στην επίδειξη της προσέγγισης προσαρμογής της δασικής διαχείρισης στην κλιματική αλλαγή.
- Στην ενδυνάμωση των δασικών υπηρεσιών στο να προσαρμόσουν τη δασική διαχείριση στις περιοχές αρμοδιότητάς τους.
- Στην ευρεία επικοινωνία της ανάγκης προσαρμογής της δασικής διαχείρισης στην κλιματική αλλαγή και η διάχυση των αποτελεσμάτων του έργου σε όλους τους εμπλεκόμενους και στο γενικό κοινό.

⁹² Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Διαθέσιμο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=562&language=el-GR>

Το εν λόγω έργο συγχρηματοδοτείται από τη Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, με προϋπολογισμό 1.719.112 €, εκ των οποίων ποσό 833.356 € (48,48%) αποτελεί Κοινοτική χρηματοδότηση. Το έργο ξεκίνησε την 1-1-2010 και αναμένεται να ολοκληρωθεί την 30-6-2013.

- Το έργο με τίτλο «Αποκατάσταση των δασών Pinus nigra στον Πάρνωνα (GR2520006) μέσω μιας δομημένης προσέγγισης»

Το έργο διεξάγεται στο πλαίσιο του προγράμματος Life+ (LIFE07 NAT/GR/000286) και υλοποιείται από το Μουσείο Γουλιανδρή Φυσικής Ιστορίας/Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων σε συνεργασία με την Περιφέρεια Πελοποννήσου, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, τον Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού και τη Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος.

Το έργο αποσκοπεί:

- Στην επίδειξη της εφαρμογής μιας δομημένης προσέγγισης για την αποκατάσταση του τύπου οικοτόπου προτεραιότητας «(Υπο)Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά μαυρόπευκα» με κωδικό 9530 και στη διάδοση της χρήσης της στην Ελλάδα και στις άλλες χώρες της Μεσογείου όπου απαντά η μαύρη πεύκη.
- Στην αποκατάσταση 2.900 στρεμμάτων του τύπου οικοτόπου προτεραιότητας «(Υπο)Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά μαυρόπευκα» στον Τόπο Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) GR2520006 Όρος Πάρνωνα και περιοχή Μαλεβής» που αντιστοιχεί στο 68% της καμένης έκτασης του τύπου οικοτόπου στον Τόπο Κοινοτικής Σημασίας.

Το έργο συγχρηματοδοτείται από τη Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, με προϋπολογισμό 3.035.791,00 ευρώ, εκ των οποίων ποσό 2.270.468,09 ευρώ (74,79%) αποτελεί Κοινοτική χρηματοδότηση. Το έργο ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2009 και αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Ιούνιο του 2013.

- Το πρόγραμμα με τίτλο Paws for Mediterranean Forests (Paws-Med)-Δασική Παιδαγωγική στα Μεσογειακά Δάση.

Το εν λόγω υλοποιείται, στο πλαίσιο του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Lifelong Learning Programme», της δράσης «Leonardo da Vinci Transfer of innovation» (DE/09/LLP-LdV/TOI/147245). Από την Ελλάδα συμμετέχει η Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος και στόχος του Προγράμματος PAWS είναι η δημιουργία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος, το οποίο:

- να ενισχύσει τις ικανότητες των δασολόγων σε επίπεδο ολιστικής παιδαγωγικής, ψυχολογίας και επικοινωνιακών δυνατοτήτων,
- να βοηθήσει τους δασολόγους να βελτιώσουν την ποιότητα της διδασκαλίας τους,
- να διδάξει στους δασολόγους το σχεδιασμό και την προετοιμασία παιδαγωγικά κατάλληλων εκδρομών και σεμιναρίων για ειδικές ομάδες-στόχους.

Η γενική ιδέα στην οποία βασίστηκε το πρόγραμμα Paws ήταν η ανάπτυξη ενός κοινού εκπαιδευτικού εργαλείου για όλες τις συμμετέχουσες χώρες της βόρειας και κεντρικής Ευρώπης.

Πρόσφατα (31-12-2010), ολοκληρώθηκε το έργο με τίτλο FutMon «Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός συστήματος παρακολούθησης δασών στην ΕΕ». Το έργο διεξήχθη στο πλαίσιο του προγράμματος (Life+). Σκοπός του συγκεκριμένου έργου ήταν η μέτρηση, συλλογή και επεξεργασία των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων στα δάση για την παρακολούθηση της κατάστασής τους και την συμπλήρωση της Ευρωπαϊκής βάσης δεδομένων. Από την χώρα μας στο πρόγραμμα αυτό συμμετείχε η Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, με συνολικό αρχικό προϋπολογισμό δαπανών 393.699,00 € για τα έργα και εργασίες που είχε αναλάβει να υλοποιήσει. Η οικονομική ενίσχυση από την Κοινότητα ανήλθε στο 50% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών. Η εκτέλεση του έργου είχε διάρκεια 24 μήνες, με ημερομηνία έναρξης την 1-1-2009 και ημερομηνία ολοκλήρωσης την 31-12-2010.

3.2.2 Συμμετοχή της Ελλάδας σε διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα σε επίπεδο Ε.Ε.

Η Ελλάδα ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμμετέχει και παρακολουθεί τις διαδικασίες που αφορούν τα δάση, τόσο σε επίπεδο Ε.Ε. όσο σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και διεθνές επίπεδο.⁹³

Σε διεθνές επίπεδο, η Ελλάδα συμμετέχει στο Φόρουμ Δασών των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Forum on Forests, UNFF), στις Συνόδους της Επιτροπής Δασών (Committee on Forestry) του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας των Η.Ε. (FAO), στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δασών (European Forestry Commission) του FAO και την Επιτροπή Ξυλείας

⁹³ Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Απολογισμός των Δραστηριοτήτων των Δασικών Υπηρεσιών των ετών 2006, 2007 και 2008. Διαθέσιμο σε <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=588&language=el-GR>

(Timber Committee) της Οικονομικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Ευρώπη (United Nations Economic Commission for Europe, UNECE).

Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, η Ελλάδα συμμετέχει στις διαδικασίες της Υπουργικής Διάσκεψης για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe, MCPFE). Επίσης, συμμετέχει στις συναντήσεις του διεθνούς προγράμματος συνεργασίας στην εκτίμηση και παρακολούθηση των επιδράσεων των αερίων ρυπαντών στα δάση (ICP-FORESTS). Το ICP-FORESTS παρακολουθεί την κατάσταση των δασών στην Ευρώπη, σε συνεργασία με την Ε.Ε.

Σε επίπεδο Ε.Ε. το σπουδαιότερο όργανο με συμβουλευτικό ρόλο στις διαδικασίες διαμόρφωσης δασικής πολιτικής είναι η Μόνιμη Δασική Επιτροπή (Standing Forestry Committee) της Γενικής Δ/σης Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης της Ε.Ε. Η Ελλάδα συμμετέχει στις συναντήσεις της εν λόγω επιτροπής, με έναν εκπρόσωπο υπάλληλο της Ειδικής Γραμματείας Δασών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, με αρμοδιότητα σχετικά με θέματα διεθνούς και εθνικής πολιτικής. Η Μ.Δ.Ε. όταν ιδρύθηκε το 1989 είχε τον εξής τριπλό ρόλο: διαβουλεύσεις και διαχείριση για τα ειδικά δασικά μέτρα, φόρουμ διαβουλεύσεων ad hoc που συνεισφέρει με το απόθεμα πείρας του στην εκπόνηση των δασικών μέτρων στο πλαίσιο των επιμέρους κοινοτικών πολιτικών και χώρος ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής.⁹⁴ Ιδιαίτερα όμως μετά την υιοθέτηση από την ΕΕ του Σχεδίου Δράσης για τα δάση, η Επιτροπή δεσμεύτηκε να ενισχύσει την ενεργό συμμετοχή της ΜΔΕ στις διαδικασίες διαμόρφωσης πολιτικής, με το συμβουλευτικό της ρόλο, ενθαρρύνοντάς την να υποβάλλει έγγραφα απόψεων και εκθέσεις με δική της πρωτοβουλία και να καταρτίσει ετήσια προγράμματα εργασίας από κοινού με την Επιτροπή, προκειμένου να καταστεί δυνατή η συντονισμένη εφαρμογή του σχεδίου δράσης. Οι μέθοδοι εργασίας της ΜΔΕ προσαρμόστηκαν, αξιοποιώντας τις ομάδες εργασίας ad hoc. Σήμερα, η Μόνιμη Δασική Επιτροπή εκπροσωπώντας τις κεντρικές υπηρεσίες δασών των 27 κρατών μελών της ΕΕ, λειτουργεί ως η κεντρική πλατφόρμα συντονισμού και επικοινωνίας στο Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα δάση.⁹⁵ Λειτουργεί κυρίως βάσει των ετήσιων προγραμμάτων εργασίας, των κοινών συνεδριάσεων με τη Συμβουλευτική Ομάδα

⁹⁴ Europa. Available online on http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/environment/l24277_el.htm

⁹⁵ Albert-Ludwigs-University Freiburg; Institute of Forest and Environmental Policy; Ecologic Institute Berlin “EU policy options for the protection of European forests against harmful impacts” (ENV.B.1/ETU/2008/0049: OJ 2008/S 112 – 149606), September 2009, p. 39

Δασοκομίας και Φελλού⁹⁶ και τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την πολιτική της Κοινότητας σχετικά με τη δασοκομία και τις δασικές βιομηχανίες⁹⁷. Η ενδιάμεση αξιολόγηση του Σχεδίου Δράσης για τα δάση, χρηματοδοτήθηκε από την Επιτροπή και υποστηρίχθηκε από τη Μόνιμη Δασική Επιτροπή. Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία που συνεπάγεται η συμμετοχή στην εν λόγω επιτροπή για το συντονισμό και την επικοινωνία της χώρας ως προς τη διαμόρφωση της δασικής πολιτικής, είναι αξιοσημείωτη η απουσία εκπροσώπησης της Ελλάδας στις συναντήσεις της εν λόγω επιτροπής το 2010⁹⁸.

Επιπρόσθετα, σε επίπεδο Ε.Ε. η Ελλάδα συμμετέχει στις συναντήσεις της Ομάδας Εργασίας Εμπειρογνομόνων στη Δασοπονία (Council Working Party on Forestry) του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που επεξεργάζεται τα θέματα δασών που εξετάζονται από το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας και Αλιείας και στην ομάδα Εμπειρογνομόνων (Expert Group) της Ε.Ε. για τις «Χρήσεις Γης – Αλλαγές Χρήσεων Γης και Δασοπονία» (LULUCF), η οποία ασχολείται με θέματα που αφορούν τον τομέα μέθοδοι υπολογισμού και αναφοράς εκπομπών/απορροφήσεων αερίων του θερμοκηπίου.

Στην διαδικασία της Πράσινης Βίβλου που εξέδωσε η Επιτροπή το Μάρτιο του 2010 με σκοπό την έναρξη δημόσιας διαβούλευσης σχετικά με την προσέγγιση που πρέπει να επιλέξει η Ε.Ε. για την προστασία των δασών και τη σχετική πληροφόρηση στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής, το αρμόδιο Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής της Ελλάδας, ζήτησε από διάφορους φορείς, συγκεκριμένα το ΕΘΙΑΓΕ, Τμήματα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος ΑΕΙ και ΤΕΙ, Διευθύνσεις Δασών, Ένωση Δασοκτημόνων Ελλάδας και τις Διευθύνσεις Δασών της Γενικής Διεύθυνσης Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος της κεντρικής υπηρεσίας του υπουργείου, να αποστείλουν τις απόψεις τους επί της Πράσινης Βίβλου, προκειμένου να τις λάβει υπόψη του. Ο σκοπός αυτής της διαβούλευσης ήταν η Επιτροπή να βασιστεί στις απόψεις του κοινού, των κρατών μελών, των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. και άλλων εμπλεκόμενων φορέων στην Πράσινη Βίβλο για να κρίνει κατά πόσον απαιτούνται πρόσθετα μέτρα σε επίπεδο ΕΕ. Μετά την ολοκλήρωση της δημόσιας διαβούλευσης στις 31-7-2010, η Επιτροπή

⁹⁶ Απόφαση της Επιτροπής 2004/391/ΕΚ, της 23^{ης} Απριλίου 2004 για τις συμβουλευτικές ομάδες επί θεμάτων κοινής γεωργικής πολιτικής

⁹⁷ Απόφαση της Επιτροπής 97/837/ΕΚ, της 9^{ης} Δεκεμβρίου 1997 που τροποποιεί την απόφαση 83/247/ΕΟΚ σχετικά με τη σύσταση συμβουλευτικής επιτροπής για την κοινοτική πολιτική στον τομέα της ξυλείας.

⁹⁸ Standing Forestry Committee (SFC). Available online at <http://ec.europa.eu/agriculture/minco/othco/forest/index.htm>

δημοσίευσε στον δικτυακό τόπο Eurora⁹⁹ τα αποτελέσματα της διαβούλευσης με τις συνεισφορές στο διάλογο. Με βάση αυτά τα αποτελέσματα, η Ελλάδα δεν περιλαμβάνεται στον αντίστοιχο κατάλογο των κυβερνήσεων και δημοσίων υπηρεσιών (governments and public bodies) των κρατών μελών που συνεισέφεραν τις απόψεις τους επί της Πράσινης Βίβλου. Κατά συνέπεια δεν υπάρχουν καταγεγραμμένες επίσημα οι προτάσεις της κεντρικής υπηρεσίας δασών της χώρας στα συγκεκριμένα ερωτήματα που τίθενται στο πλαίσιο της Πράσινης Βίβλου. Το γεγονός αυτό είναι ανεξάρτητο από τη συμμετοχή της χώρας σε πολιτικό επίπεδο στα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. όπου γίνονται γνωστές οι θέσεις της Ελλάδας σε ζητήματα περιβάλλοντος και δασών. Εντούτοις, εάν συνδυαστεί με την απουσία της Ελλάδας από τις συναντήσεις της Μόνιμης Δασικής Επιτροπής το 2010, ενισχύει την άποψη ότι μεγάλο μέρος του προβλήματος συντονισμού και προσαρμογής της χώρας εντοπίζεται στην έλλειψη ουσιαστικής εθνικής εκπροσώπησης (έλλειψη εκπροσώπησης, υποεκπροσώπηση, μη κατάθεση απόψεων ή προτάσεων)¹⁰⁰ στις επιτροπές και διαδικασίες της Ε.Ε. που επεξεργάζονται τα σχέδια των σχετικών με τα δάση πολιτικών.

3.2.3 Συντονισμός μεταξύ ελληνικής δασικής πολιτικής και των υπόλοιπων εθνικών δασικών πολιτικών μέσω της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού (Open Method of Coordination)

Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού (ΑΜΣ) στην Ευρώπη είναι μια διακυβερνητική μέθοδος μέσα από μια εθελοντική πολιτική διαδικασία που παρέχει ένα πλαίσιο συντονισμού των εθνικών πολιτικών των κρατών μελών προς ορισμένους κοινούς στόχους. Η μέθοδος αυτή περιλαμβάνει μέτρα «ελαστικού χαρακτήρα» (soft law), όπως κατευθυντήριες γραμμές, διάδοση βέλτιστων πρακτικών και συγκριτικής αξιολόγησης αυτών, για να ενθαρρύνουν την συνεργασία και το συντονισμό μεταξύ των κρατών μελών, τα οποία είναι λίγο πολύ δεσμευτικά για τα κράτη μέλη, αλλά δεν έχουν ποτέ τη μορφή νομοθετικών εργαλείων (π.χ. οδηγιών, κανονισμών ή αποφάσεων). Είναι μια μέθοδος, η οποία είναι σχεδιασμένη κατά τρόπον ώστε να βοηθά τα κράτη μέλη να αναπτύσσουν σταδιακά τις πολιτικές τους, στην οποία ακολουθείται μια πλήρως αποκεντρωμένη προσέγγιση σύμφωνη με την αρχή της επικουρικότητας.

⁹⁹ European Commission, Environment, Consultations. Available online at http://ec.europa.eu/environment/consultations/forests_en.htm

¹⁰⁰ Πολιτεία για το Περιβάλλον. Πρόταση για εθνικό σύστημα διακυβέρνησης. Σχέδιο για δημόσιο διάλογο, WWF, Μάιος 2008, σελ. 5

Στο Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα δάση, και συγκεκριμένα στη βασική ενέργεια 15, προτείνεται να διερευνηθεί η δυνατότητα εφαρμογής της ΑΜΣ στα Εθνικά Δασικά Προγράμματα για τον εθελοντικό συντονισμό των κρατών μελών στο πεδίο της δασικής πολιτικής. Η κύρια ιδέα μιας ΑΜΣ για τη δασική προστασία είναι να αναπτυχθεί μια περισσότερο συντονισμένη πολιτική προσέγγιση που να εξασφαλίζει ότι τα δάση στην Ευρώπη προστατεύονται επαρκώς από τις επιβλαβείς επιδράσεις, λαμβάνοντας υπόψη την ποικίλη και περιφερειακά διαφορετική οικολογική, οικονομική και κοινωνική διάσταση των δασών και της δασοκομίας. Η εφαρμογή της ΑΜΣ στη διαμόρφωση δασικής πολιτικής αποτελεί μια προσέγγιση που στηρίζεται στην εθελοντική διαδικασία συντονισμού στο δασικό τομέα με δεδομένο ότι από τα κύρια χαρακτηριστικά αυτής της μεθόδου είναι ο χαλαρού χαρακτήρα (soft law) συντονισμός σε επίπεδο ΕΕ και η πρόκληση μιας διαδικασίας εκμάθησης μέσω της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και της συγκριτικής αξιολόγησης αυτών, αφήνοντας ακόμη και ενθαρρύνοντας την αρμοδιότητα και την κυριαρχία της δασικής πολιτικής στο επίπεδο των κρατών μελών. Έτσι μέσω αυτής της μεθόδου μπορεί να επιτευχθεί η επικοινωνία, η συνεργασία και η συνοχή της ευρωπαϊκής πολιτικής στη δασική προστασία.¹⁰¹

Στο πρόγραμμα εργασίας για την εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τα δάση, η δραστηριότητα αυτή προγραμματίστηκε για τη δεύτερη περίοδο εφαρμογής του ΣΔΔ-ΕΕ (2010-2011), και επισημαίνεται ότι μια προκαταρκτική εργασία θα δείξει πως εφαρμόστηκε η Α.Μ.Σ. σε άλλα πεδία πολιτικής.¹⁰²

Το πιθανό μεθοδολογικό πλαίσιο εφαρμογής της Α.Μ.Σ. στη δασική πολιτική συζητήθηκε στην ΜΔΕ και συνοψίζεται στα εξής: α) σε μια τυπική απόφαση του Συμβουλίου έναρξης της διαδικασίας, β) στην ανάπτυξη κοινών στόχων, κατευθυντηρίων γραμμών, συγκριτικών αξιολογήσεων σε συμφωνία με ήδη υπάρχοντα πολυεθνικά επιτεύγματα (Δασική Στρατηγική της ΕΕ, αποφάσεις MCPFE) ή μέσω των Εθνικών Δασικών Προγραμμάτων σε εθνικό επίπεδο, γ) στην μετατροπή των κατευθυντήριων γραμμών σε πράξεις και δ) στην εισαγωγή μηχανισμών για σύγκριση, συγκριτική αξιολόγηση και προσδιορισμό των καλών πρακτικών προκειμένου να εκτιμηθεί η πρόοδος που επιτεύχθηκε

¹⁰¹ Albert-Ludwigs-University Freiburg; Institute of Forest and Environmental Policy; Ecologic Institute Berlin "EU policy options for the protection of European forests against harmful impacts" (ENV.B.1/ETU/2008/0049: OJ 2008/S 112 – 149606), September 2009, p. 91-92

¹⁰² Work programme for implementation of EU Forest Action Plan (2007-2011), p. 13

και να ξεκινήσει μια κοινή διαδικασία μάθησης¹⁰³. Προϋπόθεση εφαρμογής της μεθόδου αυτής είναι η ενίσχυση της διαφάνειας κατά τη σύγκριση διαφορετικών προσεγγίσεων των κρατών μελών, μέσα από τα Εθνικά τους Δασικά Προγράμματα, στην προστασία και διαχείριση των δασών με σκοπό τον προσδιορισμό των καλών πρακτικών σε επίπεδο κρατών μελών και το έναυσμα μια κοινής διαδικασίας μάθησης για άλλα κράτη μέλη για την εφαρμογή αυτών των πολιτικών. Ωστόσο, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Α.Μ.Σ. χρειάζεται περαιτέρω διευκρίνιση και θα μπορούσε να εξεταστεί στη συνέχεια της ενδιάμεσης αξιολόγησης του Σχεδίου Δράσης για δάση και στο στρατηγικό προγραμματισμό μετά το 2011¹⁰⁴.

Συμπερασματικά, η Ελλάδα όπως και όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν εφάρμοσαν ακόμη την Α.Μ.Σ. για το συντονισμό των εθνικών δασικών πολιτικών τους. Η Α.Μ.Σ. βρίσκεται ακόμη στο επίπεδο της μελέτης με την προοπτική να εφαρμοστεί μετά το 2011, αλλά με δεδομένο ότι η εν λόγω μέθοδος θα εφαρμοστεί στα Εθνικά Δασικά Προγράμματα, η Ελλάδα θα πρέπει να αξιοποιήσει το Σχέδιο Δράσης της Ε.Ε. για τα δάση και να καταρτίσει το Εθνικό της Δασικό Πρόγραμμα.

¹⁰³ Report 2nd Meeting of the SFC Working Group III: Coherence and Co-ordination. Standing Forestry Committee, 30 December 2006, Brussels. Available online on: http://ec.europa.eu/agriculture/fore/publi/wg3_2.pdf

¹⁰⁴ Summary Report of the 112th meeting of the Standing Forestry Committee 10th-11th December 2009, Brussels, 16.12.2009. Available online on: <http://ec.europa.eu/agriculture/minco/othco/forest/112.pdf>

4. Συμπεράσματα

Ελλείπει κοινής δασικής πολιτικής στις ιδρυτικές συνθήκες της Ε.Ε., τα δασικά μέτρα που έχουν αναληφθεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι διάσπαρτα σε διαφορετικές Κοινές Πολιτικές (π.χ. ΚΑΠ, Περιβαλλοντική Πολιτική, Εμπορική Πολιτική κ.λ.π.), συχνά με αντιφατικούς στόχους, επιμέρους νομικές δεσμεύσεις, επιμέρους χρηματοδοτικά κίνητρα, κυρίως εθελοντικά μέτρα, έλλειψη συνοχής, χωρίς να θέτουν προτεραιότητες και αποσπασματικό έλεγχο του αντικειμενικού στόχου της προστασίας και αειφόρου διαχείρισης των δασών.

Η προστασία των δασών από τη ρύπανση και τις πυρκαγιές καθώς και η πληροφόρηση για τα δάση πλέον είναι ανεπαρκής. Οι κανονισμοί του Συμβουλίου και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου 3528/1986/ΕΟΚ, για την προστασία των δασών στην Κοινότητα από την ατμοσφαιρική ρύπανση, 2158/1992/ΕΟΚ, για την πυροπροστασία των κοινοτικών δασών και 2152/2003/ΕΚ, για την παρακολούθηση των δασών και των περιβαλλοντικών αλληλεπιδράσεων στην Κοινότητα (Έμφαση στα δάση/Forest Focus), με τους οποίους η ΕΕ δεσμεύτηκε για πρώτη φορά σαφώς και αποκλειστικά για την προστασία και παρακολούθηση των δασών, έχουν εκπνεύσει και δεν υπάρχει πια καμία υποχρέωση για τα κράτη μέλη να υποβάλουν αναφορές και να εκτελούν την παρακολούθηση των δασών, δεδομένου ότι το πρόγραμμα Life+ χρησιμοποιείται για συγκεκριμένα έργα.

Το ισχύον πλαίσιο πολιτικής της Ε.Ε. για τα δάση ενσωματώθηκε στη Δασική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα δάση, που αποτελούν μη δεσμευτικού χαρακτήρα εργαλεία συντονισμού μεταξύ των Κοινοτικών σχετικών με τα δάση ενεργειών και των δασικών πολιτικών των κρατών μελών. Παράλληλα, συμβουλευτικά όργανα όπως η Μόνιμη Δασική Επιτροπή η οποία αποτελεί μια πλατφόρμα συντονισμού και επικοινωνίας δεν έχει καμία κανονιστική αρμοδιότητα στα κράτη μέλη. Αυτό πρακτικά σημαίνει πως ό,τι μπορεί να επιτευχθεί αναφορικά με την προστασία και αειφόρο διαχείριση των δασών, εξαρτάται από τα ενδιαφέροντα, τη θέση και τη δραστηριότητα των κεντρικών δασικών υπηρεσιών των κρατών μελών.

Η ως τώρα εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τα δάση υπήρξε γενικά αποτελεσματική, ωστόσο, πολλές από τις βασικές ενέργειες έχουν υλοποιηθεί ανεπαρκώς. Συγκεκριμένα οι ενέργειες συντονισμού και επικοινωνίας προχωρούν αργά είτε λόγω της ανεπαρκούς υποβολής Εθνικών Δασικών Προγραμμάτων στη Μόνιμη Δασική Επιτροπή είτε λόγω της μη συνέπειας των εθνικών δασικών μέτρων με τα μέτρα και τις περαιτέρω

ενέργειες του ΣΔΔ-ΕΕ. Επίσης, έχουν γίνει ελάχιστες ενέργειες για την πληροφόρηση και ενημέρωση με αποτέλεσμα να μην έχουν υποβληθεί συστηματικές εκθέσεις των δραστηριοτήτων των κρατών μελών σχετικά με τις εσωτερικές ή διεθνείς υποχρεώσεις. Η ανάγκη για συνοχή στην προστασία και αειφόρο διαχείριση των δασών παραμένει.

Το μέλλον της Δασικής Στρατηγικής και του ΣΔΔ-ΕΕ θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης για την Πράσινη Βίβλο στην προστασία των δασών. Η Επιτροπή βασιζόμενη στις απαντήσεις των ευρωπαίων πολιτών, των κρατών μελών, των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και άλλων εμπλεκόμενων φορέων στην Πράσινη Βίβλο θα κρίνει κατά πόσον απαιτούνται πρόσθετα μέτρα σε επίπεδο Ε.Ε., πιθανή επικαιροποίηση της στρατηγικής της ΕΕ για τα δάση σε θέματα που αφορούν πτυχές σχετιζόμενες με το κλίμα καθώς και την περίπτωση να καταστεί δυνατή μια νομικά δεσμευτική συμφωνία για τα δάση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Είναι πλέον ορατή η ανάγκη για δράση σε επίπεδο Ε.Ε. η οποία θα πρέπει να είναι νομικά κατοχυρωμένη. Αυτό δεν συνεπάγεται Κοινή Δασική Πολιτική, αλλά θα μπορούσε να είναι μια οδηγία πλαίσιο για τα δάση η οποία θα συγκεντρώσει όλα τα υπάρχοντα δασικά μέτρα τα οποία είναι διάσπαρτα σε διαφορετικές πολιτικές ή εναλλακτικά να επικεντρωθεί στην προστασία και πληροφόρηση των δασών, δεδομένου ότι οι προηγούμενοι αντίστοιχοι κανονισμοί έχουν εκπνεύσει. Η προοπτική να καταστεί υποχρεωτική σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης η προστασία και αειφόρος διαχείριση των δασών, μπορεί να βασιστεί στην αξιοποίηση του έργου που έχει παραχθεί στην διαδικασία του MCPFE-Forest Europe, η οποία τα τελευταία 20 χρόνια έχει αναπτύξει κοινές προσεγγίσεις σχετικά με την αειφόρο διαχείριση των δασών και συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε.¹⁰⁵

Οι κοινοτικές και διεθνείς περιβαλλοντικές δεσμεύσεις της Ελλάδας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών απαιτήσεων στο σύνολο των επιμέρους τομεακών πολιτικών, απαιτούν ένα νέο πλαίσιο δράσης της ελληνικής διοίκησης με την υπέρβαση εγγενών χαρακτηριστικών, όπως η αδυναμία συμμόρφωσης, ο κατακερματισμός και η έλλειψη συντονισμού της διοικητικής δράσης, η αδυναμία διαμόρφωσης συνεκτικών στόχων και επίτευξης απτών αποτελεσμάτων.

Το γεγονός της απουσίας Εθνικού Δασικού Προγράμματος και Εθνικής Δασικής Πολιτικής, αφενός, καταδεικνύει ότι ο δασικός τομέας στην Ελλάδα δεν αποτέλεσε ποτέ

¹⁰⁵ Σχέδιο Έκθεσης σχετικά με την Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής για την προστασία των δασών και τη σχετική πληροφόρηση στην ΕΕ: προετοιμασία των δασών ενόψει της κλιματικής αλλαγής (2010/2106(INI)), Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Ασφαλείας των Τροφίμων, 20-1-2011

μέρος εθνικής στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη και αφετέρου, δυσχεραίνει την ευθυγράμμιση της Ελλάδας με το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα δάση, το συντονισμό και την επικοινωνία της χώρας στο πλαίσιο του εν λόγω σχεδίου καθώς και τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας.

Οι εθνικές προτεραιότητες της χώρας στον τομέα των δασών, που τίθενται μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 (Αλέξανδρος Μπαλατατζής) βάσει του Κανονισμού Αγροτικής Ανάπτυξης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αναπληρώσουν την απουσία εθνικής στρατηγικής για την ανάπτυξη και διαχείριση των δασών και τη χάραξη εθνικής δασικής πολιτικής.

Παρά την ύπαρξη επαρκούς νομοθετικού πλαισίου στην Ελλάδα για την προστασία των δασών, τα μέτρα που παίρνονται είναι κατά κανόνα αποσπασματικά και χωρίς στρατηγική και μακροπρόθεσμη προοπτική, γεγονός που συνδέεται με την έλλειψη Εθνικού Δασικού Προγράμματος και Εθνικής Δασικής Πολιτικής. Επιπρόσθετα, η δασική νομοθεσία της χώρας είναι περίπλοκη με αποσπασματικές και πολλές φορές αντιφατικές ρυθμίσεις στο καθεστώς που διέπει τα δάση και τις δασικές εκτάσεις και ιδιαίτερα στο ιδιοκτησιακό. Αυτά σε συνδυασμό με την μη κωδικοποίηση της δασικής νομοθεσίας και την απουσία εθνικού κτηματολογίου και δασικών χαρτών, έχει οδηγήσει στη μη ικανοποιητική προστασία του δασικού χώρου και στη διαίωνιση των ιδιοκτησιακών εκκρεμοτήτων επί μακρό χρονικό διάστημα, με αμφισβητήσεις τόσο επί του δασικού ή όχι χαρακτήρα των εκτάσεων, όσο και επί του ιδιοκτησιακού καθεστώτος από το οποίο αυτές διέπονται.

Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Κοινοτική και τις διεθνείς συμβάσεις που έχει προσυπογράψει, προσκρούουν σε προβλήματα μη έγκαιρης εναρμόνισης ή στρεβλής εναρμόνισης ή μη λήψης μέτρων που οδηγούν συχνά στη παραπομπή της χώρας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, σε οικονομικές κυρώσεις ή αποκλεισμούς από αναπτυξιακές πολιτικές.

Σαφής προσαρμογή της Ελλάδας σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο πραγματοποιήθηκε το 2000 με την ανάπτυξη των κριτηρίων και δεικτών αειφόρου διαχείρισης των δασών στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον κατάλογο των Πανευρωπαϊκών Κριτηρίων και Δεικτών που υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εντούτοις, αφενός, τα κριτήρια και οι δείκτες δεν αξιοποιήθηκαν ώστε να αποτελέσουν τη βάση για τη χάραξη Εθνικής Δασικής Πολιτικής και την σύνταξη Εθνικού Δασικού Προγράμματος και αφετέρου, χρήζουν επικαιροποίησης σύμφωνα με τις αποφάσεις της διαδικασίας MCPFE στη Βιέννη το 2002.

Η απουσία περισσότερων Εθνικών Απογραφών Δασών με επιστημονικές μεθόδους στην Ελλάδα, δυσχεραίνει τις ενέργειες συντονισμού και επικοινωνίας της χώρας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, δεδομένου ότι η επικοινωνία γίνεται κατά κύριο λόγο στη βάση στατιστικών δεδομένων και στοιχείων. Κατά συνέπεια, είναι απολύτως απαραίτητη η πραγματοποίηση τακτικών ανά δεκαετία απογραφών κατά τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με εναρμονισμένους ορισμούς και συγκρίσιμα δεδομένα.

Μεγάλο μέρος του προβλήματος της μη συμμόρφωσης της χώρας με το ευρωπαϊκό κεκτημένο εντοπίζεται στην έλλειψη ουσιαστικής εθνικής εκπροσώπησης (έλλειψη εκπροσώπησης, υπο-εκπροσώπηση, μη κατάθεση απόψεων ή προτάσεων) στις επιτροπές και διαδικασίες της Ε.Ε., οι οποίες συνεισφέρουν στη χάραξη ευρωπαϊκής πολιτικής.

Τα προβλήματα αυτά αποδεικνύουν ότι η ανταπόκριση της ελληνικής διοίκησης στις πρωτοβουλίες της Ε.Ε. για την προστασία των δασών, παραμένει ευκαιριακή και πάντως μη συστηματική.

5. Βιβλιογραφικές Αναφορές

5.1 Επίσημα κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EEA (EUROPEAN ENVIRONMENTAL AGENCY) (2006): European forest types. Categories and types for sustainable forest management reporting and policy. EEA Technical Report No 9/2006. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

EUROPEAN COMMISSION (1988): Community Strategy and Action Programme for the Forestry Sector. Commission Communication. COM (88) 255 final.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (1998): Ανακοίνωση της επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών για τη δασική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. COM (1998) 649 τελικό.

EUROPEAN COUNCIL (2001): Presidency Conclusions, Goteborg

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2003): Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Η Επιβολή της Δασικής Νομοθεσίας, η Διακυβέρνηση και το Εμπόριο (FLEGT)», Πρόταση για Σχέδιο Δράσης της ΕΕ. COM (2003) 251 τελικό.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2005): Ανακοίνωση της Επιτροπής. Σχέδιο δράσης για τη βιομάζα. COM(2005) 628 τελικό.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2005): Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Έκθεση για την εφαρμογή της Δασικής Στρατηγικής της ΕΕ». COM (2005) 84 τελικό.

EUROPEAN COMMISSION (2005): SEC (2005) 333, Commission Staff Working Document. Annex to the: Communication on the implementation of the EU Forestry Strategy. SEC (2005) 333.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2006): Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με κοινοτικό σχέδιο δράσης για τα δάση. COM (2006) 302 τελικό.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2006): Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Η ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας έως το 2010 και μετέπειτα, Η υποστήριξη των υπηρεσιών οικοσυστήματος με στόχο την ευημερία του ανθρώπου. COM (2006) 216 τελικό.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2006): Πράσινη Βίβλος, Ευρωπαϊκή στρατηγική για αειφόρο, ανταγωνιστική και ασφαλή ενέργεια. COM (2006) 105 τελικό.

EUROPEAN COMMISSION (2007): Work programme for implementation of the EU Forest Action Plan (2007-2011).

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2007): Ανακοίνωση της επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την ενδιάμεση επανεξέταση του 6ου Κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον. Com (2007) 225 τελικό.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2008): Κανονισμός της Επιτροπής (ΕΚ) αριθ. 1024/2008, περί καθορισμού λεπτομερών μέτρων για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2173/2005 του Συμβουλίου περί δημιουργίας εθελοντικού συστήματος αδειών FLEGT για τις εισαγωγές ξυλείας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2008): Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την καινοτομία και τη βιωσιμότητα των δασικών βιομηχανιών στην ΕΕ, Συνεισφορά στη στρατηγική της ΕΕ για την ανάπτυξη και την απασχόληση. COM (2008) 113 τελικό.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2009): Λευκή Βίβλος, Η προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος: προς ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο δράσης. COM (2009) 147 τελικό.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2010): Πράσινη Βίβλος, για την προστασία των δασών και τη σχετική πληροφόρηση στην ΕΕ - Προετοιμασία των δασών ενόψει της κλιματικής αλλαγής. COM (2010) 66 τελικό.

EUROPEAN COMMISSION (2010): Report on the stakeholder consultation concerning the Commission Green Paper on forest protection and information. COM (2010) 66 final.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (2002): Ενοποιημένη Απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (2002/C 325/01).

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2000): Οδηγία 2000/60/ΕΕ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2002): Απόφαση αριθ. 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του έκτου κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2003): Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2152/2003, για την παρακολούθηση των δασών και των περιβαλλοντικών αλληλεπιδράσεων στην Κοινότητα (Εμφαση στα δάση/Forest Focus).

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2006): Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1905/2006 για τη θέσπιση μηχανισμού χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2006): Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ.

1982/2006 σχετικά με το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο δραστηριοτήτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (2007-2013).

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(2006): Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1783/1999.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(2007): Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 614/2007 σχετικά με το χρηματοδοτικό μέσο για το περιβάλλον (LIFE+).

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(2009): Οδηγία 2009/28/ΕΚ (RES-D) σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των Οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30ΕΚ.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ (2011): Σχέδιο Έκθεσης σχετικά με την Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής για την προστασία των δασών και τη σχετική πληροφόρηση στην ΕΕ: προετοιμασία των δασών ενόψει της κλιματικής αλλαγής (2010/2106(INI)).

EUROSTAT (2008): 20-24 October 2008: European Forest Week Forest covers 42% of the EU27 land area EU27 roundwood production up by 20% between 2001 and 2006. Available at: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/1-20102008-BP/EN/1-20102008-BP-EN.PDF.

EUROSTAT Pocketbooks (2009): Forestry Statistics, 2009 Edition.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (1979): Οδηγία 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών, 2 Απριλίου 1979.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (1986): Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 3528/1986 για την προστασία των δασών στην Κοινότητα από την ατμοσφαιρική ρύπανση.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (1989): Απόφαση του Συμβουλίου για την σύσταση Μόνιμης Δασικής Επιτροπής (89/367/ΕΟΚ).

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (1992): Οδηγία αριθ. 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (1992): Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 2158/1992 για την πυροπροστασία των κοινοτικών δασών.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (1998): Ψήφισμα του Συμβουλίου (1999/С 56/01) για μία Δασική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (1999): Οδηγία του Συμβουλίου 1999/105/ΕΚ σχετικά με την εμπορία του δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2000): Οδηγία του Συμβουλίου 2000/29/ΕΚ περί μέτρων κατά της εισαγωγής στην Κοινότητα οργανισμών επιβλαβών για τα φυτά ή τα φυτικά προϊόντα και κατά της εξάπλωσής τους στο εσωτερικό της Κοινότητας.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2003): Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1783/2003, για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ)

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2005): Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1698/2005, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2005): Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2173/2005 περί δημιουργίας εθελοντικού συστήματος αδειών (FLEGT) για τις εισαγωγές ξυλείας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2005): Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 για τη χρηματοδότηση της κοινής γεωργικής πολιτικής.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2006): Επανεξέταση της στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη - Ανανεωμένη στρατηγική (10917/06), 26 Ιουνίου 2006.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2007): Απόφαση του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 648/2007, σχετικά με την υπογραφή και την προσωρινή εφαρμογή από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα της διεθνούς συμφωνίας για την τροπική ξυλεία του 2006.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2008): Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 732/2008 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2009 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ (1957): Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Ενοποιημένη απόδοση περιλαμβάνοντας τις τροποποιήσεις της Συνθήκης της Νίκαιας της 26 Φεβρουαρίου 2001.

SFC (Standing Forestry Committee) (2006): Report 2nd Meeting of the SFC Working Group III: Coherence and Co-ordination. Available online on:
http://ec.europa.eu/agriculture/fore/publi/wg3_2.pdf

SFC (Standing Forestry Committee) (2008): 2008 work programme for implementation of the EU Forest Action Plan. Available online on:
www.mmm.fi/attachments/metsat/kv/5AwN64Qea/SFC_work_programme_for_implementation_of_the_EU_FAP_2008.pdf

SFC (Standing Forestry Committee) (2009): Summary Report of the 112th meeting of the Standing Forestry Committee, 10th-11th December 2009. Available online on: <http://ec.europa.eu/agriculture/minco/othco/forest/112.pdf>

SFC (Standing Forestry Committee) (2010): Summary report of the 117th meeting of the Standing Forestry Committee, 3rd December 2010. Available online on: <http://ec.europa.eu/agriculture/minco/othco/forest/117.pdf>

5.2 Επίσημα κείμενα πανευρωπαϊκών και διεθνών διαδικασιών

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (1993): Resolution H1, General Guidelines for the Sustainable Management of Forests in Europe. Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe, Helsinki, Finland.

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (1993): Resolution H2, General Guidelines for the Conservation of the Biodiversity European Forests, Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe. Helsinki, Finland.

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (1993): Resolution H4, Strategies for a Process of Long-term Adaptation of Forests in Europe to Climate Change, Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe. Helsinki, Finland.

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (1993): General declaration. Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe. Helsinki, Finland.

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (1998): Resolution L1 People, Forests and Forestry – Enhancement of Socio Economic Aspects of Sustainable Forest Management. Third Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe. Lisbon, Portugal.

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (1998): Resolution L2, Pan-European Criteria, Indicators and Operational Level Guidelines for Sustainable Forest Management, Third Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe. Lisbon, Portugal.

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (2002): Improved Pan-European qualitative and quantitative criteria and indicators for sustainable forest management. as adopted by the MCPFE Expert Level Meeting 7-8 October 2002, Vienna, Austria.

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (2003): State of Europe's Forests 2003. The MCPFE Report on Sustainable Forest Management in Europe. Jointly prepared by the MCPFE Liaison Unit Vienna and UNECE/FAO.

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (2003): Resolution V1 Strengthen synergies for sustainable forest management in Europe through cross-sectoral co-operation and National forest programmes. Fourth Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe. Vienna, Austria.

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (2003): Vienna Resolution V4, Conserving and enhancing forest biological diversity in Europe, Fourth Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe. Vienna, Austria.

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (2003): Resolution V5, Climate change and sustainable forest management in Europe, Fourth Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe. Vienna, Austria.

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (2007): State of Europe's Forests 2007. MCPFE Report on Sustainable Forest Management in Europe. Jointly prepared by MCPFE Liaison Unit Warsaw, UNECE and FAO. Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe Liaison Unit Warsaw.

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) (2008): Exploring the Possibility for a Legally Binding Agreement on Forests in Europe, Adopted at the MCPFE Expert Level Meeting, Oslo, Norway, 7-8 May 2008.

UNITED NATIONS (1992): Report of the United Nations Conference on Environment and Development. Annex III: Non-Legally Binding Authoritative Statement of Principles for a Global Consensus on the Management, Conservation and Sustainable Development of All Types of Forests. A/CONF.151/26 (Vol. III).

UNITED NATIONS (1992): Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, AGENDA 21. Brazil, 3 to 14 June 1992.

UNITED NATIONS (2007): Resolution 62/98 of the General Assembly on Non-legally Binding Instrument on All Types of Forests.

5.3 Επίσημα κείμενα της Ελλάδας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ (2000): Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών της Ελλάδας, Αθήνα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ (2008): Απολογισμός Δραστηριοτήτων Δασικών Υπηρεσιών έτους 2006, Αθήνα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ (2009): Απολογισμός Δραστηριοτήτων Δασικών Υπηρεσιών έτους 2007, Αθήνα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ (2010): Απολογισμός Δραστηριοτήτων Δασικών Υπηρεσιών έτους 2008, Αθήνα.

5.4 Λοιπή βιβλιογραφία

ALBERT-LUDWIGS-UNIVERSITY FREIBURG; INSTITUTE OF FOREST AND ENVIRONMENTAL POLICY; ECOLOGIC INSTITUTE BERLIN (2009): Final Report "EU policy options for the protection of European forests against harmful impacts" as part of the tender: Implementation of the EU Forestry Strategy: "How to protect EU Forests against harmful impacts?" (ENV.B.1/ETU/2008/0049: OJ 2008/S 112 – 149606). September 2009.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥΡΟΣ, ΠΑΝ. (2005): Δασικός Κώδικας και Δασικοί Νόμοι, Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα.

ECORYS RESEARCH AND CONSULTING; BOKU (UNIVERSITY OF NATURAL RESOURCES AND APPLIED LIFE SCIENCES); AND AC NIELSEN (2009): "Shaping forest communication in the European Union: public perceptions of forests and forestry" (Tender no. AGRI-2008-EVAL-10, Under the Framework Contract No. 30-CE-0101908/00-50), Final Report. Rotterdam, 17 September 2009.

EUROPEAN FOREST INSTITUTE (EFI); UNIVERSITY OF NATURAL RESOURCES AND APPLIED LIFE SCIENCES (BOKU); CENTRE TECNOLÓGIC FORESTAL DE CATALUNYA (CTFC); UNIVERSITY OF HAMBURG, INSTITUTE FOR WORLD FORESTRY (UHH/vTI) (2009): Mid-term evaluation of the implementation of the EU Forest Action Plan (Service Contract No. 30-CE-0227729/00-59), November 2009.

HILKKA SUMMA (2010): "Forest Action Plan and EU Forestry strategy after 2011". EFI (European Forest Institute) Annual Conference, 15 September 2010, Dresden.

KOKKO, K.; TOIVONEN, R.; PELKONEN, P.; MÄKI-HAKOLA, M.; LETTO-VANAMO, P.; ENROTH, R.-R.; TAHVANAINEN, T. (2006): "EU Competences in Forestry Policy". Finnish Ministry of Agriculture and Forestry.

NΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ (2004): Δασική Νομοθεσία, Αθήνα.

ΝΤΑΦΗΣ, ΣΠ.(1986): «Δασική Οικολογία», Γιαχούδης-Γιαπούλης, Θεσσαλονίκη.

WWF (2008): Πολιτεία για το Περιβάλλον. Πρόταση για εθνικό σύστημα διακυβέρνησης.
Σχέδιο για δημόσιο διάλογο, Μάιος 2008.

WWF ΕΛΛΑΣ, ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (2009): Οδηγός για το Περιβάλλον, Νομικός
Οδηγός, Αθήνα.

5.5 Ιστότοποι

ΔΑΣΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ. Βάσεις Νομικών Πληροφοριών και Νομικό Forum.
www.lawdb.intrasoftnet.com

EUROSTAT:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/1-20102008-BP/EN/1-20102008-BP-EN.PDF

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-78-09-993/EN/KS-78-09-993-EN.PDF

EUROPA-EUROPEAN COMMISSION:

http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/environment/l60040_el.htm

http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/l60032_el.htm

<http://ec.europa.eu/environment/life/themes/forest/index.htm>

<http://ec.europa.eu/environment/life/themes/forest/thematic.htm>

http://ec.europa.eu/agriculture/fore/forestry_strategy_en.htm

<http://ec.europa.eu/environment/life/about/index.htm#lifeplus>

http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/environment/l24277_el.htm

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm#newstat

www.europa.eu/legislation_summaries/environment/nature_and_biodiversity/index_el.htm

www.ec.europa.eu/environment/consultations/forests_en.htm

www.ec.europa.eu/environment/forests/fpolicies.htm

www.ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_el.htm

EΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ:

www.circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/forestry/article_7218_el.htm

EKBY (ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ):

http://www.ekby.gr/ekby/el/EKBY_Natura2000_el.html

FAO (Food and Agriculture Organisation of the United Nations):

<http://www.fao.org/forestry/nfp/43636/en/>

ICP FORESTS (International Co-operative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests): www.icp-forests.org

JRC (Joint Research Centre):

<http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm?id=2460>

http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm?id=1660&obj_id=PROJECTSJPB22003&dt_code=ACT&lang=en

MCPFE (The Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe):

www.foresteuropa.org

SFC (Standing Forestry Committee): Reports from the meetings of the Committee.

www.ec.europa.eu/agriculture/minco/othco/forest/index.htm

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ (ΥΠΕΚΑ):

<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=227&language=el-GR>

<http://www.minenv.gr/4/41/4114/g411401-1.html>

<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=562&language=el-GR>

<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=588&language=el-GR>

Διαδουκτιακή Πύλη για τα δάση και τη Διαχείριση των Υδατικών Πόρων:

<http://www.dasi-ydata.gr/frontend/article.php?aid=36&cid=65>

6. Συνέντευξη

Ανδρέας Δρούζας: Λέκτορας, Εργαστήριο Συστηματικής Βοτανικής & Φυτογεωγραφίας, Τμήμα Βιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Την περίοδο 2002-2007 ο κ. Ανδρέας Δρούζας υπηρέτησε ως Δασολόγος στη Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με αρμοδιότητες σχετικά με θέματα διεθνούς και εθνικής δασικής πολιτικής και συμμετοχή στη Μόνιμη Δασική Επιτροπή της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας της ΕΕ και άλλες μόνιμες επιτροπές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διεθνείς επιτροπές, ομάδες εργασίας και συνέδους διεθνών διαδικασιών σχετικές με το δασικό τομέα. Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη στις 22-12-2010.